

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН, ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Планът за интегрирано развитие на община Борован е приет на основание чл. 21, ал. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и чл. 5, ал. 1, т.11 от Правилник за организацията и дейността на Общинския съвет в община Борован, във връзка с чл. 24, ал. 1 от Закона за регионално развитие, чл. 25, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие, с Решение № по Протокол № /.....2021 г.

НОЕМВРИ 2020 г.

Съдържание

	Стр.
Въведение.....	5
ЧАСТ I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН	
1. Обща характеристика на общината.....	7
1.1. Местоположение и географски особености.....	7
1.2. Териториални и поземлени ресурси.....	10
1.3. Природно-ресурсен потенциал.....	11
1.3.1. Релеф, климат, води, почви и полезни изкопаеми.....	11
1.3.2. Защитени зони, защитени територии и биоразнообразие.....	13
1.4. Селищна система и урбанизация.....	14
1.4.1. Характеристика на селищната система и на урбанистичната структура на общината.....	14
1.4.2. Общи характеристики на населените места извън общинския център.....	16
1.5. Етнически състав и вероизповедания.....	22
1.6. Историческа обвързаност на общината с други територии.....	24
2. Състояние на местната икономика.....	24
2.1. Обща характеристика.....	24
2.2. Селско стопанство.....	27
2.3. Лека промишленост.....	33
2.4. Горско стопанство.....	34
2.5. Търговия и услуги.....	36
2.6. Туризм.....	39
2.7. Инвестиции.....	42
3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси.....	43
3.1. Демографска характеристика.....	43
3.2. Пазар на труда, заетост и безработица.....	47
3.3. Образование.....	54
3.4. Здравно обслужване.....	62
3.5. Социална инфраструктура и социални услуги.....	63
3.6. Спорт.....	67
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията.....	68
4.1. Транспортна инфраструктура, транспортна мрежа и транспортно обслужване.....	68
4.2. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура.....	69
4.3. Енергийна инфраструктура и енергийна ефективност.....	70
5. Екологично състояние и рискове.....	72
5.1. Състояние на въздух, вода, почви и шум.....	72
5.2. Дейности по управление на отпадъците.....	73
5.3. Рискове за околната среда и за населението в община Борован.....	74
6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на Плана за интегрирано развитие на общината.....	75
7. Анализ на културно-историческото наследство.....	78
8. Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор.....	80
9. Анализ на елементите на културно наследство в общинския център с. Борован.....	83
10. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.....	86

11. SWOT-анализ.....	88
12. Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие	94
Част II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 Г.....	97
Част III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА (ПИРО) ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.....	108
Част IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	111
Част V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ.....	116
Част VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	118
Част VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО.....	121
Част VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛ. 32 ОТ ЗРР.....	124

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение № 1. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 : ОПИСАНИЕ НА ПРЕДВИДЕНИТЕ МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ.....	142
Приложение № 1А. ИНДИКАТИВЕН СПИСЪК НА ВАЖНИ ЗА ОБЩИНАТА ПРОЕКТИ, ВКЛЮЧЕНИ В ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.....	158.
Приложение № 2. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА.....	161
Приложение № 3. МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.....	163
Приложение № 4. РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ В ОБЩИНА БОРОВАН ПРЕЗ ПЕРИОДА 2014-2020 Г, ФИНАНСИРАНИ ПО РАЗЛИЧНИ ПРОГРАМИ, ФОНДОВЕ, НАЦИОНАЛНИ ПРОЕКТИ, РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ И ДР. ВЪНШНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ.....	170
Приложение № 4А. СПРАВКА ЗА РЕАЛИЗИРАНИТЕ И В ПРОЦЕС НА РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЕКТИ В ОБЩИНА БОРОВАН, ПРЕЗ 2020 Г, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФОНДОВЕТЕ НА ЕС, НАЦИОНАЛНО ФИНАНСИРАНЕ, ФИНАНСИРАНЕ СЪС СРЕДСТВА ОТ ОБЩИНСКИЯ И НАЦИОНАЛЕН БЮДЖЕТ.....	177

Използвани съкращения

БВП	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕВРОСТАТ	Статистическа служба на Европейския съюз
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРЗ	Европейски фонд за развитие на земеделието
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗВД	Закон за ветеринарната дейност
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
КФ	Кохезионен фонд
МСП	Малки и средни предприятия
ДРСЗ	Дирекция регионална служба по заетостта
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДРСЗ	Дирекция регионална служба по заетостта
НПО	Неправителствени организации
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
ИТСЗ	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОП	Оперативна програма
ОПМ	Общинска пътна мрежа
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“
ОПРР	Оперативна програма регионално развитие
НЦПР	Национална концепция за пространствено развитие
РСРР	Регионални схеми за пространствено развитие
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОУПО	Общ устройствен план на община
ПЧП	Публично-частно партньорство
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РЦП	Райони за целенасочена подкрепа от държавата
СЦР	Северен централен район
СИФ	Социално-инвестиционен фонд
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
NUTS	Класификация на териториалните единици за статистически цели в ЕС/ по Евростат

Въведение

Според Закона за регионално развитие / в сила от 31.08.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г./, системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие обхваща:

1. Национална концепция за регионално и пространствено развитие;
2. Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
3. План за интегрирано развитие на община (ПИРО).

В съответствие с чл.13, ал.1 от Закона за регионално развитие (ЗРР), Планът за интегрирано развитие на община Борован, област Враца определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен регион за планиране и Общия устройствен план на общината. Съгласно чл. 13, ал.2 ЗРР, Планът за интегрирано развитие на общината осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Планът за интегрирано развитие на община Борован като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията. Той интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общината и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

Основен подход при разработването на Плана е прилагането на интегрирания подход на развитие, т.е. подход на тясна координация на различните публични политики и на различните секторни дейности за въздействие на базата на местните специфики. Пазарът на труда, заетостта, транспортното обслужване, качеството на околната среда, образованието, здравеопазването и множество други социални елементи си взаимодействат, за да оказват влияние на икономическото развитие. Макар всяка от тези сфери да има своите собствени цели, приоритети и бюджети, Планът за интегрирано развитие на община Борован съдържа общи приоритети за тези сфери, доколкото тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход е водещ при разработването на ПИРО и съответно прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е изработен за цялата територия на общината, като са определени зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

Планът за интегрирано развитие на община Борован съдържа:

1. анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на общината;
2. цели и приоритети за развитие на общината за периода 2021 – 2027 г;
3. зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини;
4. мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;

5. партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на плана при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;

6. индикативен списък на важни за общината проектни идеи с проектобюджети и оптимален график на изпълнение;

7. обща оценка на необходимите ресурси за реализация на плана, конкретизирана по години съобразно оптималния график за изпълнение на важните за общината проектни идеи;

8. програма за реализиране на плана за интегрирано развитие на общината;

9. необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на плана.

При разработването на Плана за интегрирано развитие на община Борован са използвани подходи, методи и принципи, които гарантират в значителна степен съответствието на този стратегически документ с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България. В тази връзка той е синхронизиран с предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г. (актуализация 2019 г.) и с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен регион на планиране за периода 2021 – 2027 г. Освен това, Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Борован е разработен и в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и с изискването този документ да допринася в максимална степен за постигането на цел 5 на кохезионната политика: „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Планът за интегрирано развитие на Община Борован за периода 2021 – 2027 г. е разработен също в съответствие с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., определящи унифицирани процедури за изработване, оценка, одобряване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия.

Планът за интегрирано развитие на Община Борован за периода 2021 – 2027 г. е обсъден и е приет от Общинския съвет по предложение на Кмета на Общината / Решение № по Протокол № .../.....2021 г.

ЧАСТ I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН

1. Обща характеристика на общината

1.1. Местоположение и географски особености

Община Борован е разположена в северозападната част на Република България, в централната част на област Враца. С площта си от 210,729 km² заема 8-о място сред 10-те общини на областта, което съставлява 5,82% от територията на областта. Границите ѝ са следните:

- на северозапад – община Криводол;
 - на север – община Хайредин;
 - на изток – община Бяла Слатина;
- на югозапад – община Враца. Схема № 1.

Сх. № 1. Географско положение на Община Борован

Територията на община Борован се състои от землищните граници на 5 населени места: административния център на общината – с. Борован и селата Добролево, Малорад, Нивянин и Сираково. Схема № 2.

Сх. №2. Населени места в Община Борован

Общината има благоприятно географско разположение. Разстоянията на общинския център Борован до центровете на съседните общини и до някои големи градове в България са дадени в Таблица №1.

Таблица №1. Разстояния в километри от с. Борован до центровете на съседни общини и до някои големи градове в България

София	Враца	Плевен	Монтана	Оряхово	Криводол	Хайредин	Бяла Слатина	Мездра	Червен бряг
142	31,5	75,3	50,8	41,4	27	28,9	16	46,2	48,5

Източник: www.bqmaps.com

Недостатък е липсата на железопътен и воден транспорт в близост на общината. Най-близките градове, до които е разположена общината, са Враца - на 31,5 км и Бяла Слатина - на 16 км. През Борован минава пътя 11-15 (Враца - Оряхово) и 11-13 (Монтана - Борован - Плевен). Останалите пътища са от IV-та пътна мрежа с местно значение - за Червен бряг, Малорад - Рогозен.

Територията на общината може да се определи като хълмиста. По-голяма част от терените са с малки наклони, което е благоприятна предпоставка за стопанско усвояване.

Географското положение на община Борован се оценява като благоприятно и от гледна точка на възможностите за нейното развитие. Те в много голяма степен ще зависят от възможностите за интегриране на община Борован през периода 2021 – 2027 г. със съседните общини и области, с цел създаване на предпоставки за общо използване на ресурси и потенциали за развитие.

В община Борован по постоянен адрес към 31.12.2019 г. живеят 5 444 човека, което представлява около 3,41% от населението на област Враца (159 470 души по постоянен адрес към 31.12.2019 г.) и около 0,75% от населението на Северозападен район за планиране (728 157 души по постоянен адрес към 31.12.2019 г.).

Община Борован е на девето (предпоследно) място по население сред общините в областта, след общините Враца, Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра, Оряхово, Криводол, Мизия и Роман. Най-голяма е концентрацията на населението в общините

Враца, Бяла Слатина, Козлодуй и Мездра – 78,9% от общия брой жители на областта. Най-малка по територия и население в областта е община Хайредин, а най-голяма по територия и население е община Враца. Средната гъстота на населението в община Борован е 25,8 души на кв. км., като по този показател общината се нарежда на седмо място в областта, след общините Враца, Козлодуй, Бяла Слатина, Мездра, Мизия и Оряхово. Средната гъстота на населението в община Борован е по-ниска от средните стойности за област Враца (44,1 души на кв. км), за Северозападен район за планиране (38,2 души на кв. км), и за страната (62,6 души на кв. км), но по-висока от тази в общините Криводол, Хайредин и Роман. По брой населени места (5), община Борован с община Мизия са нареждат на предпоследно място сред общините в областта. С по-малък брой населени места (4 на брой) е община Козлодуй. Вж. Таблица № 2.:

Таблица № 2. Основни статистически данни за община Борован и останалите общини в област Враца

Район, област, община	Територия кв. км	Население брой 31.12.2019 г.	Гъстота на населението за 2019 г. (души на кв. км.)	Населени места (брой)	Градове (брой)	Села (брой)
България	111 001,9	6 951 482	62,6	5 257	257	4 998
Северозападен район за планиране	19 070	728 157	38,2	626	45	581
Област Враца	3619,7	159 470	44,1	123	8	115
Община Борован	210,729	5 444	25,8	5	-	5
Община Бяла Слатина	545,510	25 532	46,8	15	1	14
Община Враца	705,236	63 473	90,0	23	1	22
Община Козлодуй	284,874	18 757	65,8	5	1	4
Община Криводол	324,00	8 273	25,5	15	1	14
Община Мездра	519,00	18 053	34,8	28	1	27
Община Мизия	209,309	5 970	28,5	6	1	5
Община Оряхово	329,600	9 336	28,4	7	1	6
Община Роман	301,500	5 771	19,1	13	1	12
Община Хайредин	189,100	4 095	21,7	6	-	6

Източник: Национален статистически институт и ГД „Грао“

Община Борован е селска община, с административен център с. Борован, за разлика от почти всички други общини в областта (без община Хайредин), които имат на своята територия по 1 град, който е и общински център. В началото на 1978 г. Борован става административен център на селищна система, в която са включени още четири села, а с Указ от 28 август 1987 г. Борован е обявен за община. Общината се намира се на 150 км. от гр. София и се явява естествен център между р. Дунав и Стара планина. През нея преминава главната пътна артерия, която свързва източното Черноморие със западните части на страната, главния път София - Ферибота Оряхово, който понастоящем играе важна роля в икономиката ни и е връзката на нашата страна със съседна Румъния и няколкото пътни артерии с регионално и национално значение - за АЕЦ Козлодуй, Монтана, Плевен, Бяла Слатина. Пътната мрежа на територията на общината е 176 км.

Според специалисти, занимаващи се с произхода на имената, името на село Борован вероятно датира от ранното българско средновековие и е произлязло от изчезналото вече от употреба старинно име на човек, който се е казвал Борован. Дали този човек е бил основател на селото, негов храбър герой или владетел – това все още

не е ясно. Личното име *Борован* е образувано от *Боро* и *-ован*, а *Боро* е съкратено от двусловното лично име *Боривой* – „да бъде борец воин, да побеждава воини“. Личното име Борован е засвидетелствано в старобългарски писмени паметници от XIII век. Името се среща и в османски регистри от 1670 г. за данъкоплатци българи. След тази дата името Борован е вече изчезнало от употреба или се среща все по-рядко. Но това лично име е запазено в някои имена на местности в землищата на различни села в страната.

1.2. Териториални и поземлени ресурси

Както се вижда от Таблица № 2, община Борован е на осмо място по площ сред общините в област Враца. Тази площ е разпределена по населени места на общината по следния начин: Вж. Таблица № 3:

Таблица № 3. Площи на землищата на населените места в община Борован

Населено място	Площ	
	Кв. км	%
с. Борован	81,458	38,65
с. Добролево	34,115	16,19
с. Малорад	55,048	26,12
с. Нивянин	31,010	14,72
с. Сираково	9,098	4,32
Общо:	210,729	100,00

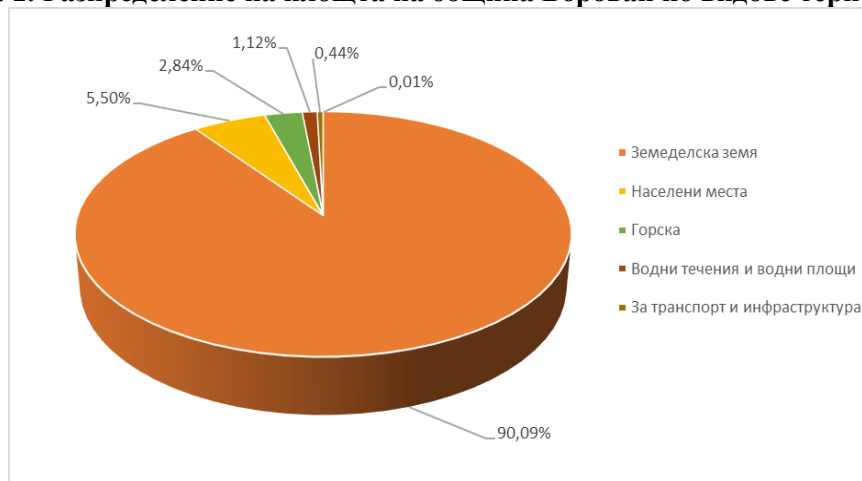
Балансът на територията на общината е следният: (Вж. Таблица № 4)

Таблица № 4. Баланс на територията на община Борован (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
210 729	189 888	6000	11 534	2 363	16	935

Най-голям относителен дял в територията на община Борован заема земеделската земя – 189 888 дка (90,09%, при средно за страната 57,4%). На второ място са населените места – 11 534 дка (5,50%), следвани от горските територии – 6 000 дка (едва 2,84%, при средно за страната 33,5%). Водните площи заемат 1,12% от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура 0,44%, а за добив на полезни изкопаеми – 0,01%. (Фиг. 1)

Фиг. 1. Разпределение на площта на община Борован по видове територии

В Общия устройствен план на община Борован от 2020 г. в разгърнат вид е представен балансът на територията: Таблица № 5.

Таблица № 5. Баланс на територията на община Борован – опорен план(ха)

Наименование на териториалния елемент	Площ в ха	Площ в %
Територии с общо предназначение	21 073,76	100,00
1. Жилищни функции	809,43	3,84
2. Обществено-обслужващи функции	24,37	0,12
3. Производствени дейности	12,00	0,06
4. Складови дейности	1,30	0,01
5. Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	0,00	0,00
6. Озеленяване, паркове и градини	76,84	0,36
7. Спорт и атракции	10,12	0,05
8. Комунално обслужване и стопанство (сметища)	10,09	0,05
9. Земеделски територии, в т.ч.:	18 989,6	
9.1 Обработваеми земи - ниви	16 641,73	78,97
9.2. Обработваеми земи – трайни насаждения	387,29	1,84
9.3. Необработваеми земи	1 960,04	9,30
10. Горски територии, в т.ч.:	600,02	
10.1. Гори	600,02	2,85
10.2. Защитени гори	0,00	0,00
10.3. Рекреационни гори	0,00	0,00
10.4. Горски земи	0,00	0,00
11. Водни площи (открити водни площи и течения)	236,30	1,12
12. Транспорт и комуникации	93,50	0,44
13. Техническа инфраструктура	210,74	1,00
14. Обща площ	21 073,76	100
Защитени и нарушени територии	92,68	0,44
А. Територии за природозащита	70,84	0,34
Б. Защитени територии за опазване на културно-историческото наследство	7,23	0,03
В. Територии с особена териториално-устройствена защита	0,00	0,00
Г. Територии за възстановяване и рекултивация	0,00	0,00
Д. Територии с активни и потенциални свлачища и срутища	2,96	0,01
Е. Други нарушени територии	11,65	0,06
Ж. Обща площ по точки Г, Д и Е	14,61	0,07

1.3. Природно - ресурсен потенциал

1.3.1. Релеф, климат, води, почви и полезни изкопаеми

Релеф

Релефът на община Борован е равнинно-хълмист, като средната надморска височина е между 250 и 350 метра. Територията ѝ условно попада в две физико-географски области на България – Западната дунавска равнина и много малка част от Западния предбалкан. Югозападно от село Нивянин, големият завой на река Скът на територията на общината попада в част от височината Борованска могила, с максимална височина от 423 метра. По нейното северно подножие условно се прокарва границата между Западната дунавска равнина и Западния предбалкан. Останалата част от община Борован се заема от обширната равнинна част на Западната дунавска равнина, като малкото на брой малки реки и суходолия текат в плитки и широки

долини. Северозападно от село Сираково, в долината на река Сираковска бара (десен приток на река Бързина), се намира най-ниската ѝ точка – 110 м. н.в.

Характерът на релефа благоприятства развитието на интензивно аграрно стопанство. Релефът на общината е представен от морфоструктурата на мизийската плоча. В основата си платформата е изградена от стари докамбрийски и палеозойски силно нагънати магмени и метаморфни скали. Върху тези скали има хоризонтална покривка от мезозойски и неозойски седименти. На територията на общината са разкрити морски и бракични седименти (късна креда) и глинесто-теригенно-карбонатни седименти (ранна креда). В най-северните райони на общината е разкрита льосовата покривка, характерна за някои части от териториите, които мизийската плоча обхваща.

Почви

Видът на почвите на територията на община Борован е оподзолен чернозем. Този почвен тип осъществява прехода между черноземите и сивите горски почви. Оподзолените черноземи са образувани основно върху карбонатни материали. Отличават се с песъкливо-глинест до глинест механичен състав. Черноземите са изключително подходящи за отглеждането на зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица), технически култури и различни видове зеленчуци.

Срещат се още: сиви горски и глинесто-песъчливи почви. Сивите горски почви са предимно на надморска височина 150-200 м, т.е. в поява на дъбовите гори. Те имат дебел хумусен пласт и върху тях се развиват успешно всички селскостопански култури: зърнени, технически и трайни насаждения.

Климат

Климатът в община Борован е умерено континентален, характеризиращ се с горещо лято и студена зима. Съществено влияние върху характера на климата оказват релефът, надморската височина, въздушният пренос. Общината се явява естествен център между река Дунав и Стара планина. Карпатската и Старопланинската орографска бариера и широката континентална отвореност на цялата Дунавска равнина на изток и североизток към територията на Източно – европейската равнина и транспортираните и трансформирани различни по произход въздушни маси оказват силно влияние върху цялостното формиране на климата в района.

Континенталният характер на климата в община Борован е ясно изразен. Най-високите измерени температури са през м. юли, между 30 и 35⁰С, а най-ниските – през м. януари – от -2 до -10⁰С. Средните януарски температури на територията на общината са около 0 – 1,5⁰С. Средноюлските температури са относително високи – 22 - 24⁰С.

Сравнително ниската средногодишна температура (10⁰С) и високата годишна амплитуда (24 - 25⁰С) са белези на континенталния климат в района. Регистрирани са изключително ниски абсолютни температури, когато от север нахлуят студени въздушни маси.

Годишната сума на валежите за община Борован е около 500 мм. Количеството на валежите достига 800 л/кв.м на годишна база, а относителната влажност на въздуха е около 70%. На територията на общината има ясно изразен пролетно-летен максимум на валежите и зимен минимум. Валежите от сняг и продължителна снежна покривка са ежегоден явление.

Води

Цялата територия на община Борован попада във водосборния басейн на река Скът, която протича с част от горното си течение в най-южната ѝ част, северно от възвишението Борованска могила. Друга по-значителна река е Бързина (ляв приток на р. Скът), която води началото си южно от с. Малорад, преминава през селото, след което напуска територията на общината.

Река Скът е най-големият приток на р. Огоста, с дължина 134 км. Извират от местността Речка. Средногодишният отток на реката при станция Нивянин е 0,86 м³/сек. Максимумът на оттока е през пролетта, което е резултат от топенето на снежната покривка и пролетните дъждове. Пълноводието на реката продължава до м. юни, което е следствие от майско-юнския дъждовен максимум. В басейна на реката са изградени множество микроязовири основно с цел напояване.

На територията на община Борован, река Бързина протича през с. Малорад, като по течението ѝ са разположени още селата Рогозен, Бързина, Ботево и Липница. Площта на водосборния басейн на реката е 244 кв. км, което съставлява 22,7% от водосборния басейн на река Скът. Основен приток на река Бързина е река Сиракова бара.

На множество малки реки и дерета са изградени микроязовири, водите на които се използват основно за напояване на земеделските земи. На територията на общината са изградени общо 15 язовира:

- Язовир „Сираково“;
- Язовир „Тихов лъг“;
- Язовир „Гъбов дол“;
- Язовир „Селския“;
- Язовир „Велчов лъг“;
- Язовир „Братковец“;
- Язовир „Жарковец“;
- Язовир „Стубеля“;
- Язовир „Домуславец“;
- Язовир „Корея“;
- Язовир „Езерска падина“;
- Язовир „Потока“;
- Язовир „Церов дол“;
- Язовир „Гарвански геран“;
- Язовир „Млада овчарка“.

Полезни изкопаеми

На територията на община Борован не са разкрити находища на полезни изкопаеми, които да оказват влияние върху бъдещото развитие на общината. Традиционно добивани природни суровини в района са глина за тухли и карбонатна скална маса за производство на цимент и вар.

Макар че община Борован е бедна на полезни изкопаеми, тя има добър потенциал за използване на енергия от възобновяеми източници. Приносът на ВЕИ към общото производство на електрическа и топлинна енергия към момента се изразява в използването предимно на слънчевата енергия.

1.3.2. Защитени зони, защитени територии и биоразнообразие

На територията на област Враца има 18 защитени зони, от които три са за опазване на дивите птици и 15 за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна.

В териториалния обхват на община Борован не попадат защитени зони от мрежата на Европейската екологична мрежа "Натура 2000", представляваща мрежа от защитени зони, определени за опазване на природни местообитания и местообитания на животински видове от европейско значение.

По смисъла на Закона за защитените територии на територията на община Борован се намира Защитена местност Борованска могила с площ 198.8 хектара, в землището на с. Борован, обявена със Заповед No.316 от 20.02.1961 г., бр. 31/1961 на

Държавен вестник, на Министъра на горите и опазване на природната среда, и прекатегоризирана в защитена местност с Прекатегоризация със Заповед No.РД-638 от 26.05.2003 г., бр. 60/2003 на Държавен вестник на Министъра на околната среда и водите. Целите на обявяване на местността за защитена е опазване на характерния ландшафт. На територията на Борованска могила се забранява ловуването, гърменето, събирането на яйцата на полезния дивеч, както и всички действия, които я рушат и загрозяват.

На територията на общината доминират земеделските площи, които са установени на мястото на горите в дъбовия пояс и дъбово-габъровия пояс. Селскостопанските площи са разположени на мястото на смесени гори от цер и блаун.

Разпространението на горите и храстовата растителност е сравнително разрежено. Тревната покривка е изградена предимно от ксерофитни тревни видове.

Мезоксеротермната тревна растителност е представена от луковична ливадина, пасищен райграс, трескот, на места - белизма и садина. Броеничеста ливадина и ливадна власатка участват основно в изграждането на мезофитните тревни формации.

Животинският свят и животинските видове са характерните за средноевропейската фаунистична зона. Често срещани животински видове са язовец, дива свиня, лисици, сърни, зайци, белки и чакали.

1.4. Селищна система и урбанизация

1.4.1. Характеристика на селищната система и на урбанистичната структура на общината

Урбанистичната структура на общината се характеризира с 5 населени места – село Борован, което е административен център и още 4 села – Добролево, Малорад, Нивянин и Сираково.

Отстоянието в километри от административния център – с. Борован до отделните населени места в общината е следното: Добролево -10 км, Малорад - 8 км, Нивянин -7 км, Сираково -16 км.

По оценка на НСИ, Борован е слабоурбанизирана община.¹ Към края на 2019 г. населението на с. Борован по постоянен адрес наброява 2 186 души, а на общината - 5 444 души. Разпределението на жителите на общината по населени места е следното: (Таблица № 6)

Таблица № 6. Население на община Борован по постоянен и настоящ адрес за периода 2011 – 2019 г.

Населени места	Години								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
с. Борован - постоянен адрес	2 308	2 305	2 280	2 269	2 265	2 249	2 227	2 221	2 186
с. Борован - настоящ адрес	2 600	2 556	2 552	2 508	2 487	2 450	2 405	2 351	2 312
с. Добролево – постоянен адрес	924	917	919	924	915	922	909	889	878
с. Добролево – настоящ адрес	859	841	853	848	915	936	943	929	924
с. Малорад - постоянен адрес	2 029	2 000	1 951	1 924	1 896	1 865	1 849	1 815	1 817

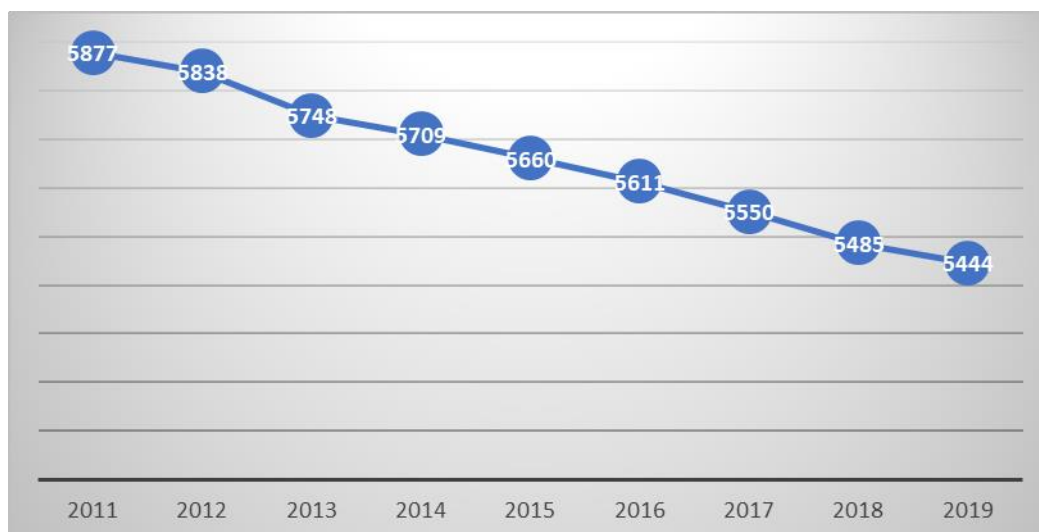
¹ Слабоурбанизирани общини са тези с население под 300 жители/km²

с. Малорад - настоящ адрес	1 933	1 884	1 841	1 784	1 762	1 770	1 825	1 769	1 792
с. Нивянин – постоянен адрес	403	409	397	386	382	378	377	376	381
с. Нивянин – настоящ адрес	451	444	435	409	525	517	506	515	505
с. Сираково – постоянен адрес	213	207	201	206	202	197	188	184	182
с. Сираково – настоящ адрес	262	256	253	254	274	261	240	231	231
Общо за общината – постоянен адрес	5 877	5 838	5 748	5 709	5 660	5 611	5 550	5 485	5 444
Общо за общината – настоящ адрес	6 105	5 981	5 934	5 803	5 963	5 934	5 919	5 795	5 764

Източник: <http://www.grao.bg>

Сравнителните данни в горната таблица показват неблагоприятна тенденция към намаляване броя на жителите на общината, което е обща тенденция за областта, региона и страната като цяло. (Вж. фиг. № 2.)

Фиг. № 2. Тенденции в динамиката на населението на Община Борован

Наблюдава се подчертана тенденция към депопулация, като е налице спад на населението на общината през 2019 г спрямо 2011 г.

По данни на ГД ГРАО, населението на община Борован по постоянен и настоящ адрес намалява, както за общинския център, така и за останалите села, с изключение на село Нивянин. Към 31.12.2019 г. жителите на общината по постоянен адрес са 5 444, което е с 4337 човека по-малко в сравнение с 2011 г, или намалението е със 7,95 %.

Населението по настоящ адрес в края на 2019 г. е 5 764 човека, което е с 217 човека по-малко в сравнение с 2011 г, или намалението е с 3,76 %.

Половото съотношение на населението в общината е 50,6 % мъже към 49,4% жени, докато за страната това съотношение е 48,5% : 51,5%, а за областта - 49%:51%.

Като цяло селищната мрежа може да се определи като мозаечно-дисперсно разположена в територията. Средната селищна гъстота (2.4 селища на 100 км²) е по-малка от тази за страната (около 4.7) и от област Враца (около 3.4). Средното отстояние между населените места е около 10.25 км, което е добра предпоставка за формиране и функциониране на единна жизнена териториална-селищна среда.

Местоположението на общината предлага удобен достъп до градовете Бяла Слатина, Враца, Мездра, Плевен, София. Село Борован е общински център, което

определя редица предимства за развитието на населеното място по линия на предоставена местна администрация и деконцентрирани държавни служби. Те са свързани с възможности за по-бързо обслужване на бизнеса и за по-добър достъп до информационно и проектно обслужване, свързано с европейски програми и фондове.

По големина с. Борован - естественият център на общината, е в групата на много големите села в страната, с 2 186 жители. По този показател той се нарежда пред 30 от най-малките градове в България. Големината на селата в общината, по брой жители с постоянен адрес е следната: много големи села с над 1000 жители - 1 село или 20% от селищата на общината (село Малорад – 1878 човека), големи села от 500 до 1000 човека – 1 село или 20% от селищата на общината (село Добролево – 878 човека), средно големи села от 200 до 500 жители - 1 село или 20% от селищата на общината (село Нивянин – 381 човека), малки села под 200 човека - 1 село или 20% от селищата на общината (село Сираково – 182 човека).

Икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самозадоволяващ се производствен характер. Като цяло, възможностите за трудова заетост на младите хора в селата, особено извън административния център, са значително ограничени. По степен на благоустроеност, селата имат сходни характеристики – всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване и водоснабдяване, но селата в общината нямат изградена канализация.

Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана е върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на населените места.

В сравнителен план сред населените места по степента на развитост на селищните си функции се откроява общинския център с. Борован. Интегриращите му възможности са основно по линия на административните и някои от социално обслужващите му функции – образование, здравеопазване и социални дейности. По отношение на икономическите и на другите обслужващи функции и влиянието им върху останалите селища в общината, с. Борован изпитва силното конкурентно влияние на гр. Бяла Слатина, Враца и останалите по-близки градове в региона.

През Борован преминава главен път, свързващ Черно море със Западна България; главен път София – Оряхово (фериботна връзка по р. Дунав с Румъния) и няколко пътища от регионално и местно значение.

1.4.2. Общи характеристики на населените места извън общинския център

Настоящата характеристика е направена в резултат на проведено анкетно проучване и на допитване до кметовете и кметските наместници на малките населени места в община Борован и отразява реалната ситуация в селата към края на 2019 г.:

С. Малорад е разположено в северозападната част на хълмистата Дунавска равнина. Намира се на 50 км от град Оряхово и на 40 км от гр. Враца.

Селото заема площ от около 6000 дка, като на север граничи със землището на с. Рогозен и с. Сираково, на изток - със с. Добролево и с. Борован, на юг - със с. Девене и с. Три кладенци и на запад - със с. Фурен. Село Малорад е свързано чрез шосейни пътища с градовете Оряхово, Бяла Слатина, Враца.

Село Малорад е второто по големина село в община Борован. По данни на ЕСГРАОН, към 31.12.2019 г. в селото живеят по постоянен адрес 1817 жители.

В селото са разположени следните обществени сгради:

- *Сградата на Кметството* която е построена през 1927 год. и е дом - паметник. През 2016 г. и 2017 г. е направен основен ремонт на сградата. В нея на

първия етаж се помещава здравен кабинет, стоматологичен кабинет и аптека, а на втория етаж - администрацията на Кметството.

- ОУ " Св.св. Кирил и Методий" е открито през 1969 год. В него се предлага обучение на деца от първи до седми клас . Училището разполага с дългогодишни традиции и богата история. Броят на учениците, които се обучават в учебното заведение през учебна година 2020/2021 е 154, в 8 паралелки .

- ОДЗ " Юрий Гагарин " е с дългогодишна история и води своето начало от далечната 1961 год., когато отваря врати за да посрещне за първи път своите малки възпитаници. През 2020 г. в ОДЗ учат 57 деца в 4 групи, от които 1 яслена.

Активно развива своята дейност и Читалище " Просвета 1919", построено през 1968 год. Съвместно с Клуба на пенсионера се провеждат много културни и туристически прояви, които разнообразяват ежедневието на хората. Извършен е ремонт и е оборудван Пенсионерският клуб и Клубът на инвалида. През 2015 г. е извършен ремонт и реконструкция на сградата на читалището по Програма „Региони в растеж“. По проект „Глобални библиотеки България“ през 2011 г. читалището е оборудвано с 5 компютъра, интернет зала и библиотека.

През 2015 год. е изграден Културно - информационния център за жителите на с. Малорад. Сградата е оборудвана и обзаведена през 2018 г. със съвременна парна и климатична инсталация, снабдена с консумативи за функционално използване и предназначение. Сградата се използва от жителите на селото за провеждане на културни и развлекателни събития и за провеждане на обучения .

През 2015 г. е изградена нова мултифункционална спортна площадка по Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г., подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Село Малорад има своя църква още през II-ро българско царство. Наричали я Латинската църква, която, макар и опожарена и без покрив, служела вярно на малорадчани до 1848 год. През същата година започва строеж на нова църква, която съвсем скоро се срутва и през 1882 год. е построена сегашната църква , която се намира на високия хълм на север от селото и носи името "Успение Св. Богородично ".

Вследствие на наводнението от 01.08.2014 г. бе разрушен моста, свързващ с. Малорад с община Хайредин. През 2018 г. е завършена реконструкцията на моста и селото се сдобил с нов мост.

За населението се грижи всекидневно един личен лекар, една медицинска сестра и един зъболекар. Два пъти месечно кметството се посещава от социален работник от Д"СП" Бяла Слатина и един път месечно от служител на Д"БТ" Бяла Слатина.

Основен икономически отрасъл за селото е селското стопанство. В тази сфера развиват дейност 6 еднолични земеделски производители. Също така има 30 животновъдни обекта за отглеждане на биволи и говеда, 47 за дребни преживни животни и 1 за отглеждане на коне. В селото има и млади земеделски производители - растениевъди и животновъди, които са избрали за свой основен поминък този тежък отрасъл. На територията на землището няма необработваема, пустееща земя.

През 2015 г. е извършена рехабилитация и ремонт на улична мрежа с. Малорад - ул. "Въло Цоловски", ул. "Коста Петров", ул. "Цар Самуил", част от ул. "Цено Къчовски" .

През 2016 г. е реконструиран и рехабилитиран път Борован - Малорад"

През 2017 г. са извършени: Рехабилитация и ремонт на кръстовището в с. Малорад, пресечка на улица Г. Димитров и Ц. Къчовски : общо 112 кв. м; Изкърпване на улична мрежа в с. Малорад - ул. Г. Генов, ул. Н. Парапунов е ул. Цар Симеон I : общо 472,40 кв. м. През 2018 г. е извършена рехабилитация на ул. Г. Димитров с. Малорад от 316 до 101 км. – 595 кв. м

От 2018 г до 2021 г се извършва реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/). През същия период се извършва реконструкция и на част от водоснабдителната система на с. Малорад.

От 2018 г до 2021 г. се извършва реконструкция на част от водоснабдителната система в село Малорад по Програма „Развитие на селските райони“.

В землището на селото има два язовира: „Гарвански геран“ и „Езерска падина“, на които през 2018 г. е извършено почистване, рехабилитация и ремонт.

С. Малорад е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване. Битовите отпадъци се събират в съдове тип „Бобър“. През 2016 г и 2017 г. са закупени допълнително съдове за ТБО тип „Бобър“, като общината периодично поставя допълнителни съдове, с цел по-добра чистота на населеното място.

Макар и с малък потенциал, развиват своята дейност около 11 фирми - предимно хранителни магазини и кафе-аперитив, аптека, заведение за хранене и развлечение, магазин за строителни материали, смесени магазини и цех за производство на месо и месни изделия.

Голяма част от жителите на селото са включени по различни социални проекти . Към настоящия момент домашно социален патронаж храни 61 самотни и възрастни хора, а по проект „Осигуряване на топъл обяд в община Борован“ се хранят 50 социално слаби, самотни и възрастни жители на село Малорад.

В с. Малорад се запазва от години тенденцията за отрицателен демографски прираст, раждаемостта е много по- малка от смъртността. Възрастовата структура също е неблагоприятна – по- голяма част от жителите на селото са в напреднала възраст.

На територията на с.Малорад съществуват два гробищни парка, който се поддържат ежедневно от работници, назначени в кметство с.Малорад.

През 2020 г. с цел превенция в борбата с престъпността и насилието е изградена система за видеонаблюдение и контрол на възлови кръстовища, входно – изходни артерии и уязвими зони .

Безработицата е доста голяма , но в селото живеят и доста млади хора, което поражда оптимизъм и е важен потенциал за бъдещо развитие на селото.

На 18 август всяка година с решение на Общински съвет Борован се организира фолклорен фестивал " Петър Гарвански " .

За празник на село Малорад е обявен последната събота и неделя на м. октомври - " Петковден " .

През новия планов период е необходимо да се продължи с ремонтите на уличната мрежа и водопроводната система, изграждане на детски площадки, ремонт на тротоарни пространства, изграждане на канализационна мрежа .

С. Добролево се намира в Северозападна България, на 40 км северно от гр. Враца, на 30 км южно от гр. Козлодуй и 35 км от гр. Оряхово. Край него минава път П-15 - Враца-Оряхово. Разположено е в малка долина по двата бряга на Долната и Горната бара, вливащи се в река Бързица, която е приток на река Скът.

На територията на селото е имало голямо тракийско селище. Открити са няколко тракийски надгробни могили. При разкопките на една от тях е намерен двуостър меч с дължина 102 см, железни копия и други предмети, които датират от края на II век пр. Христа. Останки от праисторическото селище от бронзовата епоха се намират по левия бряг на Долната бара. Открити са находки на голямо тракийско селище през желязната епоха, което е продължило съществуването си и през късноримската епоха. Доказателство за това е откритата засводена гърнчарска пещ, пълна с изпечени глинени

съдове, работени в края на IV в. Днешното село Добролево е разположено върху останките и некропола на средновековно българско селище.

Селото датира с това си име още от края на 15 век. Жителите на село Добролево особено се гордеят със своята църква "Св. Св. Кирил и Методий". Нейното строителство е започнало още по време на турското робство и е завършено през 1878 година.

В края на селото има голям язовир "Жарковец" с площ 165 дка. Мястото е живописно и удобно за развитие на селски туризъм, съчетан с риболов.

В селото е издигнат паметник на загиналите във войните за освобождението на България.

През 2015/2016 г. е извършен цялостен ремонт на кметството, като сградата придобива съвременен облик. По проекти, финансирани от ЕС, сградите на училището и детската градина са реновирани. Селото се обслужва от пощенски служители, които се помещават в местната пощенска станция.

В ОУ „ Св.св. Кирил и Методий” с. Добролево и ДГ „Иван Нивянин” с. Добролево се обучават и възпитават 107 възпитаници.

През 2014 г. чрез проект, финансиран по Национална кампания на ПУДООС "За чиста околна среда" на тема „Обичам природата - и аз участвам“ е изграден кът с нови детски съоръжения за забавление и игра за най-малките жители на селото. През 2015 г. е изградена нова мултифункционална спортна площадка по Програмата за развитие на селските райони, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Сградата на НЧ, Пробуда – 1926 г.“ в село Добролево е ремонтирана и обновена през 2015 г. по програма „ Развитие на селските райони“. Активна културна дейност се извършва и в пенсионерски клуб, в който участват около 45 пенсионери.

Основен икономически отрасъл за селото е селското стопанство. В тази сфера дейност развиват 4 еднолични земеделски производители. Също така има 19 животновъдни обекта за отглеждане на говеда и 30 - за дребни преживни животни.

На територията на с. Добролево в сферата на търговията развиват дейност 5 фирми - предимно хранителни магазини, кафе-аперитив и смесени магазини.

За населението всекидневно се грижи един личен лекар и една медицинска сестра, които обслужват жителите на селото в здравен кабинет, ремонтиран и обновен през 2016 г. Оборудван е и стоматологичен кабинет, в който се ежеседмично се посещава от зъболекар. Два пъти месечно кметството се посещава от социален работник от Дирекция "Социално подпомагане" - Бяла Слатина и един път месечно - от служител на Дирекция "Бюро по труда" - Бяла Слатина.

От 2016 г. до 2019 г. е извършена рехабилитация и ремонт на улици Дружба, Вестител, Здравец, Веселец и Кирил и Методий, със средства по Постановление на Министерски съвет.

В началото на 2020 г. са направени две автобусни спирки на Оряховско шосе, парпети на два от мостовете на селото и ремонт на обществена тоалетна, намираща се на централния площад.

За периода 2014 г.- 2020 г. по проект е извършена реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа с. Добролево – с. Сираково.

Перманентно се поддържа, ремонтира и се извършва профилактика на уличното осветление на територията на с. Добролево, като всяка година се закупуват енергоспестяващи осветителни тела.

От 2018 г до 2021 г. се извършва реконструкция на част от водоснабдителната система в село Добролево по Програма „ Развитие на селските райони“.

Голяма част от жителите на селото са включени в различни социални проекти. Към настоящия момент домашният социален патронаж осигурява храна на 20 самотни

и възрастни хора, а по проект „Осигуряване на топъл обяд в община Борован“ се хранят 40 социално слаби, самотни и възрастни жители на село Добролево. Част от жителите в трудоспособна възраст са заети в селското стопанство.

През 2020 г., с цел превенция в борбата с престъпността и насилието е изградена система за видеонаблюдение и контрол на възлови кръстовища, входно – изходни артерии и уязвими зони.

На територията на с.Добролево съществуват два гробищни парка, който се поддържат ежедневно от работници, назначени в кметство с.Добролево.

Село Добролево е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване. Битовите отпадъци се събират в съдове тип „Бобър“. През 2016 г. и 2017 г. са закупени допълнително съдове за ТБО тип „Бобър“, като общината периодично поставя допълнителни съдове ,с цел по-добра чистота на населеното място.

За празник на село Добролево са обявени последната събота и неделя на м. Октомври - " Петковден ".

Основни проблеми, оставащи за решаване през новия планов период, са подобряването на пътната и водопроводна мрежа, както и изграждане на канализационна система в селото.

С. Нивянин се намира в Северозападна България, община Борован. Разположено е на равно място, по двата бряга на р. Скът. Намира се на 15 км югозападно от гр. Бяла Слатина. На изток граничи със с. Соколаре и с. Комарево, на юг — със с. Буковец, а на запад и север — с общинския център с. Борован. Старото наименование на селото е Джурилово. Селото е преименувано с указ № 3 на 11.01.1950 г., на **Нивянин**, на поета-партизанин Иван Нивянин.

По данни на ЕСГРАОН по постоянен адрес в селото живеят 381 жители. Точният брой на живущите трудно може да бъде определен, тъй като доста хора, въпреки че прекарват по-голяма част от годината в селото, не са променили адресната си регистрация, а други имат адресна регистрация в Нивянин, но са заминали на работа в по-големите градове или в чужбина, което не дава възможност за пълна актуализация на данните.

В селото няма много обществени сгради. В сградата на кметството се помещават: Народно читалище „Васил Левски 1914“; Клуб на пенсионера и библиотеката към читалището, които осъществяват активна културна дейност .

Селото се обслужва от пощенски служители, които се помещават в местната пощенска станция, на която е направен и основен ремонт на покрива.

През 2019 г. е направен ремонт на сградата на кметството и културно- просветния дом.

В селото се намира и къщата-музей на патрона на селото Иван Нивянин. Всяка година на 29 май се чества годишнина от смъртта му, като в къщата-музей се връчва и националната награда за поезия „Иван Нивянин“ от кмета на общината .

От образователните институции в селото функционира само Детска градина, която е филиал на ДГ „Тошка Петрова“ с.Борован. В нея се обучават и възпитават деца в една смесена възрастова група. По проект на ПУДООС през 2014 г. е изградена и спортна площадка. През 2018 г. е извършен ремонт на покрива на учебното заведение , а през 2020 г. в детската градина е направен ремонт на отоплителната система.

Централният парк пред сградата на кметството е благоустроен и се е превърнал в привлекателно място за отдих и игри на малките деца.

След наводненията през 2014 г. е изградена система за отводняване на централната част на селото, а на 1 август всяка година се прави курбан за здраве на жителите.

Пътят Нивянин - Борован е реконструиран и рехабилитиран през 2016 г. по ПРСР.

Селото се обслужва от един личен лекар два пъти седмично, в здравната служба, на която е направен основен ремонт на покрива.

В село Нивянин има военни паметници, на които е извършено пясъкоструене през 2018 г.

От 2020 г. започна реконструкция на част от водоснабдителната система на селото и на част от общинската четвъртокласна пътна мрежа в с.Нивянин.

Село Нивянин е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, като през годините редовно са доставяни съдове тип „Бобър“ . Генерирани битови отпадъци на територията на с.Нивянин се извозват до Регионално депо за неопасни отпадъци – гр. Оряхово.

В с. Нивянин се запазва от години тенденцията за отрицателен демографски прираст; раждаемостта е много по- малка от смъртността. Възрастовата структура е неравномерна, по-голяма част от жителите на селото са в напреднала възраст. За самотните и възрастни хора се грижи Домашно социален патронаж, като се осигурява и топъл обяд и за социално слабите жители.

През 2020 г. с цел превенция в борбата с престъпността и насилието е изградена система за видеонаблюдение и контрол на възлови кръстовища, входно – изходни артерии и уязвими зони.

За празник на село Нивянин са обявени последната събота и неделя на м. октомври, когато е и традиционния събор на селото.

Безработицата в селото е висока, поради което на място се обслужват безработните и социално слабите жители от служители на Д“БТ“ и Д“СП“ - гр. Бяла Слатина.

Земята на селото се обработва основно от трима земеделски производители.

Постигнатото през предходния планов период не е малко, но е необходимо е да се осигури достъп до интернет, тъй като към момента той се осъществява с флаш устройства и е силно ограничен. Необходимо е да се продължи с ремонтите на уличната мрежа и водопроводната система, ремонт на тротоарни пространства, изграждане на канализационна мрежа.

С. Сираково е тихо и спокойно село, което се намира в западната хълмиста част на Дунавската равнина, на равно разстояние между река Дунав и северните склонове на Стара планина. Разположено е на левия бряг на малка рекичка Бързица, ляв приток на река Скът. Днес селото заема 601 дка площ, а цялото землище обхваща 10 990 дка, като на север граничи със с. Алтимир, на изток и юг – със с. Добролево, а на запад и северозапад – със с. Рогозен. Общинският център Борован е на 10 км, а областният център Враца е на 43,7 км от селото. Село Сираково се среща в един османски документ от 1606 г. като ленно владение.

Жителите на село Сираково по постоянен адрес са 183 човека. Населението е предимно застаряващо. На възрастните и самотно живеещите община Борован осигурява топъл обяд чрез Домашен социален патронаж, а хората в трудоспособна възраст са заети в селското стопанство и по програми в кметството. Промислени предприятия на територията на селото няма. Населението се обслужва от един смесен магазин.

В сградата на НУ “Кирил и Методий“, което е закрито 1972година е разположена администрацията на кметство с. Сираково, лекарски кабинет и пощенската станция. Един лекар и една медицинска сестра, обслужват населението два пъти седмично и служител на пощенска станция работи също два пъти седмично.

Активна културна дейност се развива в клуба на пенсионера , в който членуват около 40 жители на селото.

През 2017 г. е извършен частичен ремонт на сградата на кметството.

Уличното осветление е в добро състояние.

В селото няма детска градина и училище, като една част от децата пътуват до село Добролево, а друга част - до село Борован и град Бяла Слатина.

През 2018 г. е извършена рехабилитация на общинска пътна мрежа в участъци VRC 2002 Добролево – Сираково; VRC1016 Сираково – Алтимир; VRC1016 Сираково – Рогозен. Центърът на селото беше обновен, като бяха направени нови тротоари и поставени бордюри. През 2020 г. започна реконструкция на част от водоснабдителната система и бе поставено видеонаблюдение.

Село Сираково е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, като през годините редовно са доставяни съдове тип „Бобър“. Генерирани битови отпадъци на територията на с. Сираково се извозват до Регионално депо за неопасни отпадъци – гр. Оряхово.

Срещу кметството е разположен параклисът "Свето Възкресение Господне", който е построен през периода 2015 - 2017 година със средства от държавния бюджет.

На територията на селото се намира военен паметник, който през 2018 г. е обновен чрез пясъкоструене. За празник на селото е обявен 27 октомври.

В село Сираково е изградена конна база „Комитски С спорт“, в която се провеждат терапевтични занимания за деца с увреждания. На 26.01.2020 г. след пожар изгоря 350 кв.м. покривна конструкция и 11 спортни коня. Община Борован в лицето на кмета на общината започна дарителска кампания за възстановяване на базата.

Един път в месеца в селото идва социален работник от Д„СП“ Бяла Слатина и служител от Дирекция „Бюро по труда“, с което се осигурява социалното обслужване на населението.

Село Сираково се нуждае от цялостно асфалтиране на улиците и изграждане на канализация; продължаване на реконструкцията на водоснабдителната система и основен ремонт на единствената обществена сграда, в която се помещава администрацията.

Селото има възможност за развитие на селски туризъм, която може да се реализира през новия планов период 2021 – 2027 г.

1.5. Етнически състав и вероизповедания

Етническата структура на населението има отношение към начина на живот и поведение на населението. Основните етнически групи в общината са българи, турци и роми. Данните за числеността и относителния дял на етническите групи на територията на общината са според последното преброяване на населението през 2011 г.²

Етническият състав на населението в община Борован според отговорилите на този въпрос лица е следният: (Таблица № 7)

Таблица № 7. Численост на етническите групи в община Борован според преброяването на населението през 2011 г., по населени места

Населено място	Лица, отговорили доброволно за етническа принадлежност	Етническа група				Не се самоопределят
		Българска	Турска	Ромска	Друга	
с. Борован	5 114	4 713	7	359	10	25
с. Добролево	791	744	-	40	4	3
с. Малорад	1 871	1 801	3	59	..	7
с. Нивянин	478	449	5	..	-	..

² Следващото преброяване на населението в Р България ще бъде през 2021 г.

с. Сираково	203	201	-	..	..	..
--------------------	-----	-----	---	----	----	----

Източник: Национален статистически институт

Община Борован има някои характерни особености по отношение на етническата структура на населението. Данните от преброяването през 2011 г. показват по-висок относителен дял на ромската етническа група в сравнение със средните стойности за страната и за област Враца. Сравнително по-нисък е бил дялът на турската етническа група, спрямо средните за страната и областта. Най-висок е дялът на българския етнос, което следва тенденциите за страната и региона. (Таблица № 8) Тези особености в етническата структура на населените места в общината определят в голяма степен съществуващите вътрешнообщински различия в равнището на раждаемост и образование на населението, неговата трудова заетост, здравен статус, миграционна подвижност, и др.

Таблица № 8. Етническа структура на населението 2011 г. (%)

	Лица, отговорили доброволно за етническа принадлежност	Етническа група				Не се самоопределят
		Българска	Турска	Ромска	Друга	
Р България	100,0	84,8	8,8	4,9	0,7	0,8
Област Враца	100,0	92,7	0,3	6,7	0,05	0,06
Община Борован	100,0	92,2	0,1	7,0	0,2	0,5

Източник: Национален статистически институт

Дялът на отделните етнически групи в общината е показан на Фигура № 3.

Фиг.№ 3. Дял на етническите групи в община Борован

Според данните от последното преброяване на населението през 2011 г., православието и ислямът са най-разпространените вероизповедания в общината. Значителен дял от жителите на общината не са показали вероизповеданието си, не се самоопределят или са посочили, че нямат такова.

В общината не съществуват междуетнически противоречия и напрежение, хората от различен етнос и вероизповедание съжителстват мирно и с взаимно уважение към вярата, религиозните и културни различия на другите етноси.

1.6. Историческа обвързаност на общината с други територии

Анализът на културното и социално-икономическото развитие на община Борован през различните исторически периоди показва, че е налице историческа свързаност на територията на общината с други територии, както в област Враца, така и в страната като цяло. Предприемчивият дух на земеделците в селата още по време на османското владичество «отварят» и обвързват територията на общината с други селища и региони. Освен традиционната «вътрешна» свързаност на с. Борован с близките селища, днес част от общината, в исторически план безспорно най-силно са се наложили връзките със селищата в област Враца и с областния град, като крупен търговски, стопански и културен център в Северозападна България, с гр. Мездра, с гр. Бяла Слатина, с гр. Плевен, с гр. Оряхово, с гр. Козлодуй, с гр. Роман, и селищата около тях, със селищата от съседните общини Криводол и Хайредин, както и с други територии на страната.

Развитието на пътната мрежа и нарастващото значение на пътищата, преминаващи през територията на общината през последните години благоприятстват интензифицирането на икономическите и културни връзки на общината с други територии.

Традиционните връзки и историческа обвързаност на територията дават основание да се търсят нови възможности за интегрирано развитие на общината с други общини в рамките на област Враца, в рамките на Северозападен район за планиране, както и с други територии в страната и в чужбина. В последния аспект може да се прогнозира и планира и по-широко «отваряне» на общината чрез областния център към дунавските общини в съседна Румъния и в други европейски страни, за което във все по-голяма степен ще благоприятстват общата политика на ЕС за развитие на регионите и на транспортните коридори в Югоизточна Европа.

Нови възможности за интегрирано развитие следва да се търсят и по отношение на онези градове и общини, с които общината е установила и поддържа традиционни приятелски и културни връзки.

2. Състояние на местната икономика

2.1. Обща характеристика

Община Борован е от V-ти функционален тип. Малка по площ и по население, тя е силно зависима в своето икономическо развитие от географското си положение – преди всичко от близостта до гр. Враца, от ж.п. линията и от фериботните комплекси Видин и Оряхово на р. Дунав. Общината се намира в Северозападния район за планиране, който е значително изостанал в икономическо отношение спрямо останалите райони в страната и в ЕС и е с най-нисък принос към националния БВП. Това са част от външните причини, които обуславят състоянието на икономиката в общината.

Икономиката на община Борован има аграрно-промишлен характер. Структуроопределящ отрасъл за икономиката е селското стопанство, тъй като общината притежава благоприятни природо- климатични условия за отглеждането на зърнено-фуражни и маслодайни култури, зеленчуци и плодове, а едновременно с това площта на земеделската територия в общината е голяма. Преработващата промишленост е слабо застъпена, като в общината функционират само няколко фирми от този отрасъл. В Таблица № 9 е показан броят на предприятията в община Борован по основни икономически дейности за периода 2016 – 2019 г.

Таблица № 9. Брой предприятия в община Борован по основни икономически дейности 2016-2018 г.

Номенклатура на икономическите дейности	2016	2017	2018
Общо	110	103	98
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	44	39	39
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	3	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	5	6	6
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	..	..	..
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	-	-	-
СТРОИТЕЛСТВО	4	..	..
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	41	37	37
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	..	..	-
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	6	7	4
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	-	..	..
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	-	..	-
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	..	..	..
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	-	-	-
ОБРАЗОВАНИЕ	-	-	..
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	..	5	5
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	-	..	-
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	..	..	..

Източник: Териториално статистическо бюро – Северозапад, Отдел „Статистически изследвания – Враца“

Броят на предприятията в общината през периода 2016 – 2018 г. намалява и към 01.01. 2019 г. е 98. Най-много фирми развиват дейност в сектора на селското стопанство (40%), следват ги предприятията в сферата на търговията и услугите (38%). В преработвателната промишленост работят 6 фирми, в сектора на здравеопазването и социалните дейности – 5, а в сферата на хотелиерството и ресторантьорството - 4 предприятия. За останалите сектори липсват данни или са посочени като конфиденциални.

Икономическото развитие на община Борован през периода 2016 – 2018 г. се характеризира с известен ръст и положителна динамика, макар че по някои основни показатели общината не може да достигне равнището от 2015 г. Произведената продукция от местните предприятия нараства от 11 млн. лева през 2016 г до 13 млн. лева през 2018 г. В сравнение с 2016 г., нетните приходи от продажби нарастват с над 3 млн. лева, достигайки през 2018 г. до почти 17 млн. лева. Увеличава се и добавената

³ „-“ – липсват данни

2. „..“ – конфиденциални данни според Закона за статистиката

стойност от 4 974 хил. лв през 2015 г., на 5 318 хил лв през 2018 г. (6,87%) Таблица № 10.

Таблица № 10. Основни показатели за предприятията в община Борован /нефинансов сектор/ за периода 2015-2018 г.

Брой предприятия общо	Произведена продукция ⁴	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Разходи за придобиване на ДМА	Добавена стойност	Оборот
Хиляди лв								
2015 г.								
107	15 412	25 016	19 306	23 161	1 899	9 362	4 974	19 816
2016 г.								
110	11 137	20 617	13 811	17 808	2 677	3 437	5 833	14 283
2017 г.								
103	12 236	18 662	14 118	16 357	2 254	2 691	5 840	14 122
2018 г.								
98	13 319	21 352	16 945	19 515	1 821	3 466	5 341	16 946

Източник: Териториално статистическо бюро – Северозапад, Отдел „Статистически изследвания – Враца“

Броят на заетите и наетите лица в местните предприятия също леко се увеличава. Данни за инвестиционната активност на местните фирми липсват или са конфиденциални.

От регистрираните и функциониращи към 01.01.2019 г. на територията на община Борован 98 предприятия, голямата част са микро-предприятия, с до 9 заети лица. На територията на общината работят няколко малки фирми; средни и големи предприятия няма. Таблица № 11.

Таблица № 11. Групи предприятия в община Борован, според заетите в тях лица

Групи предприятия	2015 г.	2016 г.	2017 г.
Общо	110	103	98
Микро до 9 заети	..	..	..
Малки от 10 до 49	..	..	..

Източник: Териториално статистическо бюро – Северозапад, Отдел „Статистически изследвания – Враца“

За 2018 г. 81,7% от местните фирми са реализирали печалба от дейността си, 11,2% работят на загуба, а 7,1% отчитат нулеви резултати.

Няма официални статистически данни за чуждестранни преки инвестиции в община Борован през последните години.

Структуроопределящи сектори за местната икономика са селското стопанство, преработващата промишленост и услугите, като водещо значение заема селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Земеделието е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие.

През последните години отрасълът остава основен източник на доходи в общината. Предпоставките за това са благоприятното географско положение на общината, природните дадености, с които тя разполага, почвено-климатичните условия, транспортната инфраструктура, човешките ресурси, традициите и др.

⁴ Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика

2.2. Селско стопанство

Селското стопанство е важен източник на доходи и заетост и ще играе важна роля за развитието на района и в бъдеще. През плановия период 2014 -2020 г. селското стопанство беше основният източник на доходи на голяма част от жителите на общината. За община Борован отрасълът е структуроопределящ за икономиката, като предпоставките за неговото развитие са благоприятното географско положение на общината, природните дадености, с които тя разполага, почвено-климатичните условия, транспортната инфраструктура, човешките ресурси, традициите. Също така следва да се има предвид, че на територията на Северозападния район за планиране се разчита основно на селското стопанство, като един от основните фактори за развитието на икономиката.

Земеделието е застъпено във всички населени места на общината, и е основен отрасъл в селата, независимо от високия риск и ниската рентабилност. През плановия период 2014 – 2020 г. е налице известно увеличаване на площта на обработваемата земеделска земя, като през 2019 г. тя е достигнала 159977,900 дка, или това е повече с 0,36 % в сравнение с 2018 г, и с 3,05 % повече, в сравнение с 2015 г. Таблица № 12.

Таблица № 12. Обработваема земеделска земя в община Борован

Година	Обработваема земеделска земя (дка)
2015	155101,900
2016	150401,600
2017	158796,200
2018	159397,800
2019	159977,900

Източник: Общинска служба „Земеделие“ – Борован

Видът на ползвателите и ползваните площи в дка през 2015 г. и 2019 г. е показан в Таблица № 13.

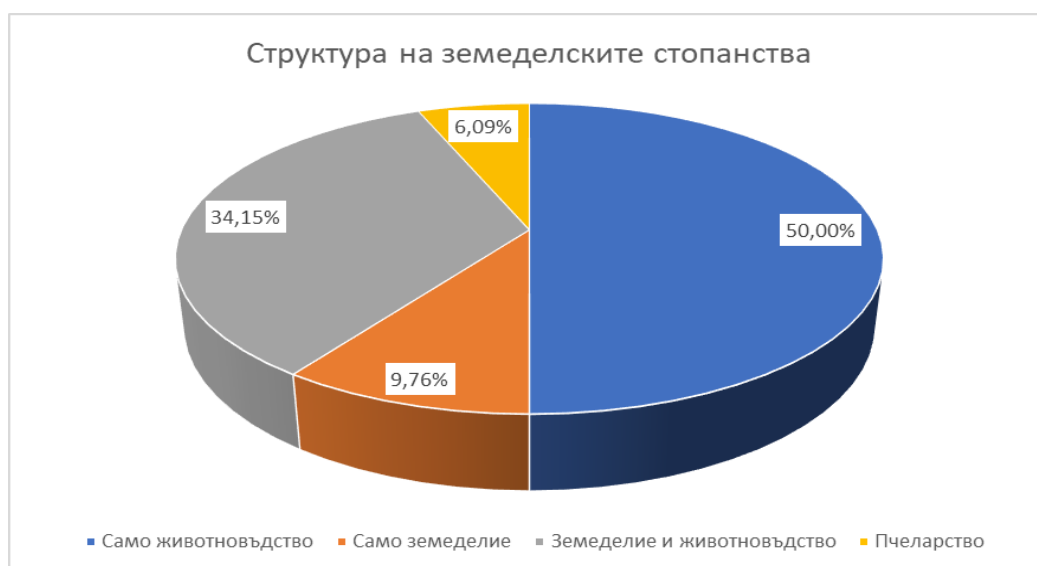
Таблица № 13. Вид на ползвателите и ползвани площи в дка през 2015 г. и 2019 г.

Вид на ползвателите	Ползвани площи в дка през 2015 г.	%	Ползвани площи в дка през 2019 г.	%
Кооперации	9291,670	6	8658,951	5
ЕТ, ЕООД, ООД	84702,862	55	100836,481	63
Физически лица	61107,368	39	50482,468	32
Общо:		100		100

Източник: ОбС “Земеделие” – Борован

Структурата на земеделските стопанства в Община Борован е доста разнообразна. Регистрираните по Наредба 3/29.01.1999 г. земеделски стопани през 2019 г. са 82 бр., като 41 бр. от тях са занимават само с отглеждане на животни, 28 бр. са земеделските производители, които се занимават едновременно със земеделие и животновъдство, 5 бр. - с отглеждане на пчели, а 8 бр. - само със земеделие. Фигура № 4.

Фиг № 4. Структура на земеделските стопанства в община Борован към 31.12.2019 г.

В Таблица №14 са показани водещите земеделски производители в общината и стопанисваната от тях земя през 2015 г. и 2019 г.

Таблица № 14. Водещи земеделски производители в общината и стопанисваната от тях земя през 2015 г. и 2019 г.

Водещи земеделски производители	2015 г. дка	2019 г. дка
„АЛТИМИР-БС“ ЕООД	1303,027	3622,750
ЕТ „АГРО-СВЕТЛОЗАР ДИЧЕВСКИ“	431,059	-
ЕТ „ПЕТРОВ-ЦЕНКО ПЕТРОВ“	10072,629	9839,221
КСРПСП „МЛАДОСТ“	6898,995	6782,025
ЦВЕТЕЛИНА ГЕОРГИЕВА ПОПОВА	344,392	336,930
„АГРОБОР ИНВЕСТ“ ЕООД	616,227	624,402
„АГРОТРЕЙД СС“ ООД	12582,911	13143,600
„БГ АГРО-СЕВЕР“ ЕООД	1445,042	1540,040
„БИО ФАРМИНГ“ ООД	2607,172	9540,040
ВАЛЕНТИН ИВАНОВ ГЕОРМЕЗОВСКИ	1575,792	1555,741
ДАРИНА ХРИСТОВА РАЙКОВА	751,972	623,419
ЕВГЕНИ ВЕСЕЛИНОВ ЧЕРВЕНЯШКИ	897,268	-
ЕМИЛ ДИМИТРОВ СЪЛКОВСКИ	544,090	495,941
ЕТ „ВИЯЛИШКИ 90-АНТОН ПЕНЧЕВ“	872,772	1007,140
ИВАН ГЕОРГИЕВ ИВАНОВ	2835,571	2556.082
„КООП И КО“ ООД	2006,080	1624.124
КРАСИМИР ИВАНОВ ДЕКОВ	1082,270	1270.529
МИХАЙЛ ГЕОРГИЕВ МИРКОВСКИ	3192,094	5128.970
„РЕМУСС“ ООД	3596,985	3729.014
„СЛАВИНА АГРО“ ЕООД	3096,245	2765.954
„МЛАДАГРО“	5186,657	9711.676

ВАЛДЕС ЕООД	-	5281,645
ДИМИТЪР ПЕТРОВ ТОДОРОВ	-	2245,040
БЪЛВАН ООД	-	1107,979
СТЕФАН ЦВЕТАНОВ НАЧЕВ	10126,044	11427.437

Източник: ОбСЗ – Борован

В общината през 2019 г има една земеделска кооперация. Броят на регистрираните земеделски производители в района се променя динамично, като техният брой през 2019 г. намалява в сравнение с 2014 г. с 27 бр. Таблица № 15.

По Схемата за единно плащане на площ, включително и за животновъдство, през 2016 г. са кандидатствали общо 95 бр. земеделски производители от община Борован, през 2017 - 86 бр., през 2018 г. – 83 бр., през 2019 г. 66 бр. земеделски производители.

Таблица № 15. Земеделски производители и кооперации в община Борован 2014-2019 г.

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой земеделски производители	92	54	94	85	82	65
Брой земеделски кооперации	3	2	1	1	1	1

Източник: ОбСЗ – Борован

Растениевъдство Растениевъдството в община Борован е приоритетно направление, като се отглеждат основно зърнено-житни и технически култури: пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед и рапица. В Таблица № 16 е показана структурата на засетите култури и средният добив от декар от тези култури през периода 2016 – 2019 г.

Таблица № 16. Растениевъдство в община Борован през периода 2016 – 2019 г.

Култури	2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.	
	Засети площи (дка)	Среден добив кг/дка	Засети площи (дка)	Среден добив кг/дка	Засети площи (дка)	Среден добив кг/дка	Засети площи (дка)	Среден добив кг/дка
Зърнено-житни култури								
Пшеница	56400	422	54500	581	57000	420	56647	599
Ечемик	1300	388	740	479	1410	356	1367	500
Царевица	26170	460	35630	558	27400	754	31153	750
II. Зърнено-бобови култури								
Грах	120	208	240	379	530	49	240	300
III. Технически култури								
Слънчоглед	43330	222	50280	236	39800	237	42829	260
Рапица	5777	227	7810	275	6000	180	7340	144
Соя	2608	91						
IV. Пресни зеленчуци								
Домати полски							60	2200
VI. Овощни насаждения								

Ябълки							20	1000
Кайсии								
Праскови								
Череша								
Орехи							3,7	0
VII. Лозя								

Източник: ОбС Земеделие

В структурата на обработваемата земеделска земя най-голям е дялът на зърнените култури, които през последните стопански години са заемали средно около 54 %.

Площите, засети с пшеница през 2019 година възлизат на 56 647 дка, което представлява 35,4 % от общата обработваема площ. Традиционно в община Борован дялът на ечемика е малък в сравнение с останалите зърнени култури и през 2019 г. той заема около 0,9 % от обработваемата земя. Производството на царевича за зърно през последните години бележи известен ръст на увеличение и през 2019 година достигна 31 153 декара, което е 19,5 % обработваемата земя, като е налице и увеличение на средния добив на декар от тази култура.

За ечемика и пшеницата през 2019 г. се наблюдава нарастване на средните добиви от декар.

От зърнено-бобовите култури през 2019 г. са засети 240 дка грах /зърно/, със среден добив 300 кг/дка. Наблюдава се ръзък спад на засетите площи от тази култура в сравнение с 2018 г., но много по-висок добив през 2019 г.

Маслодайните култури заемат относително голям дял от общото земеделско производство в общината. Те са представени главно от маслодаен слънчоглед, който през 2019 г. е бил разположен върху 4 2829 дка и маслодайна рапица – 7 340 дка. Интересът в общината към маслодайните култури и царевичата през последните години се засилва и поради факта, че те станаха суровина и за производството на био-горива. При царевичата и слънчогледа през последните години е регистрирано и постоянно увеличение на добивите от декар.

Липсват данни за засети фуражни култури през 2019 г.

Овощарството в общината не е достатъчно развито, макар че почвено-климатичните условия са подходящи за отглеждане на овощни насаждения. През 2019 г. са засадени нови площи орехи - 3,7 дка и ябълки - 20,0 дка. Дялът на трайните насаждения в общината е сравнително нисък.

От зърнено-житните култури през 2019 г., най-големи са масивите от пшеница - 56647 дка, следвани от царевича – 31153 дка и ечемик – 1367 дка.

Насажденията с технически култури през 2019 г. се състоят от слънчоглед – 42829 дка и слънчоглед и 7340 дка рапица.

Средните добиви през 2019 г. от зърнено-житните и техническите култури, са както следва:

- от пшеница - 599 кг/дка;
- от ечемик – 500 кг/дка;
- от царевича - 750 кг/дка;
- от слънчоглед 260 кг/дка;
- от рапица 144 кг/дка.

От Таблица № 16 се вижда, че през 2019 г. средните добиви от ечемик, пшеница, царевича, и слънчоглед са по-високи спрямо средните добиви от същите култури през 2018 г, като само добивите от рапица са малко по-ниски спрямо средните добиви от същата култура през предходните години.

В земеделските стопанства е висок дялът на семейната работна ръка. Основни пречки за развитието на модерен и ефективен аграрен сектор в общината са разпокъсаността на земята, ограничените икономически ресурси на земеделските

стопани за модерно земеделие, полупазарния тип на стопанствата, възрастовата структура на заетите лица, загубата на пазарни позиции. През периода 2014 – 2019 г. няма изпълнени проекти по ПРСР в селското стопанство.

Решение на проблема трябва да се търси в развитието на нови, перспективни приоритетни направления в селското стопанство и участие в национални и европейски програми и проекти за подпомагане и модернизация на земеделието в страната, в региона и в общината.

Животновъдство

Животновъдството е важен подотрасъл в селското стопанство на община Борован, но заема сравнително нисък дял от общото селскостопанското производство.

Структурните изменения в животновъдството и свиването на този сектор са свързани основно с трудности при осигуряване на храна за животните. Въпреки че в стопанствата се отглеждат фуражни култури, средните добиви са сравнително ниски, липсва напояване и високопроизводителна техника.

Ветеринарното обслужване в общината се осъществява от трима регистрирани ветеринарни лекари - един назначен от БАБХ за района на община Борован, и двама на свободна практика, като единият от тях е за населените места Борован, Нивянин и Добролево, а другият - за Малорад и Сираково.

Животновъдството в община Борован е представено предимно от говедовъдство, овцевъдство и козевъдство. Броят на отглежданите животни в община Борован по видове за периода 2015-2019 г. е представен в Таблица № 17.

Таблица № 17. Брой отглеждани животни в община Борован по видове 2015-2019 г.

Вид животни	2015	2016	2017	2018	2019
Говеда, в т.ч.					
- Крави	2585	2107	1340	1217	1125
- Телета	256	178	152	99	86
Овце	5040	4863	4540	3519	2821
Кози	1256	1100	987	520	314
Свине	245	258	256	142	-
Коне	41	32	32	29	31
Магарета	8	5	2	-	-
Биволи	88	78	74	71	81
Зайци	2852	2236	1930	1200	856
Шаранови стопанства	3	3	2	1	1
Пчелини	67	56	58	46	43
Пчелни семейства	3589	2457	2786	1813	1796

Източник: ОбС Земеделие

От таблица № 17 е видно, че през периода 2015 – 2019 г. броят на отглежданите животни от всички посочени видове е намалял, което е много тревожна тенденция за икономиката на общината. Няма точна статистика за отглежданите в частните стопанства птици и някои други видове домашни животни, предназначени за задоволяване нуждите на стопаните и техните семейства.

Броят на регистрираните ферми и лични стопанства с отглежданите в тях животни през 2018 и 2019 г. са показани в Таблица № 18.

Таблица № 18. Брой регистрирани ферми и лични стопанства с отглеждани в тях животни в община Борован през 2018 г. и 2019 г.

Вид	Регистрирани ферми и лични стопанства на територията на Община Борован	Брой животни
2018 г.		
Биволи от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	2	9
Биволи над 24 месеца, неавтохтонни	8	62
Говеда за месо от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	20	99
Говеда за мляко от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	33	127
Говеда за месо над 24 месеца, неавтохтонни	48	161
Говеда за мляко над 24 месеца, неавтохтонни	10	29
Коне над 6 месеца, неавтохтонни	2	4
2019 г.		
Биволи от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	1	17
Биволи над 24 месеца, неавтохтонни	8	64
Говеда за месо от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	13	86
Говеда за мляко от 6 до 24 месеца, неавтохтонни	26	101
Говеда за месо над 24 месеца, неавтохтонни	47	184
Говеда за мляко над 24 месеца, неавтохтонни	130	840
Коне над 6 месеца, неавтохтонни	11	31
ДПЖ – овце, автохтонни	4	10

Източник: ОБС Земеделие

От Таблица № 18 е видно, че през 2019 г. с 10 бр. спрямо 2018 г. се е увеличил броят на биволите, отглеждани в общината; значително се е увеличил броят на говедата - със 795.бр. повече през 2019 г.; и броят на конете се е увеличил с 20. Расте значително броят на животните от неавтохтонните видове, които отглеждат земеделските стопани в общината, с оглед подобряване на породния състав на животните и добиваната от тях продукция.

Разпределението на отглежданите в община Борован животни, регистрирани по чл. 37 м, ал. 3 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, към м. Юни 2020 г. по населени места на общината, е следното: Таблица № 19.

Табл. №19. Брой отглеждани животни по населени места в община Борован през 2020 г.

Населени места	Отглеждани животни									
	Биволи неавтохтонни 6-24 месеца	Биволи неавтохтонни над 24 месеца	Говеда неавтохтонни 6-24 месеца		Говеда неавтохтонни над 24 месеца		Кози неавтохтонни над 12 месеца	Овце неавтохтонни над 12 месеца	Коне неавтохтонни над 6 месеца	Общ брой животни по населени места
			За месо	За мляко	За месо	За мляко				
с. Борован	12	53	32	50	35	277	158	2821	0	3488
с. Добролево	0	0	1	4	3	46	84	615	0	753
с. Малорад	6	6	14	19	41	221	245	3775	7	4334
с. Нивянин	0	0	8	9	32	62	132	645	6	894
с. Сираково	0	0	1	7	10	314	107	590	0	1029
Обща сума	18	59	56	89	171	920	726	8446	13	10498

Източник: Интегрирана информационна система на Българска агенция по безопасност на храните

През последните години се забелязва засилен интерес на животновъдите към биволовството, като перспективен отрасъл за развитието на животновъдството в общината.

Говедовъдството се осъществява в частни ферми, които не са достигнали водещите европейски стандарти. В тях все още липсват високо образовани специалисти, които да поставят говедовъдството на научни основи.

При овцевъдството и козевъдството се забелязва тенденция на намаляване броя на дребните животновъди, отглеждащи до 10 овце и кози и увеличаване на стопанствата, отглеждащи повече от 49 животни.

Свиневъдството като подотрасъл в общината бележи упадък и е много слабо развито към настоящия момент. Във връзка с влошената епизоотична обстановка в страната, породена от разпространението на заболяването Африканска чума по свинете и с оглед необходимостта от ранна превенция и/или ликвидиране на последствията от болестта, през 2019 г. голяма част от собствениците на домашни прасета на територията на общината бяха принудени да ги умъртвят. Собствениците са представили писмени декларации, че в срок от 1 година няма да отглеждат свине. Във връзка с това, към настоящия момент на територията на община Борован липсват данни за отглеждани свине, както за лични нужди, така и със стопанска цел.

По-голяма част от птицевъдството се осъществява в личните стопанства и по-малко птици се отглеждат в специализирани птицеферми. Има една птицеферма в с. Добролево. Броят на птиците през 2019 г. е намалял с над 1200 броя, като относителният дял на кокошките-носачки е 100 % в сравнение с птиците, отглеждани за месо.

Производството на мед е благоприятствано от богатото видово разнообразие на растителност, релефа и климатичните условия. Голяма част от пчеларите са ориентирани към производството на биологично чисти продукти. Друга положителна тенденция е, че все повече млади хора се ориентират към практикуване на пчеларството. През 2019 г. броят на регистрираните пчелини на територията възлиза на 43 бр., а пчелните семейства в тях са 1796 бр.

Разпределението на броя на пчелините и на пчелните семейства по населени места в общината за 2019 г. е показано в Таблица № 20.

Таблица № 20. Брой пчелини и пчелни семейства по населени места в община Борован през 2019 година

Населено място	Брой пчелини	Брой пчелни семейства
с. Борован	9	395
с. Добролево	7	135
с. Малорад	8	358
с. Нивянин	17	892
с. Сираково	2	16
Обща сума	43	1796

Източник: ОбС Земеделие

2.3. Лека промишленост

Промишлеността на община Борован до 1990 год. се отличава със значително развитие. Развити са били металообработването и машиностроенето. Значителен дял е имала и ТПК "Борта" за производство на пътни знаци, номера на автомобили и емайлирани домакински съдове. Хранително-вкусовата промишленост през този

период е била по-слабо развита, като е била представена главно от производството на сладкарски трайни и малотрайни изделия.

След 1990 г. настъпва реструктуриране на икономиката на общината, като обемът и производствената гама на промишлеността се стесняват значително. Забелязва се преориентация към леката промишленост в общината.

В рамките на община Борован след този период са регистрирани над 150 частни фирми, като в регистрацията на много от тях е отбелязана и производствена дейност, но такава на практика не се извършва.

Понастоящем община Борован има профил на типична селскостопанска община, като леката промишленост – основно преработващата, е сравнително слабо застъпена на нейната територия. Тя е представена главно от:

1. Мелници, намиращи се в близост до селата Борован и Малорад, в които се преработва пшеницата, произведена в общината;

2. Цех за месопреработка „Димитър Първанов“ ЕООД, разположен в с. Малорад, където се извършва преработка на птиче и свинско месо, основно от региона, в полуфабрикати, като част от суровините се внасят;

3. „Иван Влахов“ ЕТ, с. Борован - производство на олио и брашно;

4. „Узунов и синове – Цветан Узунов“ ЕТ, с. Борован – производство на хляб;

5. „Булхан – 66 -Валентин Риджалски“ ЕТ, с. Борован – производство на тестени закуски, и др. малки фирми в хранително-вкусовата промишленост.

Община Борован има неизползван все още потенциал за развитието на преработващата промишленост – екологично чист район, подходящи почвено-климатични условия, подчертан селскостопански профил на общината, добри перспективи за развитие на селското стопанство. Развитието на селското стопанство през следващия планов период 2021-2027 г. през следващия планов период 2021-2027 г. като структуроопределящ отрасъл в общината би могло да осигурява продукция като суровина за преработващите отрасли:

- мелничарски;
- масло добивен;
- млекопреработвателен;
- месопреработвателен;
- консервен.

Значителната трудоемкост на тези отрасли би довела до създаване на нови работни места и формиране на добавена стойност, с която да се постигне значителна ефективност и възможност за реинвестиции.

2.4. Горско стопанство

По-големи големи горски масиви в общината се срещат в равнинната ѝ част, а в останалата част са разпръснати в малки горски територии сред обработваемите земи. По поречието на реките основни дървесни видове са върба и бяла тополя. Срещат се гори с основни дървесни видове зимен дъб, летен дъб, благуна, габър, цер, клен, бряст, акация, сребролистна липа, и др.

Горите имат социално-хигиенни, защитно-водоохранителни, противоерозионни и здравно-украшни функции. Горите предпазват прилежащите земи от развитието на ерозионни процеси и увеличават плодородието им.

Горите подобряват климата, акумулират големи количества от падналите дъждовни води и намаляват скоростта на водния отток, с което предпазват почвата от ерозия. Горите създават възможности за осъществяване на ловни и туристически дейности. При благоприятни условия в тях се събират значителни количества билки,

гъби и горски плодове, които осигуряват допълнителни доходи на местното население, и др.

Развитието на дейностите, свързани с ползването, опазването и възпроизводството на горите, създава работни места за част от населението на общината.

Поради тези и други странични ползвания, и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за опазването и обогатяването на горите в община Борован.

Землищата на населените места в общината попадат в района на дейност на Държавно горско стопанство - Враца, Северозападно държавно предприятие на Министерство на земеделието, храните и горите.

Общата площ на горите и горските територии в общината е 938,10 ха, от които 889,30 ха (95 %) са залесени площи, незалесени площи 8,0 ха (1 %) и непроизводителна площ 40,8 ха (4 %). Таблица № 21.

Таблица № 21. Гори и горски територии в община Борован по землища и вид на площите към 31.12. 2019 г.

КВМ 5112: 2019 г.

Землище на населено място	Обща площ на горите и ГТ	В това число:			
		Залесена площ		Незалесена площ за залесяване	Непроизводителна площ
		Общо залесена площ	В т.ч. гори в земеделски територии		
	х е к т а р и				
с. Борован	393,9	334,4	59,5	7,5	23,10
с.Добролево	142,9	127,1	15,8	0,3	10,9
с. Малорад	181,8	1,6	180,2	-	-
с. Нивянин	205,3	141,8	63,5	0,2	6,7
с. Сираково	14,2	0,5	13,7	-	0,1
Всичко	938,1	605,4	332,7	8,0	40,8

Източник: ТП «Държавно горско стопанство Враца»

От горната таблица е видно, че горите и горските територии са разположени основно в землищата на с. Борован - 42 % , с. Нивянин - 22 % и с. Малорад 19%, докато в землището на с. Добролево и с. Сираково са само 15 % и 2 %.

По видов състав на горите, с най-големи площи са нискостъблените - 59,1 % и издънковите гори - 24,9 %, а най-малки площи заемат иглолистните гори – 1,8 %. Таблица № 22.

Таблица № 22. Видов състав на горите в община Борован към 31.12.2019 г.

Вид на горите	Обща площ на горите	По видове собственост		
		Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост
		х е к т а р и		
Иглолистни гори	17,0	4,0	4,0	9,0
Широколистни високоствъблени	133,0	28,0	32,0	73,0
Издънкове гори за превръщането им в семенни	234,0	54,0	56,0	124,0
Нискостъблени	554,10	122,0	132,0	300,1
Всичко:	938,10	208,0	224,0	506,1

Източник: ТП «Държавно горско стопанство Враца»

Разпределението на горските територии в община Борован по вида на собствеността е следното: Таблица № 23.

Таблица № 23. Разпределение на горските територии в община Борован по вид собственост към 31.12. 2019 г.

Землище на населено място	Обща площ на горите в ГТ	По видове собственост		
		Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост
	х е к т а р и			
с. Борован	393,9	90,3	127,0	176,6
с.Добролево	142,9	27,6	14,9	100,4
с. Малорад	181,8	-	45,2	136,6
с. Нивянин	205,3	78,2	35,7	91,40
с. Сираково	14,2	2,2	1,0	11,00
Всичко	938,1	198,3	223,8	516,0

Източник: ТП «Държавно горско стопанство Враца»

По вида на собственост на горските територии в община Борован, превес има частната собственост (физически и юридически лица), 55.0 %, следвана от общинската собственост - 23.8 % и държавната - 21.2 %. Фигура № 5.

Фиг. № 5. Вид собственост на горските територии в община Борован

Горско-стопанския план на ТП «Държавно горско стопанство Враца» осигурява добри предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд, като основните насоки на организация на работа на горското стопанство са съобразени с поставените в него цели по групи гори и земи съобразно функциите им.

Община Борован е кандидатствала на 16.10.2020 г. по ПРСР, Подмярка 8.1. Залесяване и поддръжка, за 85 дка залесяване и създаване на горски масиви.

2.5. Търговия и услуги

Важен показател за икономическо развитие на община Борован е състоянието на сектора на търговията и услугите. Този сектор формира значителна част от реализираните приходи от икономика и заетост в общината и е важен фактор за повишаване качеството на живот на населението във всички населени места, като по този начин допринася за стабилизиране на селищната мрежа и противодейства на процесите на обезлюдяване на населените места. През плановия период 2014 – 2020 г. се усети определено оживление в сектор «Търговия» на територията на общината, както по отношение разширяване и разнообразяване на търговската мрежа, така и по отношение на реализирания оборот от търговските обекти. Към този сектор са проявили интерес 5 предприемачи, от общо 51 регистрирани фирми в община Борован, обхванати в Бизнес-каталога на фирмите в България. Секторът на търговията и услугите е на трето място по обем продажби в общинската икономика.

Търговското обслужване на населението в община Борован се осъществява в по-голямата си част от малки фирми, предимно на еднолични търговци.

Основен работодател на територията на община Борован са предприятията в сферата търговията и услугите, където обаче заплащането е най-ниско.

Търговската дейност на територията на общината е насочена предимно към продажба на стоки от първа необходимост. Преобладава броят на хранителните магазини. Търговската мрежа е добре развита, тъй като общината е с добра инфраструктура, позволяваща снабдяване със стоки от различни доставчици. По-големи магазини има в общинския център, супермаркета, който е на потребителната кооперация „Орач“, а в останалите населени места от общината са разпространени по-малки търговски обекти.

Статистическите данни към края на 2019 г. сочат, че между 70 и 80 % от фирмите в общината осъществяват търговска дейност на дребно. По големи от тях са:

Фирми с регистрация по ДДС:

	С.БОРОВАН
1	ЕТ "КРАСИМИР ВРАЧОВСКИ - Краси - И" – Магазин за хранителни и промишлени стоки
2	"ЕН ПИ СИ" ЕООД гр.София - Газостанция
3	ПК "ОРАЧ" с.Борован - Смесен магазин /супермаркет/
4	ЕТ"ХРИСТО ХРИСТОВ - ЦВЕТИ - 2008" с.Борован – Пункт за изкупуване на цветни и черни метали
5	"ПЕТРОЛ" АД с.Борован – Бензиностанция
6	"ЗЕМКО ТРЕЙД" ЕООД – Селскостопанска аптека и магазин за семена и препарати
7	"АЛФА КОМЕРС 66" ООД – Цех за закуски и смесен магазин
8	"МИЦЕВ 2009" ЕООД – Магазин – склад за напитки
9	"ЕВАРОС" ЕООД - Дрогерия
10	"МИ-13" ЕООД – Магазин, работилница, пункт ГТП
11	"ЗАЛОЖНА КЪЩА - КАДИФЕ" ООД – Заложна къща
12	"ПИЕСТО - С" ЕООД – Смесен магазин
13	"ИЦ ФУРТУНА" ЕООД – Смесен магазин
14	"ХРИСТО 2018" ЕООД – Магазин за дрехи и обувки
15	"СТРОЙКО" БОРОВАН – Магазин за строителни материали
16	ЕТ "МАРИЯ ПЕТРОВА" – Магазин всичко по 1 лв.
17	"СЕКЮРЕТИ" – Охранителна фирма
	С.МАЛОРАД
1	ЕТ"ЛЮБОМИР КЪЧОВ - Шинто" Магазин за железария и строителни материали
2	"ЦВЕТЕЛИНА БИНДЖИНСКА" ЕООД – Смесен магазин

3	"ВЛАГЕВАМА" ЕООД – Хранителен магазин, кафе-аперитив
4	"ДИМИТЪР ПЪРВАНОВ" ЕООД – Цех производство месо и месни изделия
С.ДОБРОЛЕВО	
1	ЕТ" Ивалина Ценковска" – Смесен магазин
2	"ДЕСИ 07" ЕООД – Хранителен магазин , кафе-аперитив
С.НИВЯНИН	
1	ЕТ"Христова - Марина Иванова" – Хранителен магазин, Кафе-аперитив
2	ПК"Орач" – Смесен магазин

Фирми с корпоративен данък 10 %

С.БОРОВАН	
1	"АЧИ-ИВ-МАР" ООД – Кафе-аперитив
2	"ПАСИОНИС 2018" ЕООД - Книжарница
3	"ПАСИОНИС 2018" ЕООД – Магазин за фуражи
4	"ПИЕСТО - С" ЕООД – Смесен магазин
5	"ГЕОРГИ ЦАКОВ 77" ЕООД – Магазин за фуражи
С.МАЛОРАД	
1	ЕТ"ДЕЙВ - Димитрина Николова" – Хранителен магазин
2	"НИКОВСКИ И СИЕ" ЕООД – Смесен магазин

Фирми с патентни дейности

С.БОРОВАН	
1	ЕТ"Миро 98 - Христо Методиев" – Железария и домашни потреби
2	ЕТ "ПЕНКА ВРАЧОВСКА-96" - Книжарница
3	ЕТ "НИКОЛАЙ КАМЕНОВ - 2009" – Производство и търговия на закуски
4	ЕТ"КОРОНА" – Смесен магазин
5	ЕТ "ВЕСИ 98-Камелия Червеняшка" – Хранителен магазин
6	ЕТ "Гали - С - Галина Попова" – Хранителен магазин
7	ЕТ"ДОУТЪН-ВАЛЕРИ БРАТОВЕВСКИ" – Магазин дрехи втора употреба
8	ЕТ "ИВА-ЦВЕТОМИЛА БЕЦИНСКА" – Хранителен магазин
9	ЕТ "Николина Васковска - НИКИ-2003 – Кафе-аперитив
10	ЕТ "ЦВЕТАНА ДРАГАНИНСКА - ЦИМИ" – Смесен магазин, железария и хотел
С.МАЛОРАД	
1	ЕТ"БОРИНА - Борислав Гарвански" – Хранителен магазин и кафе-аперитив
2	ЕТ"ИВОНА ТОДОРОВА 2017" – Смесен магазин
3	ЕТ"НИКСЪН И МИЛЧО-ЕЛИСАВЕТА Н.Д"Елисавета Н. Динкова-Хр.магазин
4	ЕТ"ТОШКА ЦВЕТКОВА" - Аптека
С.ДОБРОЛЕВО	
1	ЕТ"Волян-Ангел Пешковски" – Магазин за дрехи
2	ЕТ"ПАЧИТО - Пламен Методиев" – Магазин за закуски
3	ЕТ"Галина Петрова-2009" – Кафе-аперитив
С.НИВЯНИН	
1	ЕТ"Мария Вельова" – Хранителен магазин
С.СИРАКОВО	
1	ЕТ"Цветелина Петрова" – Кафе-аперитив

На територията на общината развиват своята дейност фирми, осъществяващи услуги в сферата на строителството, пътническия и автомобилен транспорт, фризьорството, козметиката и други. В с. Борован има и книжарници, които освен книги и канцеларски материали, предлагат компютърни консумативи и копирни услуги.

Във всяко село от общината има както магазини за хранителни стоки, така и за някои нехранителни стоки.

Обектите и заведенията в общината са категоризирани съгласно изискванията на Закона за туризма и наредбата към него.

В с. Борован има изграден общински пазар, където всяка неделя търгуват местни и регионални земеделски производители, търговци, рибовъди и други, а в другите населени места на общината са определени пазарни дни: в с. Малорад е също в неделя, а в с. Добролево и другите села е в четвъртък.

В община Борован има:

- 1 бензиностанция и 1 газостанция ;
- 1 автосервиз, който е под формата на работилница, магазин за части и пункт ГТП.

Развитието на сектора на търговията и услугите е много съществена предпоставка за реализация на целите и приоритетите в областта на туризма. Качеството на туристическите продукти, които общината ще предложи през следващия планов период, както и желанието на туристите да прекарат повече време в общината и в общинския център, ще зависят както от атрактивността и инфраструктурата на туристическите обекти, така и от състоянието на сектора Търговия и услуги.

Заведенията за хранене и развлечения на територията на общината, са посочени в Таблица № 24.

Таблица № 24. Заведения за хранене и развлечения на територията на Община Борован към 02.09.2020 г.

№	Наименование и вид на обекта	Бр. категоризирани места в обекта та	Местонахождение
1.	„Бистро“ "Калипсо – С“ ЕООД	<u>96 места</u> 48 на закрито - зима 48 на открито - лято	с. Борован, ул. "Славко Ценов" № 1
2.	„Кафе-аперитив“ ЕТ"Темгар-Т.Гарванска“	<u>30 места</u> 30 на закрито	с. Малорад, ул. "Симеон I" № 2
3.	„Кафе-аперитив“ "Деси-07“ ЕООД	<u>20 места</u> 20 на закрито	с. Добролево, ул. "Благой Монов" № 52
4.	„Кафе-аперитив“ ЕТ"Ники-2003“	<u>30 места</u> 30 на закрито	с. Борован, ул. "Иван Вазов" № 4
5.	„Бистро“ ЕТ"Ивалина Ценковска“	<u>40 места</u> 40 на закрито	с. Добролево, ул. "Петко Д.Петков" № 20
6.	„Кафе-аперитив“ ЕТ"Мария Вельова“	<u>20 места</u> 20 на закрито	с. Нивянин, ул. "Хаджи Димитър" № 14
7.	„Кафе-аперитив“ ЕТ"Христова-М. Иванова“	<u>20 места</u> 20 на закрито	с. Нивянин, ул. "Димитър Илиев" № 1

2.6. Туризъм

Община Борован има определен потенциал за развитие на различни форми на туризма, които до момента не са използвани. Основната причина е, че туристическите

дадености, с които разполага Община Борован, не са толкова разпознати, както например в други общини в областта и региона, както и че досега не са дооценявани възможностите за успешното развитие на отрасъла.

Община Борован е привлекателна дестинация за отход и туризъм заради културно – историческото си наследство, природното богатство, дълбоките традиции и уникалните си празници.

През с. Борован на 18 май/ ст. стил/ 1876 г. през селото преминава Христо Ботев със своята чета на път от Козлодуйския бряг за Врачанския балкан. Този маршрут е включен по – късно като част от мемориалния комплекс „Ботев път“ и по него всяка година преминават стотици Ботеви поклонници. На 29 май всяка година пристигат ботевците в с. Борован и най – тържествено се посрещат вечерта на централния площад с много стихове и песни, посветени на Христо Ботев. С богата програма и с красива заря се отбелязва, че на този ден е минал Христо Ботев през с. Борован.

Село Борован се слави с честването на регионален фолклорен фестивал „Борован свири пее и танцува“. По традиция той се осъществява през м. май със съвместните усилия на НЧ „Дани Иванов“ – 1907 и Община Борован. При добро време в прохладния парк в центъра на селото вземат участие самодейци от северозападния край на България - духови оркестри, танцови състави, ансамбли, индивидуални изпълнители, фолклорни формации.

Община Борован предлага възможности за развитие на познавателен, приключенски, културен, исторически, екологичен, селски, ловен и конен туризъм. Село Борован като отправна точка дава възможност на туристите да предприемат незабравимо пътешествие към необятната красота на природата в региона, да релаксират сред тишината и спокойствието на селото.

На територията на общината са разкрити многобройни археологически, художествени и архитектурни забележителности. **Историческите обекти**, привличащи вниманието на местните жители и на гостите на общината, са представени в Таблица № 47 Исторически и културни паметници в община Борован, в точка 7 Анализ на културно-историческото наследство, на настоящия ПИРО. Тези обекти са добре поддържани и с удобен достъп до всеки от тях.

На територията на общината се намират и редица **археологически местности** и забележителности, представени по-подробно в точка 7 Анализ на културно-историческото наследство, на ПИРО, които се превръщат в привлекателна дестинация за все повече туристи и излетници. Сред тях са местностите „Стругарка“, „Тихов лъг“, „Лапчовец“, „Езерото“, „Пчелиня“, „Мешани бари“, „Копана могила“, „Белилките“, „Римско селище I-III в“.

Археологическите разкопки на праисторическо селище в м „Езерото“ край с. Борован през 2008 – 2012 г., разкриват останки от живота на хората през периода на ранната каменно – медна епоха (началото на V хил. пр. Хр.) , както и от Преходния период между каменно – медната и бронзовата епоха (първата половина на IV хил. пр. Хр.). Открити са множество артефакти с висока културно-историческа стойност, с които е попълнена местната музейна сбирка.

Община Борован разкрива своята история със запазените **възрожденски къщи** – „Иван Нивянин“ – къща музей, Павелпанчовата къща, Вълчевата къща, Тодорвълковата къща, Хаджигригоровата къща и др.

Вниманието на туристите и гостите на общината е привлечено също от редица **църкви и храмове** в Община Борован:

- Храм „Св. Николай“, с. Борован;
- Църква „Свето Успение Богородично“, с. Малорад;
- Църква „Света Параскева“, с. Добролево;

- Параклис „Свето Възнесение Господне“, с. Сираково.

За почитателите на културния туризъм интересни са още **художествените ресурси** на движимото и недвижимо културно наследство:

- Музей в с. Борован;

- Художествена галерия – с. Борован;

- Характерните за община Борован занаяти - каменоделство, дърворезба, тъкачество;

- Традиции, обичаи и съвременни културни прояви;

- Традиционни празници – Празникът на общината 25 октомври ; Трифон Зарезан; Тодоров ден, привличащ гости, състезатели и любители на коне за конните състезания; традиционните събори-празници на селата в общината: с. Борован на 22-ри май, в селата Малорад, Добролево, Нивянин и Сираково - в края на месец октомври.

Въпреки потенциала за развитие на туризъм обаче, община Борован все още не е усвоила всички възможности на този отрасъл и на територията на общината няма формирани продаваеми туристически продукти. На фона на богатото наследство и традиции, които дават възможности да се практикуват различни видове туризъм на територията на общината, готовността за посрещане на туристи не е достатъчна. В общината съществуват слаби познания за обслужване на туристите по линия на екологичния и селския туризъм. На територията на общината не се предлагат конкретни туристически пакети на туристическия пазар и почти не се усвояват средства, които се отпускат по различни международни донорски програми, подпомагащи малкия и среден бизнес в областта на туризма. Друг проблем, който оказва негативно влияние върху развитието на туризма е недостатъчната реклама за наличното туристическо предлагане; не са осъществени връзки и контакти с туроператори.

Община Борован разполага със следните регистрирани обекти за настаняване на гости и туристи: Таблица № 25.

Таблица № 25. Места за настаняване и леглова база на територията на община Борован през 2019 г.

№	Наименование и вид на обекта	Категория	Леглова база	Местонахождение
1.	Къща за гости „Бързица“	2 звезди	5 стаи; 10 легла	с. Сираково, ул. „Валентина Терешкова“ № 13
2.	Самостоятелни стаи за гости в къща	1 звезда	3 стаи; 9 легла	с. Борован, ул. „Димитър Благоев“ № 8
3.	Хотел ЕТ „Цветана Драганинска – ЦИМИ“	1 звезда	7 стаи; 14 легла	с. Борован, ул. „Ангел Йошков“ № 5
4	Самостоятелни стаи за гости в къща	1 звезда	2 стаи; 6 легла	с. Борован, ул. „Ангел Йошков“ № 9

От изложените данни в таблицата е видно, че на територията на общината местата за настаняване и изхранване на потенциални туристи и гости, желаещи да посетят туристическите обекти, са все още недостатъчни от гледна точка на възможностите за развитието на отрасъла в община Борован.

Община Борован има множество интересни природни, културни, исторически и други видове ресурси за развитие на алтернативен туризъм. През новия планов период

2021-2027 г. е необходимо да се утвърждава позитивния имидж на туризма в общината и да се повишава разпознаваемостта на населените места като привлекателна дестинация с характерна идентичност, запазени културни традиции и съхранена природа; да се повишава конкурентоспособността на дестинация Борован, чрез предлагане на качествен туристически продукт и маркетинг на дестинацията.

Природните дадености, богатото културно и историческо наследство, живописните места на територията на общината, са предпоставка за по-нататъшното развитие на туризма. От една страна, това ще доведе до нови възможности за развитие на малкия и средния бизнес в общината, създаване на нови работни места, промотиране и използване на местните природни ресурси. От друга страна обаче са необходими значителни инвестиции, за да се подобри прилежащата инфраструктура. Необходимо е също да се планира и осъществява широка рекламна кампания с цел привличането на туристи, както и да се търсят финансови средства за реставрация, експониране, обновяване, популяризиране и подобряване на достъпа до туристическите обекти в общината.

2.7. Инвестиции

Трябва да се отбележи фактът, че най-много инвестиции в публичния сектор на местната икономика през плановия период 2014 – 2020 г. са постъпили чрез оперативните програми („Оперативна програма за развитие на селските райони“ 2014-2020 г., ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, ОП „Административен капацитет“ 2007-2013, Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България 2014-2020, Програма за трансгранично сътрудничество България - Сърбия, Публичната инвестиционна програма "Растеж и устойчиво развитие на регионите", Програма „Ромакт“ на Съвета на Европа), Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/, Фонд „Социална закрила“, Междуправителната комисия по бедствия и аварии към Министерския съвет, Агенцията за хората с увреждания към МТСП, субсидии от републиканския бюджет, МРРБ, и др. От Информационната система за управление и наблюдения на структурните инструменти на ЕС в България е видно, че частният сектор в общината през посочения период не е проявил нужната активност и не се е възползвал в достатъчна степен от възможностите, които те предоставят.

За периода 2014-2019 г. общата сума на одобрените и изпълнени проекти от общината по различните оперативни програми, проекти, фондове, и др. външни източници на финансиране е почти 31 млн. лв. **В Приложение № 4** към настоящия План за интегрирано развитие на общината е представена подробна информация за реализираните проекти в община Борован през периода 2014-2020 г, финансирани със средства от Европейския съюз, програми, фондове, национални проекти, републикански бюджет и др. външни източници на финансиране (***Вж. Приложение № 4***)

В приложение № 4А към настоящия План за интегрирано развитие на общината е представена подробна информация за Проекти в процес на реализация, финансирани със средства от Европейския съюз, програми и фондове към 31.12.2019 г. на Община Борован (***Вж. Приложение № 4А***)

В **Приложение № 1А** е представен Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. (***Вж. Приложение № 1А***)

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

3.1. Демографска характеристика

Както беше показано в Таблица № 6 - Население на община Борован по постоянен и настоящ адрес за периода 2011 – 2019 г, в т. 1.4.1. на настоящия ПИРО, община Борован се характеризира с неравномерно териториално разпределение на населението. Налице са големи разлики както в броя на населението в общинския център и в другите селища на общината, така и между самите останали села. (Фигура 6)

Данните за териториалното разпределение на населението в община Борован към 31.12.2019 г. по постоянен адрес показват следното:

- В с. Борован е съсредоточено 40,2% от населението на общината, което е единственото населено място в общината с население над 2000 души. По брой на населението непосредствено след с. Борован се нарежда с. Малорад (1 817 жители), в което е концентрирано 33,4% от населението на общината. На територията на общината

Източник: ГД „ГРАО“

Фиг. № 6. Териториално разпределение на населението в община Борован

се намират още едно село с население над 500 жители - с. Добролево (878 жители по постоянен адрес), и две малки села с население под 500 жители - с. Нивянин (381 жители по постоянен адрес), и с. Сираково (182 жители по постоянен адрес);

- Развитието на демографските процеси в общината през последните години навлезе в неблагоприятна фаза, характеризираща се с влошаване на режима на демографско възпроизводство и постепенно намаляване броя на населението. Както е видно от Таблица № 6 Население на община Борован по постоянен и настоящ адрес за периода 2011 – 2019 г., от 2011 година досега процесът на намаляване на населението продължава да се задълбочава с всяка изминала година. Известно изключение от тази тенденция е налице при с. Добролево и с. Нивянин за населението по настоящ адрес, което се дължи основно на миграционните процеси на населението.

Анализът на естественото движение на населението в община Борован за периода 2011 – 2019 г. показва отрицателен естествен прираст, който е една от най-важните причини за намаляване броя на жителите на общината. (Вж. Таблица № 26)

Таблица № 26. Естествено движение на населението на община Борован за периода 2011 – 2019 г.

Годи-ни	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Всич-ко	Момче-та	Момиче-та	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2011	59	26	33	116	57	59	- 57	- 31	- 26
2012	68	44	24	142	80	62	- 74	- 36	- 38
2013	49	27	22	153	89	64	- 104	- 62	- 42
2014	53	20	33	130	73	57	- 77	- 53	- 24
2015	47	23	24	130	77	53	- 83	- 54	- 29
2016	59	33	26	107	60	47	- 48	- 27	- 21
2017	49	23	26	114	66	48	- 65	- 43	- 22
2018	52	25	27	117	56	61	- 65	- 31	- 34
2019	54	26	28	108	54	54	- 54	- 28	- 26

Източник: Национален статистически институт

Тенденцията за изминалите години е трайна, като тази тенденция за общината е особено неблагоприятна за 2013 г., когато разликата между живородени и починали е – 104 човека, както и за 2015, 2017 и 2018 г. Отрицателният естествен прираст е показател за влошена демографска характеристика към началото на новия програмен период 2021-2027 г. Естественият прираст, изчислен и в промили за общината, също е отрицателна величина за целия период.

Механичният прираст на населението за 2011 г, 2013 г, 2015 г. и 2017 г. е положителна величина, когато броят на заселените в общината лица превишава броя на изселените, като най-много заселени лица в общината са регистрирани през 2015 г. През останалите години от анализирания период 2011 – 2019 г. е налице обратната тенденция - превишаване броя на изселените спрямо броя на заселените жители на общината, , т.е. механичният прираст е бил отрицателен. (Вж. Таблица № 27)

Таблица № 27. Механичен прираст на населението на община Борован за периода 2011 – 2019 г.⁵

Години	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2011	112	52	60	100	44	56	12	8	4
2012	70	33	37	82	32	50	-12	1	-13
2013	152	73	79	124	52	72	28	21	7
2014	90	47	43	125	54	71	-35	-7	-28
2015	344	188	156	136	67	69	208	121	87
2016	83	34	49	195	87	108	-112	-53	-59
2017	295	131	164	273	107	166	22	24	-2
2018	196	90	106	225	111	144	-59	-21	-38
2019	206	89	117	241	109	132	-35	-20	-15

Източник: Национален статистически институт

Тенденцията на намаляване на населението към началото на новия планов период се дължи на отрицателния естествен и механичен прираст. Във всички населени места на общината населението с постоянен адрес намалява.

Демографските проблеми, характерни за цялата страна, са налице и в община Борован, а именно: сериозно застаряване на трудоспособното население, отрицателен

⁵ От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната.

естествен прираст, вътрешна миграция и емиграция. На фона на тези проблеми, протичащите демографски процеси могат да доведат до чувствително намаляване броя на населението в селата. Това е сериозен проблем и е необходимо да се предприемат мерки както на общинско, така и на национално ниво за възраждане на българското село и за подобряване на условията за живот в него.

Половото съотношение на населението в общината през 2019 г. е 50,6 % мъже към 49,4% жени, докато за страната това съотношение е 48,5% : 51,5%, а за областта - 49%:51%. През останалите години от анализирания период преобладаващото население също е било от мъжки пол, което не е характерно както за страната, така и за областта.

Възрастовата структура е показател, който определя как естественият и механичният прираст влияят върху общия брой на населението. Тя изразява разпределението на населението по възрастови групи. Възрастовата структура е твърде променлива и при това - в отрицателен план. За община Борован за 2019 г. тя е следната: (Вж. Таблица № 28)

Табл. № 28. Население в община Борован по възрастови групи към 31.12.2019 г. (в %)

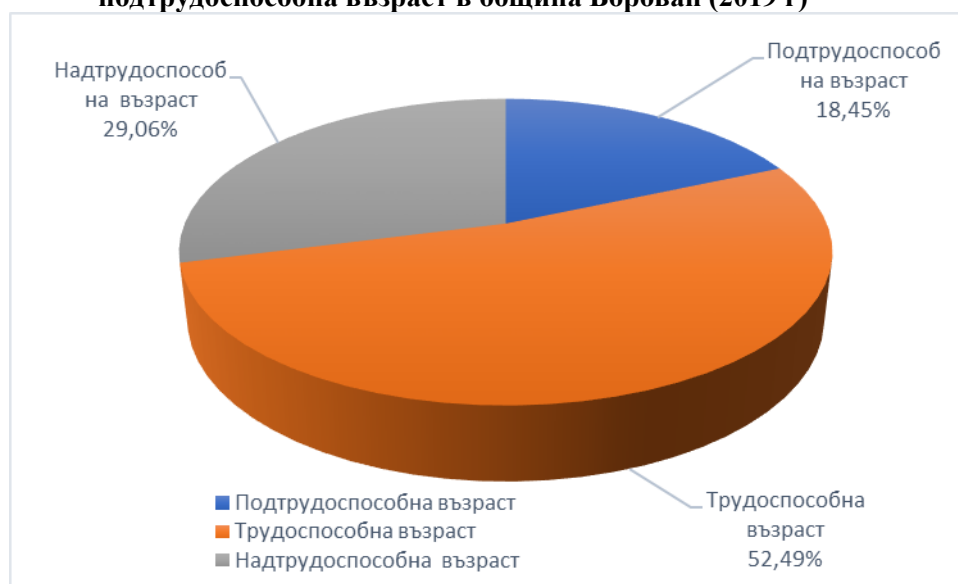
В общината	Общо	0 - 9	10 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 - 79	80+
Общо	100,00	11,03	12,03	10,86	9,45	12,19	12,25	12,60	13,67	5,92
Мъже	100,00	10,78	12,79	11,86	10,51	13,10	13,41	12,21	11,17	4,17
Жени	100,00	11,30	11,26	9,83	8,37	11,26	11,06	12,99	16,23	7,70

Източник: Национален статистически институт

Населението на Община Борован в трудоспособна, надтрудоспособна и подтрудоспособна възраст към 31.12.2019 г. е както следва:

- В подтрудоспособна възраст - 18,45% от населението на община Борован;
- В трудоспособна възраст – 52,49 % от населението на община Борован⁶;
- В надтрудоспособна възраст - 29,06 % от населението на община Борован.(Вж. Фиг. № 7.)

Фиг. № 7. Съотношение между населението в трудоспособна, надтрудоспособна и подтрудоспособна възраст в община Борован (2019 г)

⁶ За 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месеца за мъжете.

Съотношението на населението в подтрудолюбна възраст към населението в трудолюбна възраст и към това в надтрудолюбна възраст за община Борован (18,45% : 52,49% : 29,06%) като цяло е по-неблагоприятно от това съотношение за областта (14,74% : 57,32% : 27,94%) и за страната като цяло (15,34% : 59,79% : 24,87%). По-нисък е делът на населението в трудолюбна възраст, като същевременно е по-висок делът на населението в надтрудолюбна възраст. Обнадеждаващо е обаче, че делът на населението в подтрудолюбна възраст е по-висок, което означава, че при постигане на добра образованост и мотивация на младежите да градят своето бъдеще на територията на общината, количеството и качеството на работната сила в трудолюбна възраст могат да се подобрят значително през новия и следващите планови периоди.

Половата структура на населението в трудолюбна възраст в община Борован е 54,49% мъже и 45,51% жени. Фигура № 8.

Фиг. № 8. Полова структура на населението в общината в трудолюбна възраст 2019 г.

Източник: Национален статистически институт

Към 31.12.2019 г. населението на общината в **активна** трудолюбна възраст (между 30 и 59 години) е 33,89 % от общото население на общината, а населението на 60 и повече навършени години е почти толкова - 32,19% от общото население. Броят на децата и младежите до 19 навършени години е 23,06% от населението на общината, а този на младите хора на възраст между 20 и 29 години е 10,86% от населението на община Борован.

От направените сравнения се вижда, че тенденциите през последните години са неблагоприятни. В годините след 2011 и особено – след 2016, както за цялата страна и за областта, така и за община Борован се забелязва, че населението в трудолюбна възраст намалява за сметка на това в надтрудолюбна. Значителният дял на населението в надтрудолюбна възраст на населението в общината – 29,06%, и сравнително ниският дял на населението в трудолюбна възраст – 52,49%, са индикатори за влошена демографска ситуация, които ще продължат да влошават възрастовата структура и трудовия потенциал на човешките ресурси през плановия период 2021 – 2027 година.

Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси в началото на плановия период. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите,

поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал и учене през целия живот на работната сила. Специално внимание следва да се отдели на образованието и обучението на децата и младежите, чийто относителен дял е сравнително по-благоприятен и които са бъдещата работна сила на общината.

3.2. Пазар на труда, заетост и безработица

По данни на НСИ, през 2019 г. коефициентът на заетост 15-64 г. в община Борован е 28,7 %, докато за област Враца този коефициент е 59,8%, а за страната е 70,1%. Средносписъчният брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Борован за периода 2016 – 2018 г. е представен в Таблица № 29.

Таблица № 29. Средносписъчен брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Борован

Години	Общо (бр.)	Обществен сектор (бр.)	Частен сектор (бр.)
2016	441	277	164
2017	520	334	186
2018	528	340	188

Източник: Териториално статистическо бюро – Северозапад, Отдел „Статистически изследвания – Враца“

Пазарът на труда в Община Борован се характеризира с висока безработица. Равнището на безработица, изчислено като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64 год, по данни на Агенцията по заетостта, за община Борован към 31.12.2019 г., възлиза на 41,8%, което е доста по-високо от коефициента на безработица за областта – 11,22%, както и от средното за страната 4.2%.

Поддържане на много високи стойности безработицата се наблюдава и за предходните години. В следващата таблица е представено равнището на безработица в община Борован през периода 2013 – 2019 г., съпоставено с равнището на безработица в област Враца и в страната като цяло. Таблица №30.

Таблица №30. Равнище на безработица в община Борован през периода 2013 – 2019 г.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Община Борован	68.8%	66.5%	66.7%	56.1%	44.5%	44.6%	41,8%
Област Враца	14,9%	17,9%	17,6%	13,7%	11,2%	10,1%	7,9%
Общо за страната	13,0%	11,5%	9,2%	7,7%	6,2%	5,3%	4,3%

Източник: Инфостат

Както е видно от таблицата, през целия разглеждан период равнището на безработица в община Борован е значително по-високо от средното равнище на безработица в област Враца и в страната. Фигура № 9.

Въпреки тенденцията към спад на равнището на безработица в община Борован през последните години, то остава с над 33 % процента по-високо от средното за област Враца и съответно за страната за 2019 г. – с над 37 %.

Тенденциите на леко увеличаване на заетостта, респективно – плавното намаляване на безработицата в общината, от 68,8 % през 2013 г. до 41,8% през 2019 г., са предпоставени от стартирането на схемите за финансиране от ЕС през програмния период 2014-2020 г. и провежданите активните политики и мерки за въздействие на

пазара на труда, които доведоха до макар и не толкова осезаемо, но все пак повсеместно икономическо съживяване на общината.

Фигура № 9. Равнище на безработица в страната, областта и общината

Въпреки тенденцията към спад на равнището на безработица в община Борован през последните години, то остава с над 33 % процента по-високо от средното за област Враца и съответно за страната за 2019 г. – с над 37 %.

Тази положителна тенденция проличава от прираста на безработицата в общината, който, както за областта, така и за страната, с малки колебания, е с отрицателен знак. Таблица № 31.

Таблица № 31. Прираст на безработица през периода 2013 – 2019 г. в община Борован

Период	Прираст на безработицата в %					
	2014-2013	2015-2014	2016 – 2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018
Община Борован	- 2,3	0,2	-11,6	-11,6	0,1	-2,8
Област Враца	3,0	-0,3	-3,9	-2,5	-1,1	-2,2
Общо за страната	-2,5	-2,3	-1,5	-1,5	-0,9	-1,0

Средногодишният брой регистрирани безработни лица на територията на общината през последните години е следният: Таблица № 32.

Таблица № 32. Средногодишен брой безработни лица в община Борован през периода 2013 – 2019 г.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой безработни	987	953	956	805	638	640	600
Жени	422 (42.8%)	441 (46.3%)	447 (46.8%)	373 (46.3%)	299 (46.9%)	307 (48.0%)	315 (52.5%)
Мъже	565 (57.2%)	512 (53.7%)	509 (53.2%)	432 (53.7%)	339 (53.1%)	333 (52.0%)	285 (47.5%)

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Бяла Слатина

Броят на продължително безработните лица на територията на общината през последните години е следният: Таблица №33.

Таблица № 33. Брой продължително безработни лица в община Борован за периода 2017 – 2019 г.

	Общо	По професионална квалификация			По образование			
		С раб. Професия	Специалисти	Без специалност и професия	Висше	Средно	Основно	Начално и по-ниско
2017	356	95	18	243	6	108	52	190
2018	288	69	6	213	0	76	45	167
2019	315	72	6	237	0	92	42	181

Източник: „Бюро по труда“ – гр. Бяла Слатина

Статистическите данни за безработицата в община Борован показват следното:

1. Плавно намаляване на броя на безработните, като през 2019 г. намалението е с 39, 21% спрямо 2013 г;
2. С изключение на 2019 г, броят и процентът на безработните мъже са по-големи от тези на безработните жени;
3. Процентът на безработните мъже през този период, с изключение на 2017 г, плавно намалява, докато този процес е обратен при безработните жени. Съотношението “безработни жени: безработни мъже“ през 2019 г е показано на Фигура № 10.

Фиг. № 10. Структура на регистрираните безработни лица от община Борован по пол през 2019 г.

4. Статистическите данни за безработните лица в общината през периода 2013 – 2019 г. показват още, че някои от най-уязвимите групи на пазара на труда, за които процентът на безработица е най-голям, са хората с основно и по-ниско образование, младите хора до 29 години, хората над 50 годишна възраст, продължително безработните и хората с намалена работоспособност Таблица № 34.

Таблица № 34. Профилиращи характеристики на безработните лица в община Борован за периода 2013-2019 г.

Статистически групи	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
С основно и по-ниско образование	626 (63.4%)	631 (66.2%)	618 (64.6%)	525 (65.2%)	401 (62.9%)	411 (64.2%)	403 (67,2%)
До 29-годишни	208 (21.1%)	209 (21.9%)	187 (19.6%)	129 (16.1%)	78 (12.2%)	107 (16.7%)	106 (17,7%)

Над 50-годишни	330 (33.4%)	335 (35.2%)	319 (33.4%)	308 (38.3%)	227 (35.6%)	229 (35.8%)	221 (36,8%)
Продължително безработни	228 (23.1%)	436 (45.8%)	520 (54.4%)	491 (61.0%)	356 (55.8%)	288 (45.0%)	298 (49,7%)
С намалена работоспособност	35	35	25	44	36	36	32

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ - гр. Бяла Слатина

От Таблица № 34 е видно, че по образователен признак най-голяма е групата на безработните лица с основно и по-ниско образование, като техният относителен дял, с изключение на 2017 г., бележи тенденция на непрекъснато нарастване от 63,4% през 2013 г. до 67,2% през 2019 г.

Ниската степен на образование и липсата на квалификация на безработните са сериозна пречка за реализацията им на пазара на труда. Все по-често работодателите заявяват работни места с повишени изисквания, съответстващи на новите технологии, информационните системи и европейските стандарти в производството на стоки и услуги. В условията на високото равнище на безработица и стеснен пазар на предлагане на работни места, както в общината, така и в областта и в страната, групата с ниско образование и без специалност и квалификация остава неконкурентна.

Разминаването между търсене и предлагане на специалисти с висше образование на пазара на труда в община Борован също деформира пазара на труда, в резултат на което квалифицирани специалисти с висше образование понякога остават трайно на трудовата борса или приемат нискоквалифицирана работа. Продължителният престой на пазара на труда или нискоквалифицираната работа на тези специалисти води до загуба на професионални качества, деквалификация, демотивация за включване в трудова заетост и непълноценно използване на наличния човешки потенциал.

Структурата на безработните по образование потвърждава тенденцията, която е характерна не само за общината, но и за цялата икономика, че хората с начално и по-ниско образование най-често попадат в редиците на безработните и че са една от най-уязвимите групи на пазара на труда. В общината обаче те са над половината от безработните, което налага да се полагат перманентни грижи за привличане и задържане на всички деца и младежи в училище, а за безработните лица, които са в извънучилищна възраст да се предприемат специални мерки за придобиване на определена професионална квалификация. Необходимо е в стратегическите документи на общината за регионално развитие да се сложи специален акцент на мерките за повишаване равнището на образование и за мотивиране на високообразованите човешки ресурси да останат на работа в общината.

5. Структурата на регистрираните безработни в общината по възрастов признак през периода 2014 – 2019 г. е следната: Таблица № 35.

Таблица № 35. Безработни лица в община Борован по възрастов признак през периода 2014 – 2019 г.

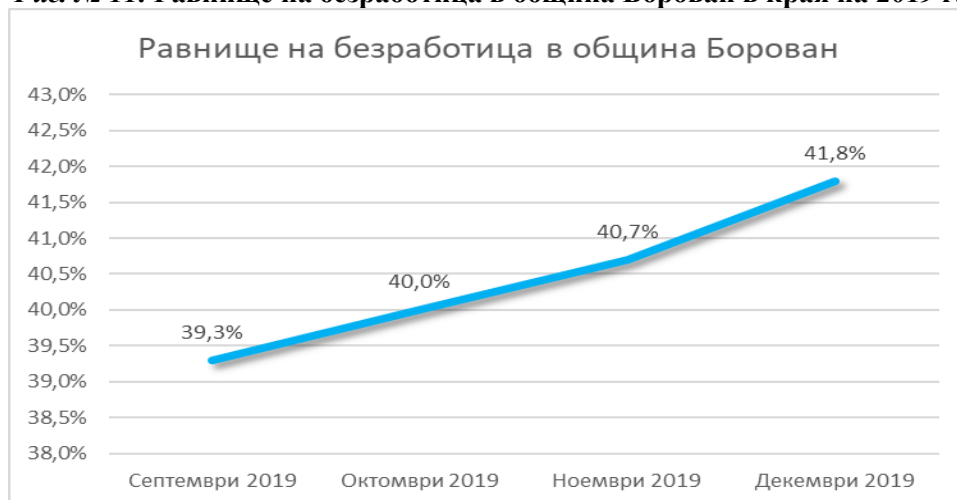
Възрастова група	2014	2015	2016	2017	2018	2019
До 19 години	16	18	5	7	6	5
От 20 до 24 години	91	80	48	24	36	29
От 25 до 29 години	102	89	76	47	65	58
От 30 до 34 години	80	81	78	58	51	64
От 35 до 39 години	96	100	80	66	57	54
От 40 до 44 години	116	135	111	97	88	70
От 45 до 49 години	117	134	99	112	108	90
От 50 до 54 години	111	103	98	74	82	78
Над 55 години	224	216	210	153	147	141
Общо:	953	956	805	638	640	589

Източник: „Бюро по труда“ – гр. Бяла Слатина

6. Данните за безработицата през последните месеци на 2019 г. за община Борован са следните:

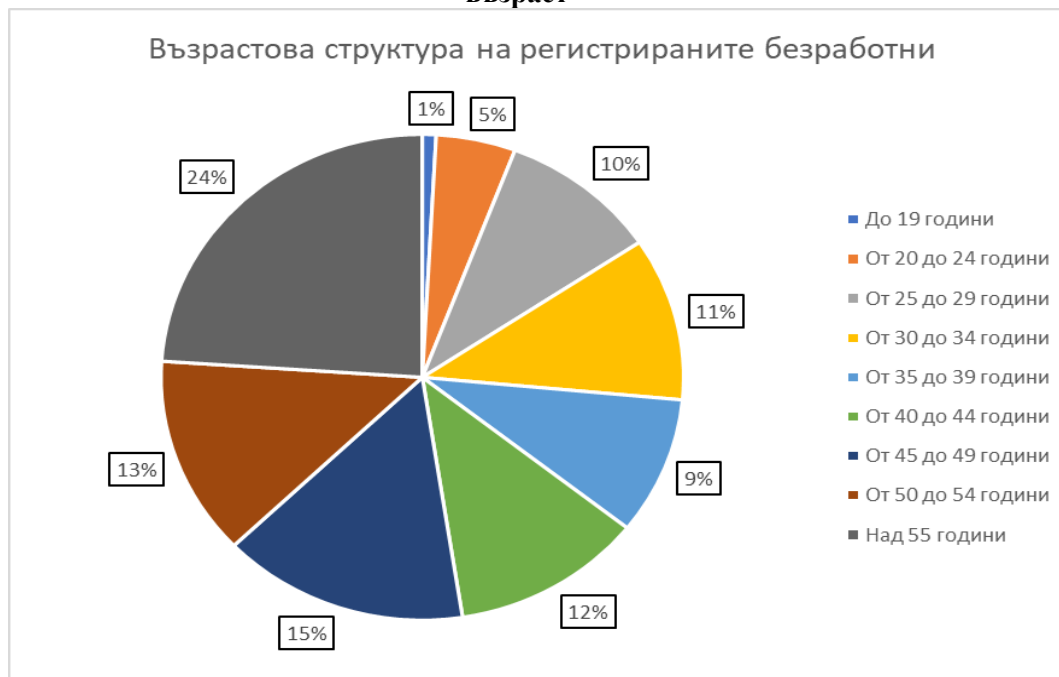
- м. септември – 39,3%;
- м. октомври – 40,0%;
- м. ноември – 40,7%;
- м. декември – 41,1%. Фигура № 11.

Фиг. № 11. Равнище на безработица в община Борован в края на 2019 г.

7. Разпределението на безработните лица по възрастов принцип към края на 2019 г. показва, че безработицата е най-голяма при лицата над 55 години. На второ място са лицата от възрастовата категория: от 44 до 49 години, на трето - лицата на възраст от 50 до 54 години. Фигура № 12.

Фиг. № 12. Структура на регистрираните безработни лица в община Борован по възраст

Разкритите работни места в общината през периода 2017 – 2019 г. са показани в Таблица № 36.

Табл.№ 36. Разкрити работни места в община Борован през периода 2017 – 2019 г.

	Всичко	С работни- ческа про- фесия	Специ- алисти	Без квалификация		
				Общо	със сред- но образо- вание	с основ- но и по- ниско
Разкрити работни места 2017 г.	292	42	25	225	46	179
За трудоустроени	0	0	0	0	0	0
Разкрити работни места 2018 г.	314	0	14	300	62	237
За трудоустроени	32	0	0	32	0	0
Разкрити работни места 2019 г.	214	10	19	185	57	128
За трудоустроени	7	2	0	5	3	2

Източник: „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Трудовият пазар в динамика към края на 2019 г. в общината изглежда така:

1. Новорегистрирани безработни и такива с възобновена регистрация през м. декември са 51, от тях младежи до 29 години – 8;
2. Свободните работни места, обявени от работодателите през м. декември 2019 г. са 25;
3. Постъпили на работа през месеца общо 23;
4. Свободни работни места към 31.12.2019 г. – 13.

Може да се очаква, че през плановия период 2021 – 2027 г. ще се разкрият определени нови перспективи за повишаване на заетостта и в публичния, и в частния сектор, но трябва да се отчита, че общината-областен център (Враца) и по-развитите общински центрове ще продължат да функционират като силно социално-икономическо ядро с центроостремителен характер по отношение на новоразкритите работни места и по-атрактивното заплащане на труда.

Аграрният сектор е главният структуроопределящ за местната икономика на община Борован по показател „произведена продукция“, но механизмирането на земеделското производство и окрупняването на стопанствата водят до съкращаване броя на заетите в него. По-голяма концентрация на работна сила ще се наблюдава в третичния сектор „услуги“, което е тенденция и в национален мащаб.

Липсата на възможности за заетост е основният фактор за ниската активност на работната сила, високата безработица и ниските доходи в община Борован. Налице е и по-слабо разпространение на гъвкавите форми на заетост, които са „буфер“ при непостоянно търсене на труд. Ограниченото им използване е и поради факта, че част от работодателите все още предпочитат „гъвкавостта“ на сивата икономика.

За да се справят с високата безработица в община Борован, както и с проблема с продължително безработните, местните власти реализираха различни мерки за повишаване на заетостта, както и програми за заетост, включително в рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020. Таблица № 37.

Таблица № 37. Брой лица включени в мерки и програми за заетост в община Борован периода 2014 – 2019 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Мерки за заетост	0	2	0	2	0	0
Програми за заетост	201	18	10	76	16	18

ОП "Развитие на човешките ресурси"	10	0	26	42	90	6
Общо:	210	20	36	120	106	24

Източник: „Бюро по труда“ – гр. Бяла Слатина

През периода 2017 – 2019 г. от рисковите групи на пазара на труда в община Борован броят на устроените на работа е следният: Таблица № 38.

Таблица № 38. Устроени на работа лица от рисковите групи в община Борован

	Рискови групи				
	Общо	Над 55 г.	Продължително безработни	Роми	С намалена работоспособност
2017 г.	301	67	167	54	13
2018 г.	228	73	85	31	39
2019 г.	131	65	67	48	25

Източник: „Бюро по труда“ – Бяла Слатина

Нивата на доходите в Община Борован са по-ниски от тези в област Враца и в страната. Средната брутна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Борован, съпоставена с тази в област Враца е показана в Таблица №39.

Таблица № 39. Средна брутна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Борован през периода 2016 – 2018 г.(лв)

	2016 г.			2017 г.			2018 г.		
	Общо	Обществен сектор	Частен сектор	Общо	Обществен сектор	Частен сектор	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
Община Борован	6 923	7 352	6 186	7 607	7 647	7 533	8 288	8 184	8 473
Област Враца	10 988	15 347	7 845	11 460	16 119	8 365	12 489	17 218	9 213

Източник: Териториално статистическо бюро – Северозапад, Отдел „Статистически изследвания – Враца“

Макар да се наблюдава ръст на средната брутна годишна работна заплата в публичния сектор в номинално изражение, средногодишният доход на заетите остава на равнища много по-ниски от тези за областта и за страната. Може да се предположи, че сходна картина илюстрира нивата на заплащане на труд и в частния сектор – възходящият тренд на размера на заплатата в числово изражение се запазва, но в съпоставителен план с нивата на доходите на областно и национално ниво възнагражденията за труд в частния сектор в община Борован са значително по-ниски от средните за област Враца и за страната.

Регистрираното увеличение на възнагражденията в периода 2014 – 2020 г. се дължи основно на регулярните увеличения на минималната работна заплата в страната. Растежът на доходите, конкретно в частния сектор, се дължи и на съкращаването на персонал с ниска квалификация.

Могат да се направят следните обобщаващи *изводи* по отношение на заетостта, безработицата и доходите на населението в община Борован:

- Ниското равнище на доходи в общината може да се превърне в своеобразна преграда за нейното социално-икономическо развитие, защото не стимулира

качественото възпроизводство на работната сила и задържането ѝ на местния пазар на труда;

- Намаляващата заетост и високата безработица са показател за неблагоприятно състояние на пазара на труда в община Борован, който не предоставя адекватни възможности за реализация на сравнително високия процент икономически активно население, което все по-често търси заетост извън административните граници на общината;

- Сравнително ниският дял на лицата с висше и средно образование и високият такъв на лицата с основно и начално, са показател за преобладаването на неквалифицирана работна ръка, което прави територията непривлекателна за инвестиции в сектори с висока добавена стойност;

- За лицата без квалификация ще става все по-трудно да намерят работа през новия планов период 2021 – 2027 г., когато очакваните технологични промени и иновациите във всички сфери на икономиката ще изискват висококвалифицирана работна сила. Неблагоприятната професионална структура и влошените шансове за намиране на подходяща работа и трайна заетост, особено на лицата без квалификация, сериозно ще се отразяват на доходите на голяма част от населението и ще забавят социално-икономическото развитие на общината. Това налага в стратегическите документи на общината за регионално развитие да се сложи специален акцент на мерките за повишаване равнището професионалната подготовка на човешките ресурси, като се прилагат всички форми на системата за учене през целия живот, целящи повишаване равнището на квалификация и преквалификация на човешкия фактор.

- Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. От групата на безработните най-засегнати са от 50 г. и над 55 годишна възраст, което показва, че лицата от горните възрастови групи са най-неконкурентни и най-трудно намират трудова реализация. Голяма част от безработните в тези групи са без квалификация или с работническа професия, с ниско ниво на образование. Безработицата на трудоспособните хора се отразява негативно на качеството на живот на всички членове на семейството, особено на децата.

- Практиката показва, че:

- образованието и развитите умения са сред най-значимите фактори за подобряването на пазара на труда;

- общините с висок дял на хората с основно и по-ниско образование постигат най-бавен ръст на заетостта, или дори - забавяния;

- застаряването и демографските проблеми ще стават все по-голяма пречка пред регионалното развитие на общините;

- за високата безработица в община Борован допринасят най-вече липсата на възможности за заетост, свитото търсене на работна сила и освобождаването на персонал от отрасли, които ограничават своята дейност на територията на общината;

- основна причина за големия брой трайно безработни в общината е тяхното ниско образование и квалификация, както и високата средна възраст на безработните, които трудно могат да се конкурират при заемането на свободни работни места с тези, които притежават по-висока квалификация.

3.3. Образование

Демографското състояние на Община Борован следва демографските тенденции на страната и региона - застаряване и намаляване броя на населението. Възрастовата структура на населението в общината е влошена. Броят на децата и учениците на територията на община Борован намалява в резултат на по-ниската раждаемост,

отрицателния естествен прираст и тенденцията към миграция на родителите - преди всичко млади хора в активна трудоспособна възраст - към големите градове в страната и към чужбина. Постепенното намаляване на децата в образователната система се задълбочава с всяко поколение, като интензифицирането на тези процеси може да има сериозни негативни последици върху социално-икономическото развитие на общината.

Таблица № 40 показва общия брой на училищата, паралелките и учителите в общообразователните училища в община Борован през последните три учебни години.⁷

Таблица № 40. Брой на училищата, паралелките и учителите в общообразователните училища в община Борован

Учебни години	Училища	I – IV клас				V - VII клас			
		Паралелки	Учители	Учащи		Паралелки	Учители	Учащи	
				Общо	В т.ч. момичета			Общо	В т.ч. момичета
2017/18	3	8	11	206	90	11	18	207	98
2018/19	3	10	17	213	92	6	17	152	69
2019/20	3	13	25	235	106	7	19	156	63

Източник: Национален статистически институт

Образованието е една от приоритетните дейности в работата на общинската администрация. Община Борован се стреми да създава условия и възможности за усъвършенстване на образователната система. На територията на общината функционира образователна инфраструктура, която включва институции на предучилищното образование и училищно образование, осигуряващи предучилищна подготовка; общообразователна и професионална подготовка. Училищната структура и училищната мрежа в община Борован са съобразени с действащите закони и подзаконови документи и нормативи в страната, и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

Териториалното разположение на учебната мрежа позволява всяко населено място да осигурява задължително училищно обучение на деца до 16 год. възраст, както и отглеждане на деца от 1 до 7 години в детски градини.

Стремежът на преподавателите в общината е непрекъснато да търсят нови форми за работа с учениците, родителите и обществеността за „отварянето“ на училището като система.

Образователната мрежа е добре развита. На територията на Община Борован има 4 училища - 3 общински общообразователни и 1 държавно - Професионална гимназия по транспорт „Коста Петров“.

През учебната 2019/2020 година на територията на община Борован функционират следните образователни институции:

1. ПГТ “Коста Петров“ в с.Борован.
2. ОУ “Отец Паисий“ в с. Борован;
3. ОУ “Св.Св. Кирил и Методий“ в с. Добролево;
4. ОУ “Св.Св. Кирил и Методий“ в с. Малорад;

⁷ В таблицата не са показани данни и не се правят сравнения с предходни учебни години, поради промените в националната образователна система (Закон за предучилищното и училищното образование, обн., ДВ. бр. 79 от 13 октомври 2015 г.). Поради тези промени динамичният статистически ред е прекъснат и данните в горната таблица не са съпоставими спрямо предходните учебни години.

5. Детска градина “Юрий Гагарин“ в с. Малорад с филиал „Иван Нивянин“ в с. Добролево;

6. Детска градина “ Тошка Петрова“ в с. Борован, с филиал „Митко Палаузов“ в с. Нивянин.

7. ЦПЛР „Маша Белмустакова“ в с.Борован

Сградният фонд на образователните институции е в добро състояние, в резултат на направените по проекти и със средства на общината ремонти за повишаване на енергийната ефективност. Материалната база е качествена и достатъчна за обхват на живеещите на територията на общината деца и ученици. За пътуващите от селата ученици е организиран превоз до трите основни училища. Във всички детски градини и основни училища се осъществява целодневно обучение. През свободното си време учениците имат възможност да развиват своите интереси в Общински детски комплекс – Борован и Футболен клуб “Торпедо - 2004“.

Числеността на педагогическия състав в основните училища за учебната 2020/21 г. е както следва :

ОУ „Отец Паисий“ с.Борован:

- Педагогически – 20;

- Непедагогически – 14.

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Малорад:

- Педагогически – 19;

- Непедагогически – 8.

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с.Добролево:

- Педагогически – 12;

- Непедагогически – 6.

Основно училище „Отец Паисий“ в село Борован води своето начало от далечната 1820 година. Основано е в зората на Българското възраждане, когато само в четиридесет и две населени места в България има светилища за просвета. До 1834 година борованското училище се помещава в частни къщи, когато край воденицата е построена килия, в която е настанено училището. След освобождението от османско владичество, интересът към училището и жаждата за знания са огромни, но двете стаи на килийното училище не могат да поберат желаещите деца. По инициатива на тогавашния пръв учител - Първан Върбовски е построено ново училище, наречено Отец Паисий. Средствата са събирани доброволно от населението; строежът започва през 1880 година и завършва през 1882 година. Първоначално са изградени четири класни стаи, а по - късно е пристроена и канцелария за учителите. След въвеждане на задължително основно образование, училището става тясно за всички подлежащи на обучение ученици и така през 1905 година започва строежът на ново училище, наречено „Кирил и Методий“. През 1924 година в построено и училище „Христо Ботев“. В двете училища се обучават децата от началния курс, а в „Отец Паисий“ се обучават деца от прогимназиалния курс. През 1937 година е изградена нова сграда на училището, а през 1939 година е построен и втори етаж. След 1944 година е построен и физкултурен салон към училището.

През 60-те години на двадесети век започват значителни подобрения на материално техническата база; изградена е спортна площадка. Обучението се извършва на една смяна. Голяма част от учениците започват да се занимават с извънкласни занимания. Към училището са изградени различни кръжоци, клубове, спортни секции, хор и др., а по-късно и фанфарна музика. За качеството на образованието и успеха на училището се грижи екип от високо квалифицирани учители.

През 2010 година учебното заведение е изцяло ремонтирано по програмата за енергийна ефективност на българските училища.

Понастоящем ОУ „Отец Паисий“ разполага с добра материална база, включваща модерно оборудвани учебни кабинети, ремонтиран физкултурен салон, компютърен

кабинет с кабелен и безжичен интернет, покриващ територията на учебното заведение, двора и парка, обновена столова, модерна зала за танци и представления и малък салон за родителски срещи и други празнични мероприятия. ОУ „Отец Паисий” с. Борован е с общ брой ученици 148, разпределени в 8 паралелки за учебната 2020/2021 г.

Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ в село Добролево, е учебно заведение с богата история, която през годините претърпява редица промени, за да достигне училището до днешния си статут. Училището е единственото учебно заведение в село Добролево. В него се обучават 80 деца от I до VII клас, разпределени в 6 паралелки за учебната 2020/2021 г. Учебният процес се провежда едновременно. Учебното заведение е с общинско финансиране. Материално - техническата база е съвременна, с напълно оборудвани кабинети по различните предмети, която непрекъснато се подобрява и осъвременява, което е важно и водещо за по-качествено обучение на децата. Методиката на обучение, която се прилага в учебното заведение е съвременна и приспособена към традиционните методи и способности на обучение. По този начин учебната дейност и занимания са ползотворни и интересни за децата. Учениците усвояват както теоретични, така и практически умения и знания. В учениците се възпитава любов към четенето и езиките, възможност за усвояване на граматичните правила в езика, възможности за писмени и устни изяви. В учебното заведение е създадено ателие „Спектър“, с цел възпитание в толерантност, разбирателство и взаимно уважение чрез опазване на културното многообразие в живота на ромите и на българите в село Добролево.

Основно училище „Св.св. Кирил и Методий“ – с. Добролево се отличава с висок професионализъм на преподавателите и тяхната всеотдайност към учениците, обграждайки ги с много любов, за да изградят и развият тяхната личност. Неговият безспорен авторитет се дължи на качеството на учебно-възпитателната работа и на постигнатите високи резултати. Възпитаниците, завършили учебното заведение, са достойно реализирали се личности в обществото.

Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Малорад е основно училище с общинско финансиране. В училището се обучават деца от 1 до 7 клас. Броят на учениците е 154 деца, за 2020/2021 учебна година, разпределени в осем паралелки. Учебното заведение заема централно място в образователната система на общината. Училището е с общинско финансиране. Разполага със съвременна материално - техническата база, която непрекъснато се подобрява и осъвременява, важно и водещо за по-добро, качествено и съвременно обучение на децата.

ОУ “ Св. Св. Кирил и Методий“ осигурява достъпно образование за всеки ученик и обучение според държавните образователни изисквания и стандартите на Европейския съюз.

Работата на педагогическия и непедагогическия колектив на училището е насочена към създаване и използване на условия за интеграция на децата от ромската етническа група в условията на съвременното общество чрез усъвършенстване на факторите на учебно - възпитателния процес.

Учениците получават добра подготовка, която им дава възможност за формиране на трайни и задълбочени знания и компетентност.

Процесът на работа, който протича в училището е съчетание между традиционните и нетрадиционните начини на работа. Учениците участват активно в дейностите, организирани по инициатива на учебното заведение.

Възпитаниците на учебното заведение имат възможност да развиват своите творчески и физически умения и да усъвършенстват способностите си в часовете по свободноезбираема подготовка.

Професионална гимназия по транспорт "Коста Петров", с. Борован е държавно професионално училище с над 50 годишна история. От 1968 година

училището осъществява прием в специалност „Автотранспортна техника“ за ученици след завършено основно образование.

За учебната 2019/2020 година ПГТ "Коста Петров" осъществява прием след VII клас по следните професии и специалности:

- Професия: "Електротехник", специалност: "Електрически машини и апарати";
- Професия: "Помощник – възпитател", специалност: "Помощник - възпитател в отглеждането и възпитанието на деца";
- Професия: "Техник по транспортна техника", специалност: "Автотранспортна техника";
- Професия: "Монтьор на транспортна техника", специалност: "Автотранспортна техника".

В Таблица № 41 е показан броят на учащите се в професионалното училище през последните учебни години:

Таблица № 41. Учащи в ПГТ "Коста Петров" с. Борован

Учебна година	Общо	Мъже	Жени	За придобиване на II-ра квалификационна степен			За придобиване на III-та квалификационна степен		
				Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2017/18	226	123	103	226	123	103	-	-	-
2018/19	200	116	84	200	116	84	-	-	-
2019/20	202	111	91	182	102	80	20	9	11

Източник: Национален статистически институт

Център за подкрепа на личностното развитие „Маша Белмустакова” – Борован. В него се обучават общо 170 ученика за учебната 2020/2021 година в следните направления:

1. Празничен календар – 13 ученика
2. Забавен английски – 14 ученика
3. Духов оркестър – 13 ученика
4. Сръчни ръчички – 13 ученика
5. Информационни технологии – 13 ученика
6. Художествено слово – 14 ученика
7. Народни танци – 23 ученика
8. Природознание – 14 ученика
9. Спорт -1-ва група – 15 ученика
10. Спорт -2-ра група – 15 ученика
11. Спорт – 3-та група 19 ученика
12. Ресурсно подпомагане – 4 ученика

Педагогически персонал: щатни – 2 души, външни лектори 6, и 1 незаета.

Детска градина “Юрий Гагарин” в с. Малорад с филиал в с. Добролево е детска градина с дългогодишна история. В детската градина се създават добри условия за пълноценно развитие на децата, като стремежът е максимално развитие на потенциала на всяко дете, даване на добра подготовка на бъдещите първокласници, и изграждане на личности със собствено мнение.

В момента в детската градина са записани 91 деца /включително и филиала/.

Детската градина работи на двусменен режим на работа. Учителите са квалифицирани, с дългогодишен опит като детски учители. В детската градина са формирани 4 групи, разпределени по възрастов признак, от тях - 1 яслена и 2 сборни група във филиала.

Учителите на групите в с. Малорад са 6, а във филиала – 4; непедagogическият персонал е 14 човека, от които двама - във филиала. Децата се обслужват от 4 медицински сестри – 3 в основната сграда, и 1 във филиала.

Основни цели на персонала на детската градина, са:

1. Осигуряване на задължителна предучилищна подготовка, която да даде възможност на всички деца за достъп и равен шанс за успешно училищно обучение;
2. Изграждане на иновационна и привлекателна образователна среда, стимулираща правилното развитие на децата;
3. Интеграция и социализация на деца от малцинствени етнически групи и деца със специални образователни потребности. Толерантност към различията;
4. Мотивиране на педагогическия и непедagogическия персонал за непрекъснато усъвършенстване на собствената им дейност и умения за работа в екип.

Детска градина “ Тошка Петрова“ в с. Борован, с филиал в с. Нивянин. Целодневната детска градина “ Тошка Петрова“ в с. Борован е създадена на 15 септември 1966 година. Новата сграда на детската градина е открита на 1 септември 1973 година и е ремонтирана основно през 2011 година, като е извършено саниране и подмяна на дограмите.

От 1 юли 2012 година, към ЦДГ "Т. Петрова" с. Борован е разкрит филиал в с. Нивянин.

През годините в детската градина са работили много учители, които са допринесли за авторитета на детското заведение.

В момента в детската градина са записани 100 деца /включително и филиала/.

Детската градина работи на двусменен режим на работа. Учителите са квалифицирани, с дългогодишен опит като детски учители. В детската градина са формирани 4 групи, разпределени по възрастов признак, които се обучават в основната сграда и една сборна група във филиала.

Учителите на групите са 8 човека и 2-ма човека във филиала, а непедagogическият персонал е 9 човека, от които двама - във филиала.

В таблица № 42 са дадени данни за детските градини, децата, групите, местата и педагогическия персонал в детските градини в община Борован.

Таблица № 42. Детски градини, деца, места, педагогически персонал и групи в детските градини в община Борован

Учебни години	Детски градини	Деца		Места		Педагогически персонал ⁸		Детски групи
		Общо	В т.ч. момичета	Общо	На 100 деца	Общо	В т.ч. детски учители	
2017/18	2	195	95	213	109	20	18	9
2018/19	2	208	92	239	115	20	18	10
2019/20	2	202	110	232	114,9	22	20	11

Източник: Национален статистически институт

По данни от последното преброяване през 2011 г.,⁹ в община Борован преобладава населението със средно и основно образование. Процентът на хората с по-ниско от основно образование е бил сравнително висок. Хората с висше образование са били с най- нисък дял. Емпиричните наблюдения към края на плановия период 2014 – 2020 г. показват, че макар образователната структура на населението да се е подобрила, тя е по-неблагоприятна спрямо тази в областта и страната. Тревожно явление е ранното

⁸ Включит. директори без групи, музикални ръководители, методисти и възпитатели

⁹ Следващото преброяване ще е през 2021 г.

отпадане на децата от училище – през годините на плановия период 2014 – 2020 г. техният брой е бил както следва:

- 2014 – 2015 учебна година – 10 деца и младежи;
- 2015 - 2016 учебна година – 17 деца и младежи;
- 2016 - 2017 учебна година – 14 деца и младежи;
- 2017 - 2018 учебна година – 40 деца и младежи;
- 2018 - 2019 учебна година – 8 деца и младежи.

Промяната в условията на живот през последните години се отразява негативно върху образователното равнище на населението, като тази тенденция най-силно се наблюдава сред ромското население. При това, в детските градини и училищата в общината, по данни на директорите на учебните заведения, делът на децата и младежите от ромски произход се движи между 60 до 90 процента, което налага специален акцент върху образованието на тези деца и младежи. Посочените данни за процентното съотношение по етнически признак са приблизителни и не са официални, тъй като в общината не се води такава статистика, но те отново поставят въпроса за необходимостта от по-ефективни мерки за преодоляване на специфичните проблеми, които пречат за развитието на малцинствата в общината.

В община Борован е разработена и се изпълнява Стратегия за равноправно интегриране на ромите в обществения живот 2016 – 2020 г., чиято основна цел е комплексното решаване на проблемите на ромската общност и интегрирането им в обществото. Като едни от най-сериозните проблеми, характерни за ромското население в общината, в Стратегията са посочени тези, свързани с образованието, основно на децата и младежите, а именно:

- Затруднена адаптация на децата от ромското население в детската градина и началното училище;
- Незадоволително усвояване на преподавания учебен материал поради недостатъчно владение на българския език;
- Нередовно посещаване на учебните занятия;
- Недостиг на учители, познаващи културата на ромските групи;
- Ниска степен на грамотност и квалификация на възрастните роми;
- Прогресиращо увеличаване броя на отпадналите ученици, които напускат училище, без да завършат задължителното основно образование;
- Голям брой деца заминават за чужбина с родителите си;
- Недостатъчен брой и тематична насоченост на извънкласните форми на работа с децата и младежите за осмисляне на свободното им време и развитие на социалните им умения;
- Висок брой на необразованите и неквалифицирани безработни роми, на които липсва мотивация да се включват в курсове за придобиване на такива;
- Висок брой на девойките в ученическа възраст, напуснали училище поради ранни бракове;
- Липса на програми за ранно детско развитие и програми, които да насърчат развитието на социални умения у децата и учениците и да осъществяват превенция на насилие, ранни бракове;
- Деца и ученици с родители в чужбина, които са оставени на грижата на възрастни;
- Липса на достатъчно развити форми за учене през целия живот, насочени към професионално обучение, квалификация и преквалификация на ромите, и др;

В Стратегията са посочени основните проблеми в сферата на образованието според Местната активна група на ромската общност:

- Високо ниво на безработица (около 80%) и бедност сред ромските семейства, което формира тенденция за отпадане на деца от образователната система. В общината

има деца, които не посещават детски градини, като техните родители посочват като причина за това невъзможността да покрият таксите;

- Трудност за родителите на ромски деца и ученици за осигуряване на дрехи, обувки и училищни помагала за децата;

- Трудности в комуникацията между родители-роми и персонала на учебните заведения;

- В училищата и детските градини има деца и ученици със специални образователни потребности и такива, които се нуждаят от психологическа подкрепа и работа със специалисти;

- Наблюдава се нарастване на нивото на агресия сред учениците и децата;

- Недостатъчно извънкласни дейности и инициативи за децата в детските градини и училищата;

- Все по често ученички напускат училище поради ранни бракове.

Описаните проблеми определят необходимостта от развитие на дейности за работа с родителите и активното им включване в образователния процес, мерки за целево подпомагане на семейства, за които бедността е основна бариера за образованието на децата и учениците, осъществяване на програми за ранно детско развитие, за превенция на отпадането на децата и учениците от образователната система, на насилието и ранните бракове, за развитие на младежка заетост и подпомагане на осъществяване на неформални (извънучебни и извънкласни) форми на обучение и др.

През новия планов период е необходимо да се предприемат следните мерки за подобряване на образованието в община Борован:

- ✓ Увеличаване обхвата на подлежащите на задължително обучение чрез реализация на проекти и програми за пълно обхващане на децата от различни етнически групи;

- ✓ Подобряване на материално-техническата база на училищата;

- ✓ Повишаване на квалификацията и професионалната компетентност на педагогическите специалисти;

- ✓ Засилване на възпитателната и извънкласна работа в училищата;

- ✓ Ежегодно оптимизиране на паралелките в училищата и на групите в предучилищното образование;

- ✓ Да продължи осъществяването на целодневна организация на учебния процес като инструмент за превенция на отпадането от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката на учениците, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;

- ✓ С цел да се отговори на изискванията за създаване на приобщаващо и подкрепящо образование за личностно развитие на децата и учениците, е необходимо да се осигурят подходящите условия, както и екипи от висококвалифицирани специалисти: педагози, психолози, ресурсни учители, логопеди, които да направят оценка и да осъществяват допълнителна подкрепа на деца и ученици, имащи необходимост от приобщаване и социализация;

- ✓ Да се създаде подходяща подкрепяща среда за деца със СОП - достъпна архитектурна среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

- ✓ В системата на училищното образование в общината да продължи прилагането на различните форми на обучение, заложи в Закона за предучилищното и училищното образование (дистанционна, комбинирана, дуална система на обучение и др.), с цел да се отговори на потребностите и да се даде достъп до образование, както и да се предотврати преждевременно отпадане и ранно напускане на училище;

- ✓ Повишаване на квалификацията и професионалната компетентност на педагогическите специалисти;
- ✓ Създаване на партньорска мрежа между Професионалната гимназия и бизнеса за прилагане на метода „Учене чрез работа“;
- ✓ Да се разработи и прилага програма за кариерно ориентиране на учениците на ниво училище и подпомагане на трудовата и професионалната реализация на завършващите средно образование, както и да се разработят инструменти за ранно кариерно ориентиране на застрашените от отпадане ученици;
- ✓ Обновяване и модернизирание на образователната инфраструктура;
- ✓ Обогащаване на книжното богатство на библиотеките, за да станат любимо място за отдих и творчество на децата и учениците от общината, и др.

3.4. Здравно обслужване

Здравното обслужване на населението на община Борован е основна социална дейност, към развитието и нормалното функциониране на която имат ангажименти както държавата, така и местната общинска власт.

В община Борован няма регистрирани болнични заведения. Населението на общината през 2019 г. се обслужва от трима общопрактикуващи лекари, двама зъболекари и девет специалисти по здравни грижи.

Лекарски кабинети има в селата Борован, Малорад, Добролево, Нивянин и Сираково. Наличните лекарски кабинети предоставят лекарска помощ на местното население. Важно е тяхното снабдяване със съвременен оборудване спрямо съществуващите нужди. Близостта до областния център позволява достъп до квалифицирана медицинска помощ.

В Таблица № 43 е представен медицинският персонал в общината през плановия период 2014 – 2020 г.

Таблица № 43. Медицински персонал в община Борован

Години	Брой лекари	Брой лекари по дентална медицина	Брой медицински специалисти по здравни грижи	Население по настоящ адрес на 1 лекар	Население по настоящ адрес на 1 лекар по дентална медицина
2014	3	1	10	1935	5 803
2015	3	1	11	1988	5 963
2016	3	1	7	1978	5 934
2017	3	1	8	1973	5 919
2018	3	1	8	1932	5 795
2019	2	1	9	2882	5 764

Източник: Инфостат

От горната таблица е видно, че през годините на плановия период 2014 – 2020 г. е налице положителна тенденция на намаляване броя на населението на 1 общопрактикуващ лекар до 2019 г., което обаче, при постоянен брой на лекарите е резултат от отрицателния естествен и механичен прираст на населението. През 2019 г. тази тенденция се прекъсва и е налице рязко покачване броя на населението на 1 лекар, което води до влошаване на медицинското обслужване в общината.

Тъй като броят на лекарите по дентална медицина остава постоянен през разглеждания период, то положителната промяна в броя на населението на един лекар е в резултат на отрицателния естествен и механичен прираст на населението в общината.

В общината са налице две аптеки. В Община Борован са назначени двама здравни медиатора, които са част от системата на общественото здравеопазване в РБ. Здравните медиатори са мост между уязвимите малцинствени общности и здравните и социалните служби.

Към здравното обслужване се отнасят и детските ясли. На територията на общината през 2019 г. има 1 детска ясла, в която са обхванати 14 деца.

В Таблица № 44 е показан броят на детските ясли, броят и обхватът на децата в тях в община Борован през годините на плановия период 2014 – 2020 г.

Таблица № 44. Детски ясли в община Борован

Години	Брой заведения	Брой места	Брой деца			Обхванати деца %
			Общо	Момичета	Момчета	
2014	2	30	25	10	15	16,6
2015	2	33	28	14	14	20,3
2016	1	14	14	2	12	9,5
2017	1	20	10	6	4	5,7
2018	1	11	11	6	5	6,8
2019	1	14	14	7	7	9,9

Източник: Инфостат

От таблицата е видно, че в сравнение с началото на плановия период два пъти е намалял броят на детските ясли, като почти по същия начин е намалял и броят на децата в тях. Процентът на обхванатите деца в детските ясли е намалял от 16,6% на 9,9%.

В община Борован, според регистрите на РЗИ преобладават заболявания на органите на кръвообращението, обмяната на веществата, дихателната и храносмилателната система. Броят на регистрираните заразни заболявания през последните години остава сравнително постоянен, като се изключи заболяемостта от COVID-19, медицинската статистика и прогнозите за която са все още непълни.

В общината обаче съществува тенденция за увеличаване броя на населението в рисковите групи, което се отнася особено за ромското население. Около 60% от ромите в общината са без здравни осигуровки. Голям е процентът на непълнолетните майки от ромски произход. При ранните бременности и раждания от непълнолетни се наблюдават също и неподходящи условия за отглеждане на децата. Липсват здравни навици сред най-бедните и уязвими представители на ромската общност и информация за превенция от заболявания, както и липса на знания за здравни права, проблеми в комуникацията със здравни институции. Има много хронично болни роми и случаи на туберкулоза сред ромите в общината. Често явление е отказът да се посещава лекар поради неплатежоспособност. Много семейства са изправени пред дилемата - да си купят храна или лекарства. За разлика от минали години, ромските майки вече редовно водят децата си на задължителните имунизации.

Анализът на здравното обслужване в общината показва необходимост от предоставяне на повече и по-ефективни здравни и социални услуги през новия планов период за цялото население на общината, осигуряване на достатъчен брой квалифицирани и компетентни медицински кадри и осъществяване на дейности за превенция и повишаване на здравната култура на населението.

3.5. Социална инфраструктура и социални услуги

Тенденцията за увеличаване броя на населението в рисковите групи в община Борован води до необходимост от предоставяне на повече и по-ефективни социални

услуги, осигуряване на квалифициран и компетентен персонал, който да осъществява социалните дейности. Основни групи в риск сред населението на общината са: възрастни самотни хора, хора с увреждания, деца, лишени от родителски грижи, малцинствени групи, продължително безработни лица, и др. В общината се наблюдават специфични характеристики на проблемите на рисковите групи – значителен брой деца, настанени в социални институции; голям брой възрастни, нуждаещи се от обслужване; висок общ брой на лица и семейства в риск, които обаче са разпръснати в малки селища на територията на общината; много голям брой продължително безработни лица, и др. Тези проблеми изискват решение както на общинско, така и на областно ниво.

В община Борован функционират:

1. **Център за настаняване от семеен тип 1 и 2**, за отглеждане и възпитание на деца от 7 до 18-годишна възраст. Функционира на мястото на Дом за деца, лишени от родителски грижи – закрит с Решение на Общински съвет Борован и Заповед на Изпълнителния директор на АСП, считано от 01.01.2015 г.

Центърът за настаняване от семеен тип е нова форма на социална услуга от резидентен тип, която е разкрита в община Борован на база на оценка на специфичните характеристики на децата в общността. Със Заповед № РД01-1164/14.10.2008 г. на АСП- гр. София е разкрит първи ЦНСТ. Съобразно потребностите на децата от социални услуги и на основание чл.36 от ППЗСП, считано от 01.09.2010 г. е разкрит втори ЦНСТ за деца от 7 до 18 годишна възраст. Услугите са делегирана от държавата дейност.

В центровете са създадени среда и отношения близки до семейната, при която децата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за личностно съхраняване и изграждане на умения за самостоятелен живот.

Организирането на живота и услугите в центровете са насочени към създаването на условия и нагласи на децата за равнопоставено участие в живота на местната общност. Основната цел на ЦНСТ е осигуряване на качество на живот, което гарантира пълноценното физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в живота на местната общност.

Ползвателите на ЦНСТ са деца от 7 до 18 годишна възраст, за които до момента са изчерпани възможностите за оставане и връщане в биологичното семейство, настаняване в семейството на близки и роднини или в приемно семейство. Възрастовите критерии за прием и напускане в ЦНСТ могат да бъдат гъвкави и съобразени с индивидуалните специфики и особености на децата. Капацитетът на центровете е по 12 за всеки един, а децата са по пол и възраст в ЦНСТ 1 момичета и ЦНСТ 2 момчета, съгласно заповедите за настаняване. Към момента в центровете са настанени общо 22 деца. Таблица № 45.

Таблица № 45. Разпределение на децата, настанени по пол и по възраст в ЦНСТ – Борован към 31.12.2019 г.

Възраст	Общ брой деца	Момчета	Момичета
8 – 11 год.	1	-	1
12 – 16 год.	12	6	6
16 - 17 год.	6	3	3
17 – 18 год.	3	3	0

Източник: Общинска администрация

Всички деца се обучават в ОУ ”Отец Паисий” и ПГ по транспорт „Коста Петров“ с.Борован. Таблица № 46. Ежегодно им се организира летен отход на море.

Таблица № 46. Разпределение на децата, посещаващи училище, от ЦНСТ – Борован към 31.12.2019 г.

Деца, които посещават училище	Задължителна училищна възраст до-16г.	Деца над 16 г.
Общ брой деца, които посещават училище	13	8
От тях :		
Деца , които посещават училище в населеното място	13	8
Деца със СОП	3	1

Източник: Общинска администрация

В Центровете за настаняване от семеен тип в село Борован на децата се осигурява среда на живот, близка до семейната, която задоволява потребностите им от уединение и дава възможност за създаване и поддържане на социални контакти. Всяко дете разполага с лично пространство (мини спалня, в която има възможност за изграждане на лично пространство) и с пространство за общи дейности с останалите деца. Всяко дете в центровете се подпомага да поддържа реда и хигиената на определеното му помещение, а за общите места децата разпределят отговорностите помежду си. Хранят се със здравословна и питателна храна, която се приготвя съгласно изискванията на Наредба № 9/16.09.2011г.

Всяко дете има достъп до здравна профилактика, стоматологична помощ, здравни грижи и лечение. Персоналът на ЦНСТ носи отговорността да наблюдава здравословното състояние на децата и своевременно да осигурява необходимата специализирана медицинска помощ. Децата имат личен лекар.

Центровете осигуряват на децата възможност да възстановяват и поддържат връзки с родителите и семейството си, както и да създават връзка с приемни родители или осиновители, като това е съобразено с най- добрия интерес на детето.

Материалната база отговаря на целите и функциите на ЦНСТ. Изготвен е пакет от документи, регламентиращи организацията на работа в изпълнение на законодателството и съответните разпоредби. В центровете в с. Борован е ангажиран квалифициран персонал, който осигурява 24-часов режим на работа и качествено предоставяне на услугата. Персоналът е организиран така, че да осигурява на децата чувство за сигурност и безопасност, навременна и пълноценна грижа, време за общуване, игри и забавления.

2. Домашен социален патронаж. Тази общинска дейност в село Борован е създадена с решение на Общински съвет Борован с капацитет 200 места. През 2019 са заети 135 места.

Социалната услуга „Домашен социален патронаж“ предоставя грижи и подпомага възрастни хора и лица с увреждания. Мисията на Домашен социален патронаж е да реализира обществен ангажимент към възрастните хора и хората с увреждания, като ги подпомогне в тяхната естествена семейна среда чрез:

- Доставка на храна по домовете;
- Помощ в общуването и поддържането на социални контакти;
- Подпомагане и разширяване на възможностите на потребителите на социални услуги да водят самостоятелен начин на живот;
- Взаимодействие със социални, здравни и други институции;
- Поддържане на личната хигиена и хигиената в жилищните помещения, обитавани от възрастните хора;
- Битови услуги – закупуване на стоки и вещи от първа необходимост, заплащане на топлинна енергия, телефон и др., със средства на лицето.

Домашен социален патронаж е на общинско подчинение и е част от системата за социално подпомагане на възрастни хора. Работодател на работещите в Домашен социален патронаж е Кмета на Община Борован, а оперативното управление, ръководство и контрол на място се осъществява от Управителя на ДСП.

3. **Социална услуга „Личен асистент“** по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“ чрез дирекция „Социално подпомагане“. Към края на 2018 г. в рамките на Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“, чрез Дирекция „Социално подпомагане“ е осигурена заетост на общо 20 безработни лица, които полагат грижи за свои близки с над 90 на сто трайно намалена работоспособност с право на чужда помощ, продължават до декември 2019 г.

През 2019 г. Община Борован продължи да предоставя социални услуги **„Личен асистент“** и **„Домашен помощник“**, след приключването на проект „Независим живот и услуги в домашна среда на територията на Община Борован“. Средствата за предоставяне на почасови социални услуги в домашна среда на лица с трайни увреждания, включително на деца, както и на възрастни хора над 65 г. , които са в пълна или частична невъзможност да се самообслужват, бяха осигурени по реда на две Постановления на Министерски съвет: ПМС № 344 от 21.12.2018 г. и ПМС №180 от 18.07.2019 г. Първото урежда предоставянето на услугите до 31.08.2019 г., а второто - за периода от 01.09.2019 г. до 31.12.2019 г.

По ПМС 180 от 18.07.2019 г. бяха обхванати потребители, които не попадат под обсега на влезлия в сила от 01.09.2019 г. „Механизъм лична помощ“, изпълняващ се по новия Закон за личната помощ и Наредба № РД07-07/28.06.2019 г. По този Закон се предоставя услугата „Личен асистент“ на лица, които притежават 90 и над 90 % трайно намалена работоспособност, включваща чужда помощ. За посочения период от 01.09.2019 г. до 31.12.2019 г. в община Борован е назначен персонал от 47 лица, които обслужваха 47 потребители.

Във връзка с предоставяне на почасовите социални услуги по ПМС 344/21.12.2018 г. и ПМС 180/18.07.2019 г. в община Борован са постигнати следните резултати:

1. Брой назначени лица на трудов договор – 105, на длъжностите: „Личен асистент“, „Домашен помощник“;

2. Брой обслужени потребители на социалните услуги: 190 възрастни и лица с трайни увреждания на територията на цялата община.

3. Изразходвани средства за 2019 г. – 252 836,00 лв.

За назначените лица по Закона за личната помощ са изразходени 49 672,00 лв.

Основната цел на предоставянето на услугите „Личен асистент“ и „Домашен помощник“ е преодоляване на социалното изключване и бедността, чрез подобряване качеството на живот и достъпа до социални и здравни услуги. Видовете социални услуги включват услуги за лична помощ (личен асистент), услуги за комунално - битовите дейности (домашен помощник).

Дейностите, които се извършват от назначените лица, целят утвърждаване на модела за предоставяне на почасови услуги в общността в домашна среда на общинско ниво, намаляване на безработицата и създаване на нови работни места в сектора на социалната икономика, чрез повишаване на професионалните умения и мотивация на обучени безработни лица.

4. **Услугата „Обществена трапезария“**, осъществявана през плановия период 2014 – 2020 г:

През 2019 година Община Борован продължи да предоставя услугата „Осигуряване на топъл обяд“ по Договор за директно предоставяне на БФП № № BG05FMOP001-3.002 0098-C04 „Осигуряване на топъл обяд в Община Борован, “ по Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG05FMOP001-3.002 „Осигуряване на топъл обяд-2016“ по Оперативна програма за

храни и/или основно материално подпомагане от ФЕП на най-нуждаещите се лица в България. През 2019 г. получаваха топъл обяд 500 лица от всички населени места от Община Борован.

Потребителите са разделени и попадат в обхвата на следните целеви групи:

- Лица и семейства на месечно подпомагане по реда и условията на чл. 9 от ППЗСП;

- Лица с доказана липса на доходи и близки, които да се грижат за тях, установено от дирекция Социално подпомагане гр. Бяла Слатина;

- Самотно живеещи лица и семейства, които не могат да се издържат чрез имуществото си или труда си и получават пенсии в минимални размери – за осигурителен стаж и възраст; наследствени пенсии; пенсии, свързани с трудова дейност;

- Скитащи и бездомни деца и лица;

- Лица от уязвими групи – граждани от трети страни, по смисъла на §1, т.17 от допълнителните разпоредби от Закона за убежището и бежанците;

Община Борован ще продължи да предоставя **социалната услуга "Приемна грижа"**.

Проектът "Приеми ме 2015" се изпълнява от Агенцията за социално подпомагане в партньорство с общините в България. Неговата цел е да се разшири обхватът на услугата "приемна грижа" и да се затвърди нейното предоставяне на местно ниво като алтернативна форма за отглеждане в семейна среда на деца в риск.

Срокът за изпълнение на Договор № BG05M9OP001-2.003-0001-C01 е 32 месеца с продължителност до 31.12.2020 г.

Получените трансфери по проект „Приеми ме 2015“ в извънбюджетната сметка на Община Борован за периода 01.01.2019 – 31.12.2019 г. са 54 384,59 лв., в т. ч. – разходи, пряко свързани с дейностите по проекта и разходи за организация и управление.

Община Борован, като доставчик на социалната услуга „Приемна грижа“, сключва договор за отглеждане на дете от приемно семейство, както и договор за настаняване на дете в професионално приемно семейство. Професионалните приемни родители получават месечно възнаграждение и месечна издръжка на детето, в зависимост от неговата възраст.

Общия брой на утвърдените професионални приемни родители е 4, като през 2019 г. в Община Борован в професионални приемни семейства са настанени 4 деца. Към края на 2019 г. няма прекратяване на настаняването.

3.6. Спорт

Спортните традиции в община Борован са с дълбоки корени, които са съхранени и активно се поддържат и развиват. В общината се поощряват спортните инициативи и се полагат усилия за развитие на масов спорт, като специално внимание се отделя на младите хора.

В общината е формиран отбор по футбол, организирани са били турнири по шахмат. Футболният отбор на Борован - ФК "Торпедо – 2004" се състезавал в А Окръжна футболна група.

Стадионът в с. Борован е ремонтиран преди 2012 г., а в селата Малорад, Борован и Добролево новоизградените multifunctional спортни площадки дават възможност на всички желаещи да спортуват.

В същото време голяма част от съществуващите открити спортни площадки и съоръжения в общината имат нужда от реконструкция и дооборудване (съблекални/санитарни възли, скамейки, съоръжения към игрищата, уреди за фитнес на

открито, подходящо озеленяване, и др.) Във връзка с това, при изработването на цялостни подробни устройствени планове на селата е необходимо да се предвиждат подходящи терени общинска собственост за изграждане на открити спортни и детски площадки, както и ежегодно да се планират финансови средства за доизграждане на спортната база.

Община Борован полага специални грижи за детско-юношеския спорт и има предимство пред редица други общини по отношение на началната подготовка на най-талантливите в областта на спорта деца. Община Борован ежегодно организира турнири по футбол за учениците от пети до осми клас. През пролетния сезон те се провеждат по време на майските културни и спортни празници, а през есенния – на 25 октомври, Деня на Община Борован. В турнирите участват учениците на трите основни училища.

Футболният клуб ФК „Торпедо - 2004“ с. Борован, дава възможност на голяма част от учениците спортуват. Те са разделени на две възрастови групи: а) подготвителна група; б) деца, които по програма, утвърдена от ОС БФС – Враца се състезават през пролетния и есенния сезон.

Община Борован съвместно с футболен клуб ФК „Торпедо“ се заема с организацията на интересни масови прояви за всички възрасти, като организира състезания във връзка с кампании на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни с. Борован, под наслов „Не на агресията и зависимостите“. Спортните празници в училищата са на 17 май – Ден на българския спорт, когато се провежда Общински спортен турнир по футбол за ученици, юноши и ветерани.

В Център за подкрепа за личностно развитие „Маша Белмустакова“ с. Борован се извършват дейности от обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Сформирани са групи за занимания по интереси в областта на спортното развитие. Такива са групите за колективните спортове волейбол и футбол: една смесена група / момичета и момчета/ по волейбол – II равнище (с усвоени знания и умения), и 2 групи по футбол – II и III равнище (II равнище с усвоени знания и умения и III равнище – напреднали). За учебните и тренировъчни занимания се ползват спортната база на училище ОУ „Отец Паисий“ с. Борован, стадиона на футболния клуб ФК „Торпедо“ с. Борован и многофункционална спортна площадка с. Борован.

Общинският детски комплекс „Маша Белмустакова“ е център на спортно-туристически дейности за всички деца, желаещи да спортуват. През лятната ваканция с цел осмисляне на свободното време и физическо укрепване на учениците, в него се организират спортни занимания с временни групи по колективни спортове – волейбол и футбол, съгласно утвърден график.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура, транспортна мрежа и транспортно обслужване

В община Борован транспортните връзки се осъществяват със сухопътен транспорт. През територията на община Борован преминават частично два второкласни пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 27,4 km:

- участък от 12,2 km от Републикански път II-13 (от km 36,7 до km 48,9);
- участък от 15,2 km от Републикански път II-15 (от km 25,6 до km 40,8).

Тези пътища свързват общината с гр. Враца на югозапад, с гр. Оряхово на север и с гр. Плевен на изток. Това са: път II-15 Враца – Оряхово, и път II-13 Монтана – Борован – Плевен.

През община Борован няма изградена първокласна пътна мрежа.

Всички населени места са свързани с общинския център с общински пътища.

На територията на общината липсва ЖП транспорт. Железопътният проект, който е трябвало да свързва Враца и Оряхово, като преминава през община Борован, така и не е реализиран.

Транспортното обслужване на населението се осъществява предимно с лични автомобили и с автобуси в направленията: София, Враца, Козлодуй, Бяла Слатина, Кнежа, Оряхово, и др. Липсва вътрешен общински транспорт, който да свързва селата с общинския център.

Материалната база, с която разполагат лицензираните транспортни фирми, които обслужват отделните линии и транспортни схеми, в голямата си част не отговаря на съвременните изисквания за енергийна ефективност.

Тенденцията, която се наблюдава в общината е намаляване на пътничко-потока в обществения транспорт. Поради тази причина е необходимо да се предприемат мерки, свързани с модернизация и реконструкция на общинската пътна мрежа, подобряване на материалната база на превозвачите, гъвкавост на транспортните схеми, подобряване на състоянието на съществуващата автобусна спирка, и др.

4.2. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

Всички населени места на територията на община Борован са снабдени с водопроводи. Довеждащите водопроводи са от РЕ тръби, чието захранване е от различни водоизточници в землищата на населените места от района. Довеждащите водопроводи са подключени към водопроводните мрежи от етернитови тръби, осигурявайки питейна вода на живущите в района. Водоснабдителната и водопреносната мрежа се стопанисва и поддържа от ВиК ООД – Враца. Поддържането и рехабилитацията ѝ са елементи от инвестиционната програма на експлоатационното дружество.

Водоснабдителната мрежа в общината е силно амортизирана, което води до чести аварии, големи загуби на питейна вода и до влошаване на хигиенните ѝ качества.

На територията на общината се намира една помпена станция, която е публична държавна собственост – помпена станция „Малорад“. Останалите помпени станции в района са публична общинска собственост. Такива са помпените станции „Рибене“, „Добролево“, „Сираково“ и „Нивянин“. На територията на община Борован е разположена една кула-водоем и няколко шахтови кладенци, шахтово -тръбни кладенци, тръбни кладенци и каптажи. Освен тях са изградени и редица напорни резервоари.

Вътрешната водопроводна мрежа към 2018 г. в общината е 132552 м, а външната – 50 328 м.

С оглед на настоящото състояние и достъпа до водоснабдяване на населените места на територията на общината, в ОУПО – Борован не се предвиждат дейности, свързани с разширяването на водопроводната мрежа, както и изграждането на различни съоръжения във връзка с това.

В населените места на общината липсва канализационна мрежа .

Населените места в Община Борован са на изгребни ями. ВиК операторът не предоставя услуга отвеждане на отпадъчни води.

На територията на Община Борован няма изградена и действаща пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) и не се предоставя услугата пречистване на

отпадъчни води. Отпадъчните води от населението, се заустват нерегламентирано директно без пречистване в повърхностните водни тела – р. Бързина. Частично изградената канализационна мрежа в с. Борован е изградена по стопански начин и не е въведена в експлоатация, а в останалата част от населените места изобщо няма такава.

През периода 2016-2019 г. е извършено регионално прединвестиционно проучване за “ВиК” ООД - гр. Враца, в което е направен анализ и обследване на границите и товарите на агломерациите с над 2000 еквивалент/жители. При запазване броя на еквивалент-жители на община Борован и през новия програмен период, общината може да се включи в инвестиционната програма за финансиране на канализационна мрежа и локална пречиствателна станция за отпадни води (ЛПСОВ). Инвестиционните стойности в инвестиционната програма от регионално прединвестиционно проучване за “ВиК” ООД - гр. Враца обаче подлежат на актуализация за краен проектен период - 2048 год.

За привеждане на канализационните мрежи в област Враца в съответствие изискванията на Директива 91/271/ЕИО за населени места е необходимо на следващ етап и при доказана технико-икономическа оценка:

- Изграждане на ЛПСОВ с. Борован;
- Изграждане на канализационна мрежа за битови отпадъчни води и съоръжения към нея в с. Борован;
- Изграждане на ЛПСОВ Малорад;
- Изграждане на канализационна мрежа за битови отпадъчни води и съоръжения към нея в с. Малорад;
- Изграждане на ЛПСОВ Нивянин;
- Изграждане на канализационна мрежа битови отпадъчни води и съоръжения към нея в с. Нивянин;
- Очистване на отпадните води в две пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ), които да бъдат изградени на площта на два имота с начин на трайно ползване - пасище, в с. Борован (североизточната му част) и с. Малорад (северната му част).

4.3. Енергийна инфраструктура и енергийна ефективност

Всички населени места в Община Борован са снабдени с електроенергия, като действащото електроразпределително дружество, обслужващо общината е „ЧЕЗ Разпределение България“ АД. На територията на общината дружеството разполага със собствени електрически съоръжения, като към тях се отнасят въздушни електропроводи СрН, кабелни електропроводи СрН, въздушни мрежи НН, кабелни линии НН и трансформаторни постове. Трасетата на електропроводите са разположени радиално спрямо с. Борован, следващи ориентировката на останалите населени места, попадащи на територията на общината. На базата на настоящата ситуация по отношение на електроснабдяването, в района не се предвижда изграждането на нови съоръжения за присъединяване, като трафопостове, електропроводни линии средно напрежение и електропроводи ниско напрежение, както и установяването на необходимите сервитути около тях. По данни на „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД през територията на община Борован преминава въздушна електрическа линия „Заря“ 20 kV, която се разполага в южната част на очертанията на общината, като при преминаването си в близост до с. Нивянин в западна посока тя е със северозападна ориентация и впоследствие мени ориентацията си на север-северозападна.

Електроснабдителната мрежа се захранва с 220 kV.

Уличното осветление е един от основните консуматори на електроенергия и генератор на разходи в общинския бюджет. Необходимо е в бъдеще да се работи за модернизация, усъвършенстване и постигане на по-високи нива на енергийна ефективност на уличното осветление, при което се предвижда голям потенциал за икономии на енергия и разходи. За целта общината трябва да възложи изготвянето на енергийни одити на уличното осветление за всички населени места и да предприеме мерки за въвеждане на ВЕИ във външната осветителна уредба. Енергийната политика на местно ниво следва да се насочи към прилагане на соларно осветление за фасади на обществени сгради, парково осветление и постепенното му въвеждане за уличното осветление. Възможност за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения е необходимо да се търсят различни източници на финансиране, основно – проекти по Оперативните програми на ЕС, за оптималната реконструкция на съществуващата улична осветителна уредба. Реконструкцията на уличното осветление ще доведе до:

1. Повишаване на енергийната ефективност на уличното осветление и намаляване на консумацията на електрическа енергия;
2. Подобряване нивото на уличното осветление в съответствие с европейските стандарти и норми;
3. Намаляване на преките разходи за улично осветление, при осигурено високо качество на осветлението;
4. Осигуряване на безопасно движение на моторните превозни средства и повишаване сигурността на движение на пешеходците нощно време, както и създаване на комфортна нощна атмосфера.

В община Борован са разработени Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Борован 2020 – 2023 г. и Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Борован 2020 – 2030 г. В тези документи се отчита, че община Борован има най-голям потенциал за използване на слънчевата енергия, следвана от енергията от биомаса и вятърната енергия, като основни възобновяеми източници за задоволяване на енергийните потребности.

В общината съществуват благоприятни природо-климатични условия за изграждане на фотоволтаични паркове за използване на слънчевата енергия като основен възобновяем енергиен източник.

Основните пречки за реализиране на ВЕИ проекти в община Борован са:

- висока цена на инвестициите във ВЕИ;
- ниски цени на изкупуване на електрическата енергия, произведена от ВЕИ;
- недостатъчни средства (както общински, така и у населението на общината);
- допълнителни ограничения на финансовата самостоятелност на общината;
- липса на достатъчни стимули за рационално енергопотребление;
- затруднен достъп до инвестиции за проекти за ВЕИ;
- липса на систематизирани данни за местния потенциал на ВЕИ.
- липса на достатъчно познания за приложими ВЕИ технологии.

На територията на община Борован няма изградени предприятия за производство на биогорива, поради липса на инвеститори, а от друга страна не е налична достатъчно количество суровина за такъв вид производство. На този етап количеството на произвежданите енергийни култури задоволява единствено нуждите на селскостопанските производители.

Горският фонд на община Борован по данни от ДГС „Враца“ през 2019 г. е 9 380 дка. На него се падат едва 5 % от територията на общината при средно за страната 33,5%. Част от тези площи са с дърводобивни функции. Поради ниския дял на горските

площи и малкия обем на ползваната дървесина, общината може да се определи като район с нисък потенциал за производство на енергия от биомаса. Основна алтернатива може да бъде използването на отпадни продукти от селското стопанство в общината, които успешно се прилагат при производство на пелети и други евтини енергийни източници, при наличие на инвеститорски интерес. Използването на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта на територията на община Борован е в съответствие с разпоредбите на Закона за енергията от възобновяеми източници; горивата за дизелови и бензинови двигатели се предлагат на пазара, смесени с биогорива в определени процентни съотношения.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на въздух, вода, почви и шум

Атмосферен въздух

Състоянието на атмосферния въздух над община Борован се определя като добро.

Климатичните условия в общината не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. Не са налице превишения на годишните норми за съдържание на вредни вещества в атмосферата. При извършени емисионни замервания в с. Борован през предходни години не са установени наднормени концентрации по показателите: въглероден оксид, серен диоксид, азотни оксиди, озон, прах, амоняк и сероводород.

На територията на общината липсват крупни източници на замърсяване на атмосферния въздух и за района на общината не се изисква изготвянето на програма за намаляване нивата на замърсителите. Община Борован не попада в “райони, в които нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове”, поради което на територията ѝ няма пунктове за постоянен мониторинг на атмосферните замърсители.

Сред местните източници на замърсяване на въздуха най-значим е делът на битовото отопление с твърди горива и автотранспортът.

Радиационен фон

Три от кметствата на Община Борован – Малорад, Добролево и Сираково се намират в 30-километровата санитарна зона на АЕЦ Козлодуй. На тяхна територия е инсталирана сиренна оповестителна система, която при авария в атомната централа се включва от оперативния дежурен по сигурността в АЕЦ Козлодуй.

Радиоактивността се измерва ежедневно и е в границите на нормите за естествен радиационен фон. Осреднените стойности на гама-фон в община Борован за едногодишен период са в границите на 0,09 – 0,1 $\mu\text{Sv/h}$.

Води

Районът на община Борован е селски и липсва промишлена дейност, която да причинява замърсяване на реките. Община Борован е поставена в уязвимата зона от замърсяване на водите с нитрати от земеделски дейности. В района няма точкови източници на замърсяване. Основен замърсител на водните обекти са малките животновъдни стопанства, които нямат изградени съоръжения за събиране и третиране на течния и твърд торов отпадък, а също така и нерегламентираното изхвърляне на битови отпадъци в дерета и реки. Община Борован няма развита инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води.

Подземните води са в добро състояние в кватернера и в лошо състояние в неогенските наслаги.

Почви

Почвите в района са в добро екологично състояние, както по отношение на запасеност с биогенни елементи, така и по отношение замърсяване с тежки метали и

металоиди. На територията на общината липсват значителни нарушения на земните недра и почвите. Развитието на ерозийните процеси е в умерени граници.

Получават се малки локални замърсявания главно с органични остатъци, при преработката на земеделска продукция; строителни отпадъци, изхвърляни нерегламентирано, и битови – около населените места и крайпътните пространства.

Замърсяването на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е с локален и силно ограничен характер.

За наблюдение и контрол на качеството на почвите в област Враца е създадена организация за провеждане на мониторингова дейност. Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби, са определени от Изпълнителната агенция по опазване на околната среда към МОСВ. Те са разположени по цялата територия на област Враца и са в зависимост от източниците на замърсяване на почвата.

По отношение на община Борован не е извършвано пробонабиране, с оглед на което да се установи състоянието на почвите.

Поради настъпилите промени в икономиката и засиления контрол върху работещите промишлени производства в областта, се забелязва тенденция на намаляване на натоварването на почвите с тежки метали и арсен.

Шум

Община Борован се характеризира със сравнително нормална шумова среда.

На територията на общината няма предприятия и съоръжения, създаващи голямо излъчване на шум. Основен източник на шум в общината е движението на транспортни средства (леки и товарни автомобили и др), което не създава екологични и здравни проблеми на жителите.

Гъстотата на пътната мрежа в общината е под средната за страната, като част от пътната мрежа преминава през населените места, но интензивността на движението не е особено голяма. Стойностите на еквивалентните нива на шума върху уличната мрежа варират от 30 до 40 дБ (А), което е далеч под допустимите граници. Броят на леките автомобили значително доминира над броя на товарните коли и автобуси. Нивото на шума по улиците и в прилежащите жилищни сгради не превишава нормативните изисквания.

5.2. Дейности по управление на отпадъците

В общината е приета и действа Програма за управление на отпадъците на Община Борован за 2017-2020 г. В Програмата е направен анализ на съществуващото състояние и практики по управление на отпадъците и са набелязани стратегически и оперативни цели и мерки за тяхното намаляване, рециклиране и оползотворяване, с което да се намали рискът за населението и околната среда.

Основните източници на отпадъци на територията на общината са домакинствата, частните фирми, училищата, ОДЗ, строителството, животновъдните ферми.

Общият поток битови отпадъци съдържа различни компоненти, които, ако не се третират правилно могат да окажат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда. В същото време в битовите отпадъци има редица подходящи за оползотворяване материали като хартия, метали, стъкло, пластмаса, биоразградими отпадъци и други. Приблизително 2/3 от отпадъците, генерирани в домовете в община Борован се състоят от органични или биоразградими компоненти, които се разграждат по естествен път. Основните биоразградими компоненти на битовите отпадъци, образувани от домакинствата и търговските обекти са: хартия, картон, хранителни отпадъци и зелени отпадъци от паркове и градини.

През 2016 г. на територията на община Борован се проведе изследване за морфологичния състав на образуваните отпадъци по утвърдена от МОСВ методология,

което показва, че с най-голям относителен дял са биоразградимите отпадъци - около 60%, като градинските са водещи.

Населението на територията на община Борован е 100% обхванато в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци. Във всички населени места в общината са разположени контейнери за смесени битови отпадъци. На този етап отпадъците, генерирани на територията на община Борован не се подлагат на предварително третиране в съоръжение преди депонирането им. Събраните битови отпадъци от съдовете за смесени битови отпадъци директно се транспортират за обезвреждане в регионално депо за неопасни битови отпадъци – гр. Оряхово. Входящият контрол на отпадъците на депото има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци и производствени неопасни такива. Събирането и транспортирането на смесени битови отпадъци в община Борован се извършва от общината със собствена сметоизвозваща машина.

Община Борован има сключен договор „Екопак България“ АД, гр. София за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Разделно събраните отпадъци от опаковки от разположените на територията на общината контейнери за разделно събиране на отпадъците се транспортират до площадка за сортиране, която се експлоатира от „БКО“ ООД на територията на град Враца.

На територията на общината липсва отговаряща на изискванията на Закона за управление на отпадъците площадка за депониране на строителни отпадъци.

На територията на Община Борован няма разположени складове за съхранение на негодни пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.

На територията на общината няма изградена инсталация за компостиране и зелените и биоразградимите отпадъци остават неоползотворени.

Генерираните от личните лекари и лекарите по дентална медицина болнични отпадъци се обработват от тях съгласно изискванията на законовата уредба.

При липса на контрол от страна на общината обаче съществува опасност от образуване на нерегламентирани сметища, където недобросъвестни граждани да изхвърлят нерегламентирано битови и строителни отпадъци, поради което следва да бъдат предприети мерки в тази посока.

5.3. Рискове за околната среда и за населението в община Борован

В община Борован през 2018 г. е разработена Програма за намаляване на риска от бедствия, в която са анализирани рисковете, характерни за общината и областите на вредните последствия за природната среда и хората. В Програмата е посочен списък с рисковете за околната среда и населението и са набелязани мерки за превенция за намаляване на риска от бедствия по отношение на следните видове опасности:

- Сеизмична опасност;
- Опасност от наводнения;
- Опасност от пожари;
- Опасност от неблагоприятни метеорологични явления (силен вятър, градушка, обилни снеговалежи, снежни бури, заледяване и екстремни температури);
- Опасност от свлачища и ерозия;
- Опасност от ядрени или радиационни аварии;
- Опасност от човешки и животински пандемии;
- Опасност от промишлени аварии и аварии при превоз на опасни вещества, материали и отпадъци, и автомобилни катастрофи;
- Опасност от терористична дейност.

В община Борован е изграден Общински съвет за сигурност , Общински Щаб за изпълнение на Плана за защита при бедствия и доброволно формирование за защита при бедствия

Характерът на последствията от вероятните бедствия изисква готовност за използване на всички сили и средства за защита на околната среда и на населението, и провеждане на предварителни мероприятия за намаляване на вредното въздействие от тях.

6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на Плана за интегрирано развитие на общината

Община Борован разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021 – 2027 г.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 13 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Към Общинския съвет функционират четири постоянни комисии:

1. Комисия по бюджет и финанси, развитие на местното самоуправление и законност;
2. Комисия по регионално развитие, устройство на територията, околна среда, пътна и селищна мрежа, инфраструктура и безопасност на движението;
3. Комисия по образование, здравеопазване, култура, социална политика, спорт и туризъм;
4. Комисия съгласно Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Общинската администрация е разделена на Обща и Специализирана администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му, извършващи дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица. Общата администрация се състои от Дирекция “ Финансово – счетоводни и правни дейности, административно обслужване и гл.счетоводител ”, а Специализираната администрация - от Дирекция “Устройство на територията екология, земеделие и горски фонд” , Дирекция „Инвестиционна политика, проекти , обществени поръчки и хуманитарни дейности“ и звено „Местни данъци и такси“, пряко подчинено на секретаря на община Борован.

Към 01.01.2020 г. общата численост на Общинска администрация – Борован е 46,5 щатни бройки, в това число:

- Кмет на община - 1;
- Кметове на кметство - 3;
- Кметски наместници - 1;
- Заместник-кметове на община - 2;
- Секретар на община - 1;
- Финансов контролор – 1;
- Главен архитект на Общината – 0,5;
- Звено за подпомагане работата на общински съвет – 1;
- „Обща администрация” с Дирекция “ **Финансово – счетоводни и правни дейности, административно обслужване и гл.счетоводител** ”- 12 души, в т. ч. 1 директор;
- „Специализирана администрация” , както следва:

- Дирекция “ Устройство на територията екология, земеделие и горски фонд ” - 7 души, в т. ч. 1 директор
- Дирекция „ Инвестиционна политика, проекти , обществени поръчки и хуманитарни дейности“- 8 души, в т. ч. 1 директор
- Звено „Местни данъци и такси“ – 9 души.

Общата численост на персонала, намалена с изборните длъжности и органи на власт по чл.19 от Закона за администрацията, техните заместници, а за общинските администрации - и кметските наместници, е 39,5 щатни бройки. Общата администрация – 12 щатни бройки. Специализираната администрация – 15 щатни бройки и звено „МДТ“ - 9 щатни бройки. Служителите, заемащи ръководни длъжности са 4,5 щатни бройки, а служители, заемащи експертни длъжности с аналитични и /или контролни функции - 15 щатни бройки.

Наличните човешки ресурси и структурата на общинската администрация са предпоставка за качественото изпълнение на предвидените проекти в Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021 – 2027 г.

Община Борован разполага с професионално много добре подготвени общински кадри, които имат богат и дългогодишен опит в работата по европейски и други програми както и във въвеждането на иновативни практики, свързани с административното обслужване на гражданите и бизнеса.

От 2020 г. ще бъде осигурена възможност на потребителите на административни услуги за извличане и свободно използване на данни за 124 административни услуги от „Интегрирана информационна система на държавната администрация” чрез интернет страницата на Община Борован. Вписаната и потвърдена информация ще е достъпна за всички потребители и в публичната част на Административния регистър. Достъпът до информацията в Административния регистър е свободен и безплатен /Интернет адрес iisda.government.bg/, включително повторно използване на информацията от него. Еднократното въвеждане на данни и многократното им използване позволява да се оптимизират административните процеси и предотвратява риска от размиване на една и съща информация, предоставяна на повече от едно място.

Общинска администрация Борован предстои да разшири начините за достъп до административните си услуги, като през 2021 г. ще се присъедини към Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги с разработени и публикувани електронни форми за електронни услуги.

Община Борован реално работи в Системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС) още от 2017 г. Регистрираните документи са гарантирани с електронен подпис и това позволява да бъде проследено точното време на изпращане, получаване и регистриране на документа. По този начин се повишава контрола върху институциите както от страна на потребителите, така и между самите администрации. Това е първата приложена на национално равнище всеобхватна мярка за премахване на „хартиената“ администрация, както и една от основните за намаляване на административната тежест за гражданите, бизнеса и за самите администрации. Направена е голяма крачка по пътя на електронното управление, защото комуникацията между различните органи и институции се осъществява изключително бързо и по защитен канал. Така на практика е осъществен принципът на ”служебното начало” при обмена на документи във връзка с административното обслужване.

От 2020 г. община Борован се присъедини към системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ), която позволява изпращане и/или получаване и съхраняване на електронни документи за/от публични органи, физически и юридически лица. Комуникацията чрез системата за е-връчване замества класическия метод за доставка

на писма и е в съответствие с чл. 43 от Регламент (ЕС) № 910/2014, и чл. 26, ал.2 и ал.4 от Закона за електронното управление (ЗЕУ).

Услугата за електронна препоръчана поща представлява електронен еквивалент на препоръчаната поща с обратна разписка. Предназначена е за граждани и юридически лица, за администрации, за лица, осъществяващи публични функции и за организации, предоставящи обществени услуги

Основен метод за директно и осезаемо повишаване на административния капацитет е предоставянето на обучения. През предходния програмен период 2014 – 2020 г. бяха проведени поредица от обучения за повишаване на професионалната квалификация и мотивация на служителите, както и за придобиване на умения за по-добра вътрешна и междуличностна комуникация. Освен служителите от Община Борован, бяха обхванати и кметове и служители на кметствата, както и служители от второстепенните разпоредители на бюджета. Чрез обученията се правят постоянни инвестиции във формирането на експертиза и непрекъснатото усъвършенстване на знанията и уменията на служителите.

Ежегодно нараства броят на служителите, преминали обучения, като се наблюдава все по-голямо желание от тяхна страна да се развиват и надграждат знания и умения.

С цел продължаване на мерките за укрепване на капацитета на общинската администрация и намаляване на административната тежест върху гражданите и бизнеса чрез премахване на изискването за предоставяне на някои официални удостоверителни документи на хартиен носител, от 2021 г. община Борован ще осигури достъп до регистри, като съдържащите се в тях данни ще се извличат от администрациите автоматизирано по електронен път. Възможността за предоставяне на тези услуги ще се реализира чрез средата за междурегистров обмен (RegiX), която предоставя възможност на стандартизирани заявки за административни услуги по електронен път.

През новия програмен период 2021-2027 г. ще е необходимо да се предприемат мерки за продължение и устойчивост на постигнатите резултати, като в ПИРО следва да бъдат включени и дейности, свързани с по-нататъшното укрепване на административния капацитет, чрез продължаване на апробираните добри практики, и въвеждане на нови мерки с цел своевременно достигане на необходимото още по-високо високо ниво на компетентност на администрацията.

С оглед удовлетворяване на по-високите очаквания на гражданите и бизнеса за програмния период 2021-2027 г. е необходимо укрепване на капацитета на общинската администрация в следните насоки:

- Оптимизиране процесите на административното обслужване, както и при гарантиране на: равен достъп до административните услуги и до информация за административното обслужване; различни форми за достъп до административните услуги и информация за тях; любезно и отзивчиво обслужване; координираност и взаимодействие с всички страни, заинтересовани от подобряване на административното обслужване в администрациите, което осигурява еднаквост на резултатите при едни и същи обстоятелства; надеждна обратна връзка; изпълнение на задълженията във връзка с административното обслужване по предварително разработени и обявени правила; качество на предоставяните услуги;

- Продължаване на добрата практика за повишаване на компетенциите на служителите чрез участие в специализирани обучения;

- Въвеждане на единен модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни услуги. Очаква се към 2023 г. по-голямата част от гражданите да могат да общуват изцяло по електронен път с общинската администрация като получават лесно, сигурно и надеждно персонализирани административни услуги;

- Създаване на кадастрални данни в цифров вид и развитие на вътрешно-административни процеси, свързани с предоставянето на електронни административни услуги на Агенцията по геодезия, картография и кадастър;

- Привеждане на интернет страницата на общината в съответствие със Закона за електронното управление и чл. 40, ал. 1 на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги и правила за институционална идентичност, на които да отговарят интернет страниците на администрациите. Целта е да се създаде единна рамка за институционална идентичност, която да гарантира, че интернет страниците и портали на администрациите в Република България са ориентирани към потребителя и са с безпрепятствен, пряк и постоянен достъп, ясна навигация и съдържание.

- Да се даде по-голяма възможност за партньорство между различни заинтересовани страни – община, бизнес, неправителствен сектор, с оглед разработването и изпълнението на интегрирани проекти, финансирани не само чрез Програмата за регионално развитие, но и чрез други програми.

7. Анализ на културно-историческото наследство

Районът на общината е обитаван от човешки същества още през каменно-медната епоха (V хил. пр. Хр). Известни са две селища от този период – в местностите „Лапчовец“ и „Езерото“ край с. Борован, където са намерени кремъчни и каменни оръдия с разнообразни форми и богата украса. Следи от бронзовата епоха са открити в местността „Васков чукар“. Установено е, че през I хил. пр. Хр. в района на Борован съществуват две тракийски селища и два тракийски надгробни некропола, съответно в местностите „Езерото“ и „Тиев лъг“. Намерени са тракийско въоръжение и железни юзди, датиращи от II век пр. Хр.

Днешното село Борован лежи върху останките на голямо трако-римско селище, за което свидетелстват откритите гробове (I-IV век), глинени съдове и римски монети. На височината на Борованската могила са запазени част от основите на стените и кулите на късноримската крепост. Открити са останки и от средновековно българско селище.

Името на селото датира от българското средновековие. В документ от 1614 г. (Тимарски регистър) е открит списък с имената на 325 жители на село Борован, сред които 5 свещеници - вероятно по това време съществуват църква и килийно училище за подготовка на свещеници и учители. През 1820 г. в Борован е открито едно от първите във Врачанския край светски училища. През 1834 г. борованчани построяват дървена църква, наречена „Св. Параскева“, а през 1843 г., каменна. Храмът „Св. Николай“ е изграден през 1872 г. и век по-късно е обявен за паметник на културата.

На 18 май (ст.стил) 1876 г. през селото преминава Христо Ботев със своята чета на път от Козлодуйския бряг за Врачанския балкан. Този маршрут е включен по-късно като част от мемориалния комплекс „Ботев път“ и по него всяка година преминават стотици Ботеви поклонници.

Село Борован е освободено от османска власт на 25 октомври 1877 г. от Лейбгвардейския хусарски полк под командването на полк. Барон Майендорф. Празникът на село Борован е 25 октомври. По традиция този празник ежегодно се отбелязва по тържествен начин с различни художествено-културни прояви. Тогава се връчват и наградите за Почетни граждани на с. Борован.

След Освобождението, Борован се превръща в едно от най – големите селища във Врачанско. Населението му нараства от 4295 души през 1910 г. на 5905 през 1946 г. След Освобождението, Борован се превръща в едно от най-големите села във Врачанско. Населението му нараства от 4295 души през 1910 г. на 5905 през 1946 г. Основен поминък е земеделието. Отглеждат се предимно зърнени култури, царевица и

слънчоглед. Функционират модерно оборудвана маслобойна, фабрика за маджун, няколко мелници. Прочута със своите вкусови качества става борованската боза.

През 1902 г. в Борован е открита пощенска станция, а пет години по-късно е основано читалище „Будилник“, преименувано през 1944 г. на „Цани Иванов“. На 1 юни 1972 г. е открита новата сграда на читалището и паметника „Конника“, посветен на загиналите в Септемврийското въстание.

През лятото на 1950 година, по време на колективизацията 280 души от селото правят неуспешни опити да напуснат създаденото малко по-рано трудово кооперативно земеделско стопанство.

Някои от най-интересните археологически обекти в общината, са:

Местността „СТРУГАРКА”	4 км южно от Борован, под Борованската могила
Местността „ТИХОВ ЛЪГ”	4 км североизточно от Борован
Местността „ЛАПЧОВЕЦ”	4 км източно от Борован
Местността „ЕЗЕРОТО”	4 км северно от Борован
Местността „ПЧЕЛИНЯ”	3 км северозападно от с. Малорад
Местността „МЕШАНИ БАРИ”	2 км северно от с. Малорад
Римско селище /I-III в./	в източната периферия на с. Нивянин
Местността „КОПАНА МОГИЛА”	1.5 км източно от с. Нивянин
Местността „БЕЛИЛКИТЕ”	2 км източно от с. Нивянин

В следващата таблица са представени най- забележителните исторически и културни паметници в община Борован: Таблица № 47.

Таблица № 47. Исторически и културни паметници в община Борован

Наименование	Местоположение
Музейна сбирка	Читалище „Ц.Иванов” с.Борован
Паметник на загиналите във войните от с. Борован	с. Борован, централна част
Паметник на разстреляните ятаци от с. Борован	м. „Велчова падина”
Паметник на героите /Конникът/	с. Борован, централна част
Бюст-паметник на Коста Петров	ПГ „К. Петров” Борован
Паметник на Методи Тарлъовски	м. „Велчова падина”
Паметник на Цани Иванов	м. „Врачанка”
Паметник на загиналите във войните от с. Добролево	в двора на у-ще „Кирил и Методий”
Паметник на загиналите в Отечествената война	с. Добролево, парка
Бюст-паметник на Коста Петров	с. Добролево, парка
Паметен знак на Георги Стаменов /Джандо/	с. Добролево, парка
Паметник на разстреляните септемврийци	с. Малорад, парка на септемврийците
Общински дом-паметник 1927г.	с. Малорад, центъра
Паметник на загиналите съветски летци	с. Малорад, центъра
Паметник на Коста Петров	Пътя между с.Борован и с. Малорад, м.„Крайщето”
Бюст -паметник на Семко Крачунков	с. Малорад, центъра

/Партията/	
Паметник на загиналите във войните	с. Нивянин, парка
Бюст -паметник на Иван Начев – Балкан	с. Нивянин, центъра
Бюст -паметник на Иван Нивянин	с. Нивянин, центъра
Къща-музей на Иван Нивянин	с. Нивянин
Паметник на загиналите във войните	с. Сираково, до шосето Рогозен-Добролево
Паметник на Христо Ботев	с. Борован, до шосето за с.Борован,на входа на у-ще „Отец Паисий”
Бюст -паметник на Ал. Стамболийски	с. Борован, западно до шосето за Девене
Бюст-паметник на ген. м-р Мицо Ив.Гетовски	с. Борован, южно парк „Сладурковец”

На територията на община Борован функционират четири читалища, в селата Борован, Малорад, Добролево и Нивянин, които развиват богата културна дейност и съхраняват българското и местно културно-историческо наследство.

Читалище „Цани Иванов - 1907” - Борован. Основните дейности на читалището са: Организиране и участие в празници, фестивали, събори, изложби, творчески вечери, граждански инициативи, спортни занимания, работа с етнически малцинства от различни възрастови групи, и др.

Читалище „Просвета“ в с. Малорад има 101 – годишна история, като неговата дейност през тези години е била изключително разнообразна: библиотечна, художествена самодейност, радиопредавания, кинопрожекции, изложбена дейност, чествания и концерти. Различни са и съставите: битов хор, вокална група, театрален състав, естрадно-сатиричен състав, детска певческа група, танцов състав. Към читалището функционира библиотека „Христо Ботев“ с 14 489 бр. библиотечни единици.

Читалище „ Васил Левски -1908“ с. Нивянин. Основано през 1908 г, читалището през годините има богата културно-просветна история. Културно-масовата дейност на читалището от 1999 г. и до днес се поддържа основно от пенсионерски клуб „ Млади сърца“. Жените от клуба с желание се включват във всички възможни културни мероприятия в селото. Певческата група участва във всички прегледи на художествената самодейност, където е канена. Групата е получила множество грамоти за добро и отлично представяне .

От няколко години клубът работи съвместно със самодейна младежка група за народни песни и танци, която, заради своята любов към танца и българските културни традиции е наречена „ Влюбени сърца“.

Към читалището функционира библиотека с над 9600 тома библиотечен фонд.

Към читалището е оформена етнографска сбирка с предмети от народния бит.

Читалище „Пробуда“ – с. Добролево. Разполага с добра материално-техническа база. Към читалището са създадени Смесена група за народни песни, Група за пресъздаване на народни обичаи, Детска театрална певческа група /момичета/, Детска театрална група/момчета/.

8.Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор

Селищната мрежа представлява произволна или административно организирана пространствено разположена съвкупност от взаимосвързани селища, населени места и територии, чрез различни икономически, социални, инфраструктурни или информационни връзки.

Селищната мрежа е пространствена форма на организация на обществения живот. Тя има за елементи различните населени места в съответния район, взаимно свързани помежду си посредством товаро-, пътничко- и информационни потоци, а също и посредством общността на природоползването.

Селищната мрежа в община Борован се състои от 5 населени места – с. Борован - естественият център на общината, който е в групата на много големите села в страната, и още 4 села: с. Малорад, което също се числи към групата на много големите села, с. Добролево, което се отнася към групата на големите села, с. Нивянин, което попада в групата на средно големите села, и село Сираково, което се отнася към малките села.

Проблематиката на развитието на селищната мрежа в община Борован е сложна и многообразна. Един от най-важните проблеми на селищната мрежа в общината е промяната в нейния обхват и структура. Бурният процес на урбанизация в България през втората половина на миналия век доведе до съкращаване на селската селищна мрежа, поради големите преселвания към градовете. Градовете в областта и извън нея и понастоящем се оказват силен притегателен център, предлагайки по-добри условия за заетост, образование, здравеопазване, културен живот. Намалването на населението в община Борован със 7,95 % през последните девет години обаче се дължи не просто на механичното движение на населението, но на още редица неблагоприятни демографски и социални фактори, като ниска раждаемост, застаряване на населението, висока безработица, ниски доходи, незадоволително състояние на пътната, транспортната, образователната, здравната инфраструктура, инфраструктурата на културата и др. Проблемите, изложени в т. 1.4. Селищна система и урбанизация - 1.4.1. Характеристика на селищната система и на урбанистичната структура на общината и 1.4.2. Общи характеристики на населените места извън общинския център, налагат спешни мерки за подобряване на състоянието на селищната система, задържане и преодоляване на опасната тенденция към още по-силно намаляване на числеността на населението в община Борован, което би могло да нанесе трайни щети на нейната икономика.

Общинският център – с. Борован попада в 5-то ниво на йерархичната система от села-центрове (много малки градове и села с общинско значение за територията на съответните общини). Стилът и начин на живот на общинския център – село Борован, се доближават до тези, характерни за малките градове на България. Агломерационните му връзки имат потенциал за бъдеща проява по отношение на близките малки населени места. През последните години все повече се засилват неговите собствени и районообразуващи функции. Това поражда и проблеми от чисто териториално-устройствен характер, голяма част от които ще бъдат решени с новия ОУП на общината.

Жилищният фонд в община Борован към 31.12.2017 г. наброява 4015 жилищни сгради. Към тази дата броят им остава непроменен спрямо годината на последното преброяване – 2011 г. Общият брой на самостоятелните жилища е 3590, с полезна площ 244 105 кв.м. и жилищна площ 189 482 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2017 г. е 35,53 кв.м.

По брой на стаите към 31.12.2017 г. преобладават двустайни и тристайни жилища – общо 2384 броя или около 66%. По вида на конструкцията 3860 сгради (около 96%) са масивни/тухлени, 6 сгради са стоманобетонни, 5 панелни и 144 с други конструкции (в т.ч. кирпич). В Таблица № 48 са дадени основните характеристики на жилищния фонд в община Борован за периода 2014 – 2017 г.

Таблица № 48. Основни характеристики на жилищния фонд в община Борован 2014-2017 г.

Показатели	Мерна единица	2014	2015	2016	2017
Жилищни сгради	Брой	4015	4015	4015	4015
По материал на външните стени					
стоманобетонни	Брой	6	6	6	6
панелни	Брой	5	5	5	5
тухлени	Брой	3860	3860	3860	3860
други	Брой	144	144	144	144
Жилища					
По форма на собственост	Брой	3590	3590	3590	3590
Държавни и общински	Брой	10	10	10	10
Частни на юридически лица	Брой	3	3	3	3
Частни на физически лица	Брой	3577	3577	3577	3577
По брой на стаите		3590	3590	3590	3590
едностайни	Брой	42	42	42	42
двустайни	Брой	880	880	880	880
тристайни	Брой	1504	1504	1504	1504
четиристайни	Брой	813	813	813	813
петстайни	Брой	208	208	208	208
с шест и повече стаи	Брой	143	143	143	143
Полезна площ	кв. м	244105	244105	244105	244105
жилищна	кв. м	189482	189482	189482	189482
спомагателна	кв. м	35314	35314	35314	35314
площ на кухни	кв. м	19309	19309	19309	19309

Източник: Национален статистически институт

Според данни от Териториално статистическо бюро „Северозапад“, отдел „Статистически изследвания – Враца“, показателите в Таблица № 48 остават същите и за 2018 г. и за 2019 г.

По населени места в общината жилищните сгради се разпределят така: Таблица №49.

От Таблица № 49 е видно, че най-много са жилищните сгради в с. Борован – 1528 (38%) и в с. Малорад – 1167 (29%). Много висок е броят, респективно – делът на

Таблица № 49. Жилищни сгради в община Борован по населени места

Населено място	Брой сгради	Обитавани	Необитавани	Временно обитавани (вили)
с. Борован	1528	837	690	1
с. Добролево	531	325	206	-
с. Малорад	1167	703	464	-
с. Нивянин	627	230	397	-
с. Сираково	162	109	53	-
Общо	4015	2204	1810	1

Източник: Национален статистически институт

необитаваните жилища – 45.08%, като най-висок е този дял за селата Нивянин – 63,3%, Борован 45,2%, следвани от с. Малорад – 39,8%, Добролево – 38,8% и с. Сираково – 32,7%.

Осигуреността с жилища на населението в община Борован е 668 жилища на 1000 души от населението, докато за областта този показател е 665, а за страната – 555 жилища на 1000 души от населението.

Строителството на територията на общината е предимно нискоетажно, а териториалното разположение на жилищните ресурси е сравнително благоприятно.

Жилищният фонд в общината е сравнително “стар”, като след 2001 г. са построени само 11 нови сгради или едва 0,3% от жилищния фонд. Основната част от жилищния сграден фонд на община Борован е построена до края на 1959 г. – 2370 сгради или 59%. Много сгради са построени от 1960 до 1969 г. – 936 или 23%. Около 16% от сградите са от периода 1970-1989 г., а едва 2% са от 1990-2011 г. Таблица №50.

Таблица № 50. Жилищни сгради в община Борован по период на построяване (брой)

До 1949 г.	1950-1959 г.	1960-1969 г.	1970-1979 г.	1980-1989 г.	1990-1999 г.	2000-2011 г.	Общо
978	1392	936	415	220	63	11	4015

Източник: Национален статистически институт

Обобщената оценка за състоянието на жилищния фонд е:

- В близките години община Борован ще разчита основно на съществуващия фонд;
- Макропоказателят “брой жилища/1000 обитатели” отразява количеството жилища, без да дава информация за качествените характеристики на жилищата, начина на тяхното ползване и реалното потребление. От гледна точка на общия наличен фонд, по показателя - “брой жилища/1000 обитатели” община Борован има значително по-високи показатели (668/1000 през 2016 г.; 673/1000 през 2017 г.; 689/1000 през 2018 г.; 701/1000 през 2019 г.) от средно-европейските (420/1000). Но този показател има адекватна диагностична стойност в условията на балансирана икономика и развити жилищни пазари. В община Борован той се деформира сериозно от голямото количество необитавани жилища (1 810 жилища), или 45.08 % от жилищния фонд;
- Селищата в общината са с относително стар, респективно - амортизиран фонд, със средна възраст над 60 години - 59.0 % .
- Трайно негативните тенденции в демографското развитие на общината формират тенденция към увеличаване на дела на необитаваните жилища;
- Стоманобетонните жилища са 0,15% от всички жилища (само 6 бр.), а панелните са 0,12 % (5 бр.). Тухлените жилища са 96,1 % (3 860 жилища) и са разположени повсеместно във всички селища. Делът на другите (паянтовите) жилища е 3,6 %;
- Отчитайки и възрастта на фонда, може да се направи обобщена оценка, че жилищният фонд като цяло е амортизиран. Една част е за събаряне - около 15 %, а друга - около 50-60 % - за обновяване (включително енергийно саниране).
- Сградите са строени предимно в средата на миналия век и в общия случай се нуждаят от сериозни инвестиции в сферата на енергийната ефективност;
- Необходимо е обновяване на съществуващия жилищен фонд, а необитаемите жилища и сгради да бъдат адаптирани към нови функции;
- При перманентно променящите се обществени, икономически и законови условия, свързани със стопанисването на недвижимото имущество, в общината все по-голямо значение придобива въпросът за поддържането на сградите в добро състояние и в изисквания се вид.

9. Анализ на елементите на културното наследство в общинския център с. Борован

Запазването на културата и културното наследство поддържа и съхранява гражданството на с. Борован. Визията за развитие на културните процеси в общината се основава на разбирането за елементите на културно наследство в общинския център като важен фактор за развитието на общността.

Културният живот в с. Борован се представя от читалище, библиотека, музей, художествена галерия, културните и исторически паметници на територията на селото и самодейните колективи с техните културни изяви.

Читалище „Цани Иванов 1907”- Борован

Читалище „Будилник“ е основано през 1907 г, и е преименувано на „Цани Иванов 1907” през 1944 г. През цялото време на своята 112 -годишна история читалището е развивало богата и разностранна дейност и е било ярък факел на културата и просвещението за жителите на с. Борован, формирало е и е поддържало най-напредничавите идеи на епохата.

Към читалището през 2019 г функционират 4 самодейни състава:

- Фолклорна формация „Българка”;
- Женска певческа група "Боровански напеви";
- Дует „Борован“;
- Група за стари градски песни "Божур".

Библиотеката към читалището съдържа 23 195 бр. библиотечни единици.

През 2019 г. читалището взе участие в осъществяване на обучение на тема: "Насърчаване на медийната грамотност чрез развитие на критично мислене и цифрова грамотност"

Музей Борован

Истинска гордост за с. Борован е местният музей, който е открит на 01.06.1972 год., заедно с новия Читалищен дом и Паметника на героите.

Музеят има две зали - „Археология” и „История”, в които са събрани над 300 разнообразни предмети от археологията, бита и труда на местното население, оръдия на труда и етнографски материали. Музеят е ремонтиран, има три зали и на 21.10.2011 година е официално открит за посещения. През последните години сбирката е обновена и обогатена с нови експонати, снимки и факти за събития и личности, свързани с историята на с. Борован.

Художествена галерия

Художествената галерия в с. Борован е открита през 1981 год., във връзка с честването на 1300 годишнината от основаването на българската държава.

Свои художествени творби даряват няколко художници - възпитаници на Борованската гимназия, творци от групата на врачанските художници и студенти от Художествената академия – София.

От 1981 до 2005 г. художествената галерия на с. Борован се е помещавала в различни сгради, но от месец май 2008 г. галерията заема подобаващото ѝ се място с много добро архитектурно оформление в сградата на читалището. Галерията носи името на художника от Борован Владимир Ганецовски.

Художествената галерия играе съществена роля за възпитанието на подрастващите поколения, за запазване на духовността и ценностите, за издигане на народността дух на българина в този край.

Културни и исторически паметници

В с. Борован и неговите околности има много културни и исторически паметници, за които общината и населението полагат постоянни грижи да останат живи в народната памет и при следващите поколения:

1. Паметник на загиналите във войните от с. Борован;
2. Паметник на разстреляните ятаци от с. Борован;
3. Паметник на героите /Конникът/;

4. Бюст-паметник на Коста Петров;
5. Паметник на Методи Тарлъовски;
6. Паметник на Цани Иванов;
7. Паметник на Христо Ботев;
8. Бюст -паметник на Ал. Стамболийски;
9. Бюст-паметник на ген. м-р Мицо Ив.Гетовски.

Културни изяви

През последните години се регистрира увеличен интерес на гражданите към културните прояви. Ежегодният културен календар на общината включва разнообразни културни прояви. По-значимите от тях през 2019 г. са:

- 06 януари – Поднасяне на цветя на паметника на Христо Ботев;
- 14 февруари – Честване празника на лозарите и виното Трифон Зарезан;
- 25 февруари – Изложба на мартеници във фойето на Читалището;
- 3 март – Поднасяне на венци и цветя пред Паметника на героите;
- 8 март – Честване на Международния ден на жената;
- 25 април – „Оцвети Великден, подари усмивки на децата“;
- 29 април – Отпразнуване на Великден;
- 3 май – Ежегоден детски фестивал „Боровански врабчета“;
- 4 май – Фолклорен фестивал „Данфорови ритми“ – с. Галиче, с участието на всички самодейни колективи към Читалището;
- 24 май – Тържествена манифестация по случай деня на Българската писменост и култура;
- 29 май – традиционна Ботева вечер;
- 11 май - Национален фолклорен фестивал „Напеви от Северозапада“, с. Горник, с участието на ФФ „Българка“, ЖПГ „Боровански напеви“ и индивидуално изпълнение;
- 17 май – Фолклорен фестивал „Борован свири, пее и танцува – 2019“ - първа награда, плакет и грамота за плакет за ЖПГ „Боровански напеви“, трета награда и грамота за дует „Борован“ и трето място за солово изпълнение и грамота;
- 19 май – XIV Фолклорен събор „Де е българското“, в курортен комплекс „Дядо Йоцо“ с участие на ФФ „Българка“, ЖПГ „Боровански напеви“, дует „Борован“ и индивидуален изпълнител;
- 6 юни – XVII Многожанров фестивал за художествена самодейност „Бреница пее и танцува“, с. Бреница, с участие на ФФ „Българка“, ЖПГ „Боровански напеви“, дует „Борован“ и индивидуален изпълнител;
- 7 юни – Фестивал „Пей и танцувай за Бутан“, с. Бутан, с участие на ФФ „Българка“, ЖПГ „Боровански напеви“, дует „Борован“ и индивидуален изпълнител;
- 8 юни – Фестивал „Сребро в косите, песен в душите“, с. Лесковец, с участие на Група за стари градски песни „Божур“ и индивидуален изпълнител – купа за достойно представяне;
- 22 юни - Национален фолклорен фестивал „Леденика“, гр. Враца, с участието на ФФ „Българка“, ЖПГ „Боровански напеви“, дует „Борован“ и индивидуално изпълнение – всички с грамоти за достойно представяне;
- 1 юли – „Забавно лятно четене 2019“;
- 3 юли – Откриване на лятното кино за деца „Филмово лято 2019“, с прожекции на поредица от обичани детски филми;
- 5 юли – Празник на народната носия в с. Остров „Атанасов ден 2019“, с участие на всички самодейни състави към Читалището;
- 8 юли - Фестивал „Пей и танцувай и на Зелени дел се люби“ – Заножене 2019, с участие на ФФ „Българка“, дует „Борован“ и индивидуален изпълнител;
- 29 юли - Фестивал „Песен се носи над равно поле“ – град Кнежа 2019 г, с участие на всички самодейни състави към Читалището и индивидуален изпълнител;

12 август - Фестивал „Ехо в родния край – Георги Горелски 2019“ с. Търнава, с участие на ЖПГ „Боровански напеви“, ФФ „Българка“, дует „Борован“ и индивидуално изпълнение;

20 август – IV фолклорен фестивал „Петър Гарвански“, с. Малорад, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

31 август - Национален фолклорен фестивал „Белокаменица“, с. Царевец, община Мездра, с участието на ФФ „Българка“ и индивидуално изпълнение;

1 септември – Международен фолклорен фестивал „Балканът пее и танцува“ – гр. Берковица, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

6 септември – Фолклорен фестивал „Типченица пее – 2019 г“, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

7 септември – Фолклорен фестивал „Тъпан бие, хоро се вие, песен се пее, Буковец се весели – българското да се съхрани – 2019 г“, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

12 септември – Общински песенен фестивал гр. Бяла Слатина, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

14 септември – Фолклорен фестивал „Хайредин с вяра, надежда и любов“, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

20 септември – Фолклорен фестивал „Да съхраним българското“, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

10 октомври - XIV Международен фолклорен фестивал „Кукурузени усмивки“ – с. Селановци, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

12 октомври - Национален фолклорен фестивал „Заедно ще се чуем по-високо, по-широко, по-далеко“, с. Рогозен, с участие на всички самодейни състави към Читалището;

19 октомври – XII шлагерен фестивал „Цепелина“ – гр. Бяла Слатина, с участие на Група за стари градски песни „Божур“;

1 ноември – Честване деня на народните будители;

6 декември – Тържество по случай запалване на коледните светлини на елхата;

12 декември – Новогодишен концерт „Добри съсед, добри приятели“ с участието на самодейци от с. Борован, с. Нивянин, с. Буковец и с. Оходен.

Църкви и храмове в Община Борован

На територията на Община Борован има един храм в с. Борован „Св. Николай“, построен през 1834 г., три църкви – в с. Малорад църква „Свето Успение Богородично“, в с. Нивянин Църква „Света Параскева“ и в с. Добролево Църква „Св. Св. Кирил и Методий“, както и един новооткрит параклис в с. Сираково „Свето Възнесение Господне“, който отвори врати през м. юни 2016 г. и оттогава жителите на селото вече имат свой духовен дом.

10. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината

Целта на анализа на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината е да се разгледат евентуалните въздействия (както положителни, така и отрицателни) на съседните територии върху община Борован, да се идентифицират общи предизвикателства и евентуални възможности за коопериране с други общини за изпълнение на съвместни проекти.

Както беше посочено в т. 1.6. Историческа обвързаност на общината с други територии, на част I на ПИРО, налице е историческа свързаност на територията на общината с други територии, както в област Враца, така и в страната като цяло.

Тези връзки и зависимости в плановата дейност досега са се разглеждали и отчитали главно в културно-исторически, и доста по-малко – в социално-икономически аспект. Прилагането на интегриран подход в стратегическата планова дейност на общинско равнище през новия планов период 2021 – 2027 г. обаче налага задължителното откриване, интензифициране и укрепване на връзките на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината и за повишаване на мултипликационния ефект от разработването и изпълнението на съвместни проекти.

Съседните територии на община Борован през плановия период 2021 – 2027 г. могат да оказват преди всичко положителни въздействия върху нейното социално-икономическо развитие. Както е видно от Таблица № 1, с. Борован се намира много близо до административния център на община Бяла Слатина – само на 16 км, общината е близо и до областните центрове Враца (31,5 км), Монтана (50,8 км) и Плевен (75,3 км), като пътищата 11-15 (Враца - Оряхово) и 11-13 (Монтана - Борован - Плевен) осигуряват добър транспортен достъп до тях. Благоприятни за развитие на икономическите връзки са и разстоянията и транспортната достъпност до съседните общини Криводол (27 км) и Хайредин (28,9 км), както и до останалите общини от област Враца - Мизия (32 км), Оряхово (41,4 км), Мездра (46,2 км), Козлодуй (52 км) и Роман (68 км). Тези разстояния, при наличната пътна инфраструктура и очертаващите се перспективи за нейното подобряване през плановия период, не са пречка, а по-скоро са предпоставка за задълбочаване на интеграционните връзки между съседните общини за подкрепа на техните потенциали за развитие.

Благоприятното влияние на съседните общини върху развитието на населените места и териториите в рамките на община Борован може да се разглежда в следните основни насоки:

1. Възможност за съвместно кандидатстване с проекти по Оперативните програми, изискващи значително съфинансиране от страна на бенефициентите, което е трудно осъществимо само от една община;
2. Изграждане на значими съвместни инфраструктурни обекти, които могат да създават заетост на човешките ресурси в общината;
3. Реализация на съвместни проекти и инициативи на територията на съседни общини за опазване на околната среда, за ограничаване изменението на климата, за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
4. Сътрудничество на бизнеса и създаване на вертикални, хоризонтални и секторни клъстери в икономиката на съседните общини;
5. Разработване на общи туристически продукти и маршрути, които ще съдействат за подобряване на икономическото състояние на общината;
6. Развитие на културните връзки и културния обмен между съседните общини;
7. Разнообразяване на културния живот в общината чрез задълбочаване на сътрудничеството с културните институции на съседните общини;
8. Изграждане на общи политики за най-ефективно използване на потенциалите на съседните общини, и др.

На този етап не се отчитат отрицателни въздействия на съседните територии върху община Борован. В съседните на общината територии няма промишлени обекти, които могат да причинят сериозно замърсяване на околната среда. Конкуренцията между съседните общини от икономическа гледна точка е по-скоро положителен фактор за тяхното развитие.

Изтичането най-вече на квалифицирана работна ръка от община Борован към съседни общини и най-вече – към гр. Враца и гр.София, не би следвало да се отчита като неблагоприятно въздействие на тази община, а по-скоро като последица от икономическо развитие на община Борован, а и на равнището на живот на нейните жители.

11. SWOT-анализ

SWOT- анализът е обективно следствие от социално–икономическия анализ и представя изводите от проучването на състоянието и потенциала на общината, като акцентира на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие.

SWOT-анализът включва оценка на вътрешните фактори, чрез която се идентифицират силните и слабите страни на община Борован, оценка на външните фактори на обкръжаващата среда, които очертават благоприятните възможности и потенциални заплахи. За целите на стратегическата част на ПИРО, SWOT-анализът е разработен по основни сектори на социо-икономическата система на общината – стопански сектор, човешки ресурси, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда. Такава детайлизация на SWOT-анализа ще позволи по-реалистичното формулиране на визията и приоритетите на ПИРО, както и по-голямата конкретизация на отделните дейности и мерки в него. Наличието на едни и същи силни страни в SWOT – анализа на различните сектори е индикатор за това, че общината през новия планов период трябва да се стреми да се възползва максимално от тези силни страни, за постигане на т.нар. мултипликационен ефект, който е в основата на интегрирания подход в регионалното и пространствено планиране. Това означава още, че общината приоритетно трябва да насочва ограничените си ресурси именно в посока засилване на силните страни, както и към преодоляване на слабите страни, разкрити чрез секторните SWOT – анализи, особено ако е открита повтораемост на тези слаби страни в тях.

Известно е правилото на SWOT- матрицата, че силни страни, съчетани с благоприятни възможности, са предпоставка за постигането на по-голям ефект от планираните дейности; силни страни, в съчетание със заплахи от околната среда, са в състояние в голяма степен да намалят, да компенсират неблагоприятните последици. И обратното: Слаби страни, съчетани с благоприятни възможности в средата, значително ще намалят очаквания ефект от предприеманите мерки. Най-лошата ситуация обаче би била, ако се съчетаят слаби страни със заплахи от средата. Тогава се получават и най-големите загуби, т.нар. мултипликационни „дефекти“.

SWOT – анализ на стопански сектор

Силни страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Благоприятно географско положение	3.5
2. Екологично чиста природа	4.6
3. Добри природо-климатични условия за развитие на земеделие	4.5
4. Голям относителен дял на обработваемата земя, нисък дял на ерозираните земи.	4.1
5. Наличие на производствен опит и традиции в селското стопанство.	4.1

6. Наличие на природни забележителности, исторически и архитектурни паметници, които правят общината атрактивна за различни форми на алтернативен туризъм	4.0
7. Добри условия за инвестиции - наличие на свободни и евтини терени за строителство, трудови ресурси, изградена инфраструктура и комуникации).	4.0
8. Ресурси, традиции и потенциал за развитие на предприятия от обработващата и хранително-вкусова промишленост	4.3

Слаби страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Ниска конкурентоспособност и ниска добавена стойност на структуроопределящите отрасли	4,7
2. Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите лица	4.5
3. Монокултурно растениевъдство	4.1
4. Влошени демографски показатели	4.8
5. Липса на иновации в земеделието	4.0
6. Липса на крупни инвеститори	4.5
7. Дребен размер на животновъдните ферми	4.0
8. Ниска производителност на труда	4.2
9. Дефицит на предприемаческа култура, знания и умения	4.5
10. Ниски доходи на голяма част от населението	4.6
11. Липса на активна политика за привличане на инвеститори в местната икономика	4.2
12. Обезлюдяване на малките населени места	4.9
13. Слаба икономическа активност на населението	4.2

Възможности	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Подобряване на условията за кредитиране на бизнеса	3.5
2. Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с модернизация на производството и повишаване конкурентоспособността на местната икономика	4.4
3. Диверсификация на икономиката на общината	4.5
4. Възстановяване на традициите в лозарството, овощарството и зеленчукопроизводството	4.2
5. Развитие на културно-исторически, селски, познавателен, приключенски и еко туризъм	4.3
6. Привличане на външни инвестиции на базата на доброто геостратегическо положение и близки пазари	4.2
7. Провеждане на насърчителна държавна политика по отношение на МСП	4.3

8. Привличане на съфинансиране от външни източници за решаване на проблеми на територията чрез развитие на формите на публично-частно партньорство	3.7
Заплахи	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Риск от природни бедствия и лоши климатични условия	4.5
2. Икономически упадък, увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт	4.9
3. Задълбочаване на демографските проблеми, миграция и застаряване на населението	4.7
4. Силна външна конкуренция и фалиране на дребните селскостопански производители	4.0
5. Липса на достатъчно инвестиции от страна на производителите	4.1
6. Слаба и недостатъчно активна намеса на държавата за подпомагане на селското стопанство	4.3
7. По-висока субсидирана подкрепа за земеделие в съседни страни	4.2
8. Непокриване на ветеринарно-санитарните изисквания за производство на животновъдна продукция	4.3
9. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи	4.6
10. Влошаване на епизоотичната обстановка в страната и в общината	4,1
11. Глобални пандемии	4.6

От SWOT- анализа на стопанския сектор е видно, че община Борован не разполага с голям набор от уникални, безспорни и силно въздействащи предимства (силни страни), на които безусловно да разчита. Това е така, защото такива силни страни са характерни и за част от съседните общини. Това предполага координирани и непрестанни усилия на местно ниво, с които тези характеристики да се подсилват и мултиплицират, както и интензифициране на връзките на общината със съседните ѝ територии, извън нейните административни граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.

На практика, водещите силни страни са тези, свързани с развитието на земеделието, туризма и преработващата промишленост. Това ще са и лостовете, които трябва максимално да се използват в плановия период 2021-2027 г.

Най-съществените слаби страни, за отстраняването на които трябва да се работи много методично, са : „Ниска конкурентоспособност и ниска добавена стойност на структуроопределящите отрасли“, „Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите лица“, „Липса на крупни инвеститори/работодатели“, „Обезлюдяване на малките населени места“ , „Ниски доходи на населението“, „Влошена демографска характеристика“ и др.

Идентифицираните възможности са вече добре познати и общината и местните заинтересовани страни са демонстрирали, че при определени условия биха могли да се възползват на наличието им, напр. «Диверсификация на икономиката на общината», «Развитие на културно-исторически, селски, познавателен и еко туризъм», «Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с модернизация на производството и повишаване конкурентоспособността на местната икономика» и др.

Заплахите визират преди всичко сериозни макроикономически негативни събития, от които общината може да се предпази само в партньорство на регионално или национално ниво. Особено сериозна е заплахата от: „икономически упадък, увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт“, продължаваща «по-висока субсидирана подкрепа за земеделие в съседни страни», «природни бедствия и лоши климатични условия» и «увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи».

SWOT- анализ на сектор човешки ресурси

Силни страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Добре функционираща образователна система	4.5
2. Наличие на свободна и евтина работна ръка	4.3
3. Развита социална инфраструктура и социални дейности	4.2
4. Развита инфраструктура и традиции в областта на културата, младежките дейности и спорта	4.0
5. Наличие на междуетнически диалог	4.0

Слаби страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Намаляване броя на заетите лица	4.4
2. Увеличаване на дела на безработните и зависимите от социална подкрепа	4.4
3. Трайно негативни демографски тенденции	4.7
4. Ниско образователно равнище на населението и отсъствие на квалифицирани човешки ресурси (нисък дял на придобилите висше и средно образование спрямо средните стойности за областта и по-висок дял на лицата с основно и начално образование)	4.6
5. Неефективни политики за задържане на младите хора в общината	4.6
6. Ниско развита община по показател индекс на човешко развитие	4.1

Възможности	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Достъп до европейско финансиране на проекти и програми за развитие на човешките ресурси	4.4
2. Подобряване на образователното равнище на малцинствата и социално-слабите	4.3
3. Интензивно развитие на местния административен капацитет и потенциал	4.1
4. Участие в програми за обучение на работното място, програми за професионално обучение	4.2

5. Оптимизиране на образователната система спрямо потребностите на пазара на труда	4.5
6. Бурно развитие на информационно-комуникационните технологии	4.2

Заплахи	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1.Задълбочаване на демографските проблеми	4.9
2.Увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт	4.9
3. Маргинализация и социално изключване на малцинствените групи	4.8
4. Обезлюдяване, икономически, социален и културен упадък на селата в общината	4.8
5. Нарастващо отчуждаване между публичните институции и гражданите, политическа апатия и неразвито гражданско съзнание	3.6

От направения SWOT анализ на човешките ресурси могат да се направят следните изводи:

- Силните страни, осигуряващи известна стабилност и устойчивост в тази сфера, са преди всичко „Добре функционираща образователна система“, „Наличие на свободна и евтина работна ръка“, „Развита социална инфраструктура и социални дейности“ и „Развита инфраструктура и традиции в областта на културата, младежките дейности и спорта“;
- Слабите страни са преобладаващи и изключително сериозни. Сред тях с най-голяма тежест се очертават: „Трайно негативни демографски тенденции“, „Неефективни политики за задържане на младите хора в общината“, „Ниско образователно равнище на населението и отсъствие на квалифицирани човешки ресурси“, „Увеличаване на дела на безработните и зависимите от социална подкрепа“.
- Възможностите са сериозен потенциал за растеж, ако бъдат използвани: „Достъп до европейско финансиране на проекти и програми за развитие на човешките ресурси“, „Оптимизиране на образователната система спрямо потребностите на пазара на труда“ и „Бурно развитие на ИКТ“.
- Идентифицираните заплахи са много сериозни и минимизирането на последствията от тях трябва да бъдат резултат на мащабна и резултатно ориентирана политика в редица сфери на общественото развитие.

**SWOT- анализ на сектор
развитие на инфраструктурата и опазване на околната среда**

Силни страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Балансирана (компактна) селищна мрежа	4.1
2. Добра транспортна свързаност между общинския център и съставните села	4.3
3. Изградена техническа и социална инфраструктура	4.8
4. Осигуреност с питейна вода на населението.	4.6
5. Добро състояние на атмосферния въздух, почвите и повърхностните води	4.7

6. Съхранена разнообразна природа, наличие на защитени територии и биоразнообразие	4.5
--	-----

Слаби страни	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Занемарено благоустройство в селата на общината	4.5
2. Липса на канализация в селата на общината	4.1
3. Незадоволително състояние на третокласната и четвъртокласната пътна мрежа	4.2
4. Незадоволително състояние на инфраструктурата на здравеопазването в селата	4.4
5. Незадоволителна система на разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и транспортиране на отпадъците	3.9
6. Недостатъчни грижи за зелената система и озеленяването в селищата на общината	3,2

Възможности	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Въвеждане на съвременни технологии, позволяващи реализацията на мерки за енергийна ефективност	4.5
2. Повишаване на инвестиционната активност за използване на алтернативни енергоизточници	4.2
3. Държавната и европейска политика за „зелена икономика“	4.0
4. Използване на финансовите инструменти на ЕС за развитие на производства с нисък риск от замърсяване на околната среда	4.4
5. Повишен интерес към биопродуктите, биопроизводството и екологичното земеделие	4.0
6. Интегриране със съседни общини за изпълнение на съвместни проекти, свързани с опазване на околната среда	4.3

Заплахи	Оценка(5 – много важен фактор; 1 – маловажен фактор)
1. Пренебрегване на грижите към природното и културно-историческо наследство, благоустройството и инфраструктурните мрежи поради липса на достатъчно ресурси за поддържането им	4.6
2. Намаляване на субсидиите и целевите трансфери от централния бюджет за общината	4.1
3.Промяна в националната политика за финансиране на инфраструктурата, която да лиши общината до достъп до финансов ресурс	4.8
4. Риск от засушаване и възникване на ерозионни процеси	4.0

5. Нарушаване структурата на ландшафта и развитие на производства и дейности с висок риск за околната среда	4.1
6. Ниска култура по отношение на природоползването и природоопазването	4.2

От направения SWOT анализ в областта на инфраструктурата и околната среда се оформят следните изводи:

Качеството на отделните елементи на инфраструктурата е задоволително, но все още далеч от най-добрите съвременни показатели. Високо са оценени като силни страни изградената техническа и социална инфраструктура, осигуреността на населението с питейна вода, доброто състояние на важни екологични компоненти на жизнената среда: състояние на атмосферния въздух, почвите и повърхностните води, както и добрата транспортна свързаност между общинския център и съставните села.

В същото време състоянието на третокласната и четвъртокласна пътна мрежа е лошо и значителни участъци от нея се нуждаят от рехабилитация. Канализационна система в селата не е изградена. Незадоволително е състоянието на инфраструктурата на здравеопазването в селата. Незадоволителна е системата на разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и транспортиране на отпадъците. Занемарено е благоустрояването и озеленяването в селата на общината.

По отношение на заплахите се очертава известен скептицизъм, като това преди всичко се дължи на сериозния финансов и времеви ресурс, който е необходим за съществена промяна в състоянието на жизнената среда. Във връзка с това с най-висока тежест е заплахата от промяна в националната политика за финансиране на инфраструктурата, която да лиши общината до достъп до финансов ресурс, както и пренебрегване на грижите към природното и културно-историческо наследство, благоустройството и инфраструктурните мрежи поради липса на достатъчно ресурси за поддържането им. Общинското ръководство трябва да проявява системни грижи за екологичното възпитание и образование на населението, особено на подрастващите и младежите, с оглед повишаване на екологичната култура по отношение на екологосъобразното природоползване и природоопазване.

12. Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие

Хоризонталният социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие е изготвен за нуждите на:

- а) Оперативна програма за регионално развитие и други програми, финансирани със средства от ЕСИФ;
- б) Националната стратегия за регионално развитие на Република България;
- в) Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2;
- г) Националната концепция за пространствено развитие;
- д) Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2 за периода след 2020 г.

Основната цел на анализа е насочена към подобряване на интеграцията между секторните политики в полза на регионалното развитие и икономическия растеж и обвързването им с националното пространство. Социално-икономическият анализ на районите поставя основите на секторните анализи по отношение на общите параметри на развитие, но не може да ги замени.

Извършеният анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борован във връзка с подготовката на

Плана за интегрирано развитие на общината през плановия период 2021 – 2027 г., показва силни взаимовръзки с проведения през 2019 г. хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

Тези взаимовръзки могат да се открият по отношение на:

1. Тематичния обхват на хоризонталния социално-икономически анализ на районите на национално ниво и тематичния обхват на анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борован.

Тематичният обхват на хоризонталния социално-икономически анализ покрива основни тематични направления на ПИРО: икономическо развитие; демографски анализ; инфраструктурно развитие; развитие на социалната сфера и човешките ресурси (образование, здравеопазване, социални услуги, заетост и безработица, пазар на труда); инвестиции; култура и културно наследство; екологично състояние и рискове, административен капацитет;

2. Методологията и методиката на извършване на социално-икономически анализ на районите на национално ниво и анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борован;

3. Основните източници на достоверна информация и данни за разработване на двата анализа;

4. Времевия обхват на анализите;

5. Резултатите и изводите от извършения социално-икономически анализ на районите на национално ниво и анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борован.

Налице е единство или сходство в основните изводи от двата анализа:

1. Демографската ситуация не предполага оптимистични прогнози. Демографската ситуация в страната и в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст. Влошен е общият коефициент на възрастова зависимост. Неблагоприятни са тенденциите в структурата на населението, като това в трудоспособна възраст (между 15 и 64-годишна възраст) намалява значително, а абсолютният и относителен дял на населението на възраст над 65 години нараства. Поради намаляване на раждаемостта в абсолютни стойности намалява и населението до 14 годишна възраст. Наложителна е реорганизация на системата за предучилищно и училищно образование, като се осигури равен достъп до образование за всички и се предотврати отпадането на децата от училище. Основен фактор за дела на отпадналите ученици както в страната, така и в общината е наличието на големи ромски общности в съответната територия;

2. Неравномерното разпределение на населението по области в страната и по населени места в община Борован ще продължи. Ако не се вземат спешни мерки за осигуряване на заетост и подобряване на условията на живот, ще се ускорят процесите на обезлюдяване на малките населени места;

3. Пазарът на труда в страната и в общината показва известно подобрене. Налице е нарастване на коефициента на икономическа активност и на коефициента на заетост както за страната като цяло, така и за община Борован. Коефициентът на безработица намалява. Влошаването на възрастовата структура на населението обаче рефлектира върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот Сравнително ниски са стойностите на показателя население на възраст 25-64 години с висше образование,

като за община Борован те са по-ниски както спрямо този показател за страната, така и за Северозападен регион за планиране като цяло;

4. Степента на регионално развитие зависи изключително от развитието на общинския център. Община Борован попада в категорията на слабоурбанизираните общини, в които населените места се обезлюдяват със сравнително по-бързи темпове, задълбочават се негативните демографски тенденции, затруднява се функционирането на пазара на труда, на системите на здравеопазването, образованието и социалните услуги. Населението в тези райони с неговите демографски характеристики е по-уязвимо и по-застрашено от бедност и от по-голям риск от социално изключване;

5. Здравеопазването трудно преодолява системните си слабости. Сериозен проблем в здравеопазването е отдалечеността на отделните населени места от мястото на предлагане на медицинска помощ (първична, специализирана, болнична, спешна и неотложна). Повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги, е сериозно предизвикателство;

6. Социалната система покрива широк спектър от услуги, предоставени в общността и в специализирани институции за нуждаещите се групи от населението и ориентирани към пълноценно удовлетворяване на потребностите им в среда, по-близка до домашната;

7. Инвестициите в спортна инфраструктура са инвестиции в здравето на нацията;

8. Културните прояви и културните институции са с богати традиции, а ролята на културата като фактор за подобряване качеството на живота и за постигане на устойчиво развитие непрекъснато нараства. Читалищата, като призната обществена културна институция, имат специфична мисия за съхранение и развитие на традиционните културни ценности;

9. Културното наследство е основен извор на национална идентичност. Характерно за културата в районите на България и в община Борован е нейното многообразие, проявяващо се в недвижимите и движимите културни ценности, в „нематериалното културно наследство“. Сравнително малко са реализираните проекти за реставрация, адаптация и социализация на археологическите и природни забележителности;

10. Техническата инфраструктура е структуроопределяща за териториалното развитие. Въпреки съществените усилия за подобряване на енергийните характеристики на сградите - частни и публични, все още разхищението на енергия в сградния фонд в страната и в общината е много голямо. В програмите за енергийна ефективност е необходимо да се залагат мерки не само за подобряване на енергийните характеристики на сградите, но и за подобряване на ефективността на сградните инсталации. Сериозен проблем за страната и за общината е високото ниво на загуби на вода, което показва неефективно използване и разхищение на ресурсите от питейна вода, дължащо се преди всичко на амортизацията на водопреносната мрежа. Процесът на отвеждане и пречистване на отпадъчните води изостава;

11. Широколентовият достъп до интернет е един от основните инструменти за подобряване на икономическото и социално благосъстояние на населението и за преодоляване на териториалните дисбаланси в страната и в общината. Разпространението на широколентовия достъп позволява и прави лесно достъпни икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии (ИКТ), свързани и с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на по-отдалечените населени места;

12. Компонентите на околната среда са в относително добро състояние;

13. Територията на страната и на общината се отличават с голямо биоразнообразие и защитени територии;

14. Климатичните промени и природните бедствия заплашват да се превърнат в реална пречка пред икономическото и социално развитие на регионите и на общината;

15. Предимства и неусвоен потенциал съществуват в почти всички сектори на социално-икономическия живот на страната и на община Борован, и др.

Наличието на тези взаимовръзки показва общия характер и важността на разкритите проблеми както на регионално, така и на общинско равнище. Това потвърждава необходимостта от единен подход и съгласуване на стратегическите планови документи на всички равнища – национално, регионално и местно, за тяхното най-ефективно разрешаване през плановия период 2021 – 2027 г.

ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 Г.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. обвързва сравнителните предимства и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, стратегически цели и приоритети за постигане на стратегическите цели. На всеки от формулираните приоритети съответства пакет от мерки/проекти и конкретни дейности, свързани с реализацията на мерките/проектите.

Според Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., стратегическата част на ПИРО се структурира в низходящ ред така: Визия – Стратегически цели – Приоритети – Мерки/проекти – Дейности.

Визията отразява желанието за достигане на определено ниво на развитие на община Борован. Тя е консолидирана, обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

ВИЗИЯ:

„Община Борован – община с интегрирано развитие на местната икономика, на техническата и на социалната инфраструктура; предлагаща благоприятни възможности за живот и труд, с добри икономически, социални и екологични условия в населените места, с оптимална среда за развитие на бизнеса и за пълноценна реализация на човешкия фактор.

Стратегически цели:

Стратегическа цел I: Развитие на конкурентоспособна местна икономика, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, преработващата промишленост, туризма и съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

Стратегическа цел II: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство.

Стратегическа цел III: Развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.

На посочените стратегически цели съответстват следните **основни приоритети** на ПИРО, насочени към потенциала за развитие на община Борован:

Приоритет 1: Икономическо развитие на общината, насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите в секторите на общинската икономика, с приоритет - селско стопанство, преработваща промишленост, туризъм и съпътстващи дейности и услуги.

Приоритет 2: Развитие на инфраструктурата, опазване на околната среда, природното богатство и културно-историческото наследство.

Приоритет 3: Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот и жизнената среда, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в общината.

Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

В съответствие с използването на интегрирания подход за планиране на регионалното и пространственото развитие, стратегическите цели и приоритетите в ПИРО са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, залегнали в Общия устройствен план за развитие на територията.

Планът за интегрирано развитие на община Борован е разработен като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие и е в унисон с предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие и другите секторни политики в страната.

Целите и приоритетите на ПИРО са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като са обвързани с постигането на конкретни резултати за територията на община Борован. Те отразяват местните потенциали за развитие и са съсредоточени върху решаването на конкретните проблеми на общината. Приоритетите, дефинирани в ПИРО, логически произтичат от аналитичната част на документа, като са фокусирани върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел.

Основните приоритети на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021– 2027 г. се декомпозират на конкретни мерки и дейности за тяхното постигане.¹⁰

Първи основен приоритет: Икономическо развитие на общината, насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите в секторите на общинската икономика, с приоритет - селско стопанство, преработваща промишленост, туризъм и съпътстващи дейности и услуги.

Конкретните мерки/дейности по първи основен приоритет са следните:

Мярка	Дейност
1.1. Създаване на нови и разрастване на съществуващите	1.1.1. Създаване на нови

¹⁰ Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., мярката и дейността съвпадат, когато мярката включва само 1 дейност. Различни дейности се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от 1 дейност

фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма	фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма 1.1.2. Разрастване и модернизация на съществуващите фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма
1.2. Разработване на план за привличане на нови инвестиции за развитие на икономиката на общината	
1.3. Съдействие на бизнеса за поддържане и създаване на нови работни места	
1.4. Изготвяне и разпространение на информационни материали, ориентирани към потенциални инвеститори, промотиращи общината и възможностите за инвестиции	
1.5. Насърчаване на предприемачите за развитие на иновативни предприятия в структуроопределящите отрасли на местната икономика	
1.6. Провеждане на регулярни срещи на ръководството на общината с представители на бизнеса при изготвяне на инвестиционните програми	
1.7. Разработване на Инвестиционен профил на община Борован и представянето му на Интернет-сайта на общината	
1.8. Разширяване на публично – частното партньорство в секторите на общинската икономика	
1.9. Насърчаване стартирането на неселскостопански дейности в селата на общината	
1.10. Предоставяне на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд за насърчаване създаването на животновъдни ферми	
1.11. Подкрепа на фермерите за увеличаване площите на трайните насаждения и на площите на зърнените култури с по-високи от средните за областта добиви, чрез провеждане на информационно-разяснителни кампании	
1.12. Подобряване на научно-техническото, информационното и пазарното обслужване на местните селскостопански производители	1.12.1. Организиране, съвместно с Областна дирекция по безопасност на храните - Враца на информационна кампания за въвеждане и сертифициране по НАССР на животновъдните ферми в

	общината 1.12.2.Организиране, съвместно с ОДБХ - Враца на информационна кампания за внедряване на стандарти за качество и изисквания за хуманно отглеждане на животните 1.12.3. Осигуряване на необходимите пазарни площи за реализация на земеделската продукция
1.13. Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологичното земеделие и за разширяване на площите, предназначени за развитие на биологично земеделие	
1.14. Идентифициране на подходящи общински сгради и терени за стопанска дейност с възможности за продаване, отстъпване на право на строеж, даване под наем или концесия, както и предоставяне за безвъзмездно ползване	
1.15. Разработване на дългосрочна общинска стратегия за устойчиво развитие на туризма	
1.16. Съдействие на общината за развитие на рибовъдство и риболовен туризъм в язовирите на общината	
1.17. Оказване на съдействие от страна на Общината при осъществяване на дейностите по залесяване, подобряване стопанисването и опазването на горите	
1.18. Създаване на рекламни материали за туристическите обекти в общината	
1.19. Разширяване легловата база на туризма в общината	
1.20. Разработване на проекти по Оперативни програми на ЕС с туристическа насоченост	
1.21. Разработване на интегрирани проекти с други общини по Програма „Региони в растеж“	
1.22. Участие на общината с проекти по други Оперативни програми и Проекти	
1.23. Взаимодействие на общината с туристически организации и сдружения за управление на туристическия район	
1.24. Развитие на сътрудничеството, икономическите и културни връзки с други общини в страната и чужбина	
1.25. Организиране на културни събития за популяризиране на интегриран туризъм, базиран на природно-ландшафтните и културни дадености и ресурси и за привличане на туристи	
1.26. Развитие на туристическата инфраструктура в общината	1.26.1. Изграждане на екопътеки

	1.26.2.Подобряване достъпа до историческите, културни и природни забележителности в общината
1.27. Обособяване на зона за прилагане на интегриран подход I-ви етап: „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ в с. Борован	
1.28. Изготвяне на Общ устройствен план на общината	

Втори основен приоритет: Развитие на инфраструктурата, опазване на околната среда, природното богатство и културно-историческото наследство
Конкретните мерки/дейности по втори основен приоритет са следните:

Мярка	Дейност
2.1. Съдействие от страна на Общината при ремонта и поддръжката на пътищата от републиканска пътна мрежа на територията на община Борован	
2.2. Реконструкция и рехабилитация на съществуващи улици и принадлежностите към тях в селищата на общината	Конкретните дейности, т.е. списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.3. Рехабилитация на уличното осветление в селищата на община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.4. Реконструкция на мостовете на територията на Община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.5. Повишаване енергийната ефективност на обществени сгради	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.6. Въвеждане на ВЕИ в обекти на общинската инфраструктура	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.7. Реконструкция на част от водоснабдителните системи в селата Добролево, Сираково, Нивянин, и Малорад	Конкретните дейности, т.е. списъкът на обектите, е според Проект по ПРСР на стойност 6 758 050,00 лв,(с ДДС)
2.8. Реконструкция на част от водоснабдителната система в село Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.9. Ремонт и обновяване на площади в населените места в общината	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.10. Осигуряване на висококачествен широколентов достъп до всички населени места в общината	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките

	на плановия период
2.11.Изпълнение на дейностите по проект „Проект „Wifi4EU”	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.12. Рехабилитация, ремонт и обновяване на обществени зелени площи-паркове, градини и детски площадки за населените места в Община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.13. Извършване на основни и текущи ремонти на училищата и детските градини	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.14. Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.15.Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови спортни площадки за фитнес на открито в община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.16.Рехабилитация на уличната пътна мрежа в селищата на общината	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.17. Ремонт на язовирите общинска собственост	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.18. Корекция на коритото на р. Скът при с. Нивянин и с. Борован	
2.19. Почистване на речни корита и дерета в селищата на община Борован	
2.20. Почистване на нерегламентирани сметища в покрайнините на селищата в общината	
2.21. Ремонт и обновяване на сгради на кметства в общината	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.22. Ремонт на сградата на търговския дом в с. Сираково	
2.23.Дообзавеждане на читалищата в с. Малорад, с. Борован и с. Добролево и с. Нивянин	
2.24. Ремонт и оборудване на помещенията и сградите на пенсионерските клубове в община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.25. Съдействие на общината за ремонт и реставрация на църквите в с. Борован, с. Малорад и с. Добролево	
2.26. Съдействие на общината за изографисване на църквата в с. Нивянин	
2.27. Изографисване на параклис в с. Сираково	
2.28. Изграждане на обредни домове в гробищните паркове на територията на община Борован	
2.29. Реставриране на паметници на културата и забележителности свързани с историята на община Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.30.Надграждане на системата за видеонаблюдение на територията на общината и осигуряване свързаността ѝ	

с РУ на МВР – гр. Бяла Слатина	
2.31. Ремонт и обновяване на стадион в с Борован	
2.32. Реконструкция, ремонт и оборудване/обзавеждане на съществуващата спортна инфраструктура в селата Малорад, Добролево, Борован	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
2.33. Изграждане на спортна площадка в ОУ „ Кирил и Методий“ с.Малорад	
2.34.Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община „Борован“ - с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“, с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/, с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - / от ос 48 до ос 63/), ул. „Иван Вазов“- / от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - / от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - / от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - / от ос 123 до ос 130/, с. Нивянин / за Сколаре/ (ул. Лазар Петров - /от ос 37 до ос 83/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 83 до ос 76/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 76 до ос 70/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 70 до ос 69/)	Конкретните дейности, т.е. списъкът на обектите, е според Проект по ПРСР на стойност 6 663 208,00 лв,(с ДДС)
2.35. Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в общинския център с. Борован	

Трети основен приоритет: Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот и жизнената среда, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в общината

Конкретните мерки/дейности по трети основен приоритет са следните:

Мярка	Дейност
3.1.Участие на общината в програми, насочени към осигуряване на заетост на продължително безработни лица	
3.2. Съдействие на Бюрото по труда за организиране на обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица и лица в неравностойно положение	
3.3. Съдействие на бизнеса за осигуряване на адаптирани работни места за нуждите на хора с увреждания	
3.4. Насърчаване на работодателите за наемане на работа на младежи до 29 години	
3.5. Разработване и провеждане на активни политики за интеграция на етническите общности	
3.6. Разработване и провеждане на активни политики за обхващане на всички деца в детските градини на	

общината	
3.7. Разработване на политики за подобряване на социалния статус на рисковите групи	
3.8. Подпомагане на социално слаби граждани	
3.9. Изграждане на детски площадки и кътове за отдих и игри на открито в населените места	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
3.10. Адаптиране на съществуващите детски площадки и спортни съоръжения в детските градини и училищата към изискванията за безопасност и функционалност	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
3.11. Благоустрояване на централната част и на паркови територии в населените места	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
3.12. Разработване на общинска стратегия за развитието на спорта	
3.13. Поддържане и модернизация на съществуващите спортни бази на територията на общината	Списъкът на обектите ще се уточнява текущо, в рамките на плановия период
3.14. Кандидатстване по европейски програми за развитие на спорта в общината	
3.15. Разширяване дейността на спортните клубове с деца и юноши	
3.16. Осигуряване на целогодишен достъп до спортни съоръжения за масов спорт и игра на децата и младежите	
3.17. Финансово подпомагане развитието на масов детско – юношески спорт и участието в турнири	
3.18. Финансиране на дейности от ежегодния Спортен календар	
3.19. Разработване на дългосрочни програми за развитие на основните културни институции в общината	
3.20. Стимулиране дейността на читалищата в населените места на общината	3.20.1. Ежегодна оценка на потребностите на читалищата по обективни критерии 3.20.2. Включване на читалищата в проекти за подобряване на тяхната ефективност и материално-техническа база
3.21. Разработване на политики за превенция на социалното изключване на хората в неравностойно положение, за преодоляване на изолацията на маргинализираните групи и за активизиране на гражданското общество за толерантност и съпричастност към тях	

3.22. Поддържане в добър вид на гробищните паркове	
3.23. Поддръжка на общинската дълготрайна декоративна растителност	
3.24. Ежегодно разработване и организиране на изпълнението на Годишен план за защита на горските територии на общината от пожари	
3.25. Разработване съвместно с ветеринарните власти на Общинска програма за контрол върху кучешката популация на територията на общината	
3.26. Осъществяване на контрол при изпълнението на дезинсекции, дератизации и деакаризации в общината	
3.27. Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината	
3.28. Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата	
2.29. Провеждане на информационни кампании във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението	
3.30. Приемане на годишни програми за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии	
3.31. Съдействие на Бюрото по труда при организиране на обучения за стартиране и управление на собствен бизнес	
3.32. Приключване изпълнението на дейностите по Проект „Аз, ти, тя, той, заедно за социална интеграция в Община Борован“ (удължен)	
3.33. Приключване на дейностите по Целева програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация 2020“	
3.34. Изпълнение на дейности по проект „Топъл обяд в условията на пандемия от Ковид-19“	
3.35. Приключване изпълнението на дейностите по Проект „Общините Криводол и Борован с грижа за по-добър живот” Компонент -3	
3.36. Изпълнение на дейности по Проект „Патронажна грижа +“	

Четвърти основен приоритет: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги

Конкретните мерки/дейности по четвърти основен приоритет са следните:

Мярка	Дейност
4.1. Повишаване капацитета на общинската администрация за управление, изпълнение, наблюдение и оценка на планови стратегически документи	4.1.1. Разработване на програми за обучение на общинските служители, които изпреварващо да посрещат нуждите от обучение на персонала 4.1.2. Участие в

	обучителни семинари и специализирани квалификационни курсове 4.1.3. Обмен на опит с други общини 4.1.4. Въвеждане на добри практики за подобряване работата на общинската администрация
4.2. Повишаване капацитета на общинската администрация за използване на европейски фондове	
4.3. Разширяване обхвата на предоставяните услуги на „едно гише“ и електронните административни услуги	
4.4. Повишаване информираността на гражданите за дейността и резултатите от работата на администрацията чрез по-широко използване на електронните и печатни медии	
4.5. Включване на гражданите и бизнеса в процеса на планиране на проектите	
4.6. Подобряване на финансовия мениджмънт на общината	4.6.1. Подобряване на контрола и гарантиране на прозрачност при изразходване на публичните средства 4.6.2. Повишаване събираемостта на местните данъци и такси 4.6.3. Оптимизиране на системата на заплащане на общинските служители, съобразена с квалификацията и периодичното оценяване на резултатите от труда
4.7. Разработване, съвместно с училищата в общината на програма за превенция на ранното отпадане на децата от училище	
4.8. Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от придобиване на образователен ценз с оглед бъдеща реализация на младежите в рамките на общината	
4.9. Насърчаване от страна на Общината на сътрудничеството между бизнеса и образователните институции за развитие на професионалните умения на човешките ресурси и обвързването им с потребностите на пазара	
4.10. Създаване на условия за пълноценно използване на свободното време на младите хора	

4.11. Подкрепа от страна на общината за пълноценна интеграция и социализация на учениците от различните малцинствени групи	
4.12. Насърчаване активното участие на младите хора в превантивни програми и кампании за намаляване на престъпността, насилието и зависимостите	
4.13. Разширяване участието на млади хора в дейности, заложи в Общинския културен календар, Общинския спортен календар, клубна и читалищна дейност	
4.14. Осигуряване на облекчен достъп до медицински услуги на всички жители на общината	4.14.1. Създаване на условия за профилактични прегледи по населени места с изнесени центрове 4.14.2. Осигуряване на медицински специалисти в здравните кабинети и в детските градини и училища 4.14.3. Осигуряване на целодневно медицинско обслужване на деца и ученици в детските градини и училищата
4.15. Провеждане на информационни и разяснителни кампании за повишаване на здравната култура на населението и превенция на хронични и епидемиологични заболявания	
4.16. Включване на подрастващите в здравно-профилактични и образователни програми за подобряване на здравната, половата и общата култура	
4.17. Подобряване на качеството и разширяване на услугата Домашен социален патронаж, в населените места на общината	
4.18. Администриране на услугата „Личен асистент”	
4.19. Участие на общината в програми и проекти със социална насоченост	
4.20. Ежегодно подпомагане дейността на културните институции, чрез финансиране на културния календар на Община Борован	
4.21. Организиране на местни културни празници и инициативи, свързани с местните обичаи и традиции	
4.22. Обогащане на интернет страницата на общината с информация за младежки проекти, програми, стипендии, обучение, стажуване, конкурси, мобилност на младите хора и др. възможности за развитие	
4.23. Насърчаване дейността на самодейните художествени състави	
4.24. Сключване на договори за партньорство с други общини в страната и в чужбина	
4.25. Участие на общината в съвместни културни	

мероприятия с партньорски организации в страната и в чужбина	
--	--

Част III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Комуникационната стратегия като управленска категория включва всички инструменти и процеси, които помагат да се достави правилното послание към точните хора по максимално ефективен начин. Съставни части на всяка комуникационна стратегия са: целева аудитория; цел на комуникационната стратегия; принципи на стратегията; комуникационно послание; форми и канали на комуникация.

Целева аудитория на Комуникационната стратегия е населението на община Борован. Комуникационната стратегия трябва да повиши информираността на целевата аудитория за визията, целите, приоритетите и мерките на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г.

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Борован и на структурите на гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия, при разработването, приемането и изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г. Едновременно с това е насочена и към подкрепа за изграждане на облик на община Борован като активна страна в провеждането на политики за усъвършенстване на териториалното и пространствено развитие и формирането на позитивни нагласи към дългосрочното стратегическо планиране. Комуникационната стратегия се разработва в помощ на развитието и поддържането на ефективни взаимоотношения с гражданите и техните сдружения; неправителствените организации; външните инвеститори; бизнеса, който развива своята дейност на територията на общината; на осигуряването на информация, необходима за идентифициране на възникващи проблеми, повишаване нивото на разбиране, генериране на подкрепа за инициативите на местната власт за успешната реализация на ПИРО.

Комуникационното послание е, че ПИРО се разработва в интерес на всички групи от населението, за да се превърне община Борован в община с интегрирано развитие на местната икономика, на техническата и на социалната инфраструктура; предлагаща благоприятни възможности за живот и труд, с добри икономически, социални и екологични условия в населените места, с оптимална среда за развитие на бизнеса и за пълноценна реализация на човешкия фактор, и че само с широката обществена подкрепа и участие тази цел може да бъде постигната.

Основните принципи на комуникационната стратегия са: публичност и създаване на условия за провеждане на дебати; предоставяне на балансирана и обективна информация на целевата аудитория; осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения; защита на обществен интерес; изграждане на съпричастност в населението и структурите на гражданското общество към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление; прозрачност и информираност; ефективност на дейностите по стратегията.

Форми на комуникация при осъществяване на комуникационната стратегия са публични дискусии, презентации, фокус-групи, печатни материали, а основни комуникационни канали са интернет -страницата на общината и регионалните медии.

Съгласно Закона за регионалното развитие, основни принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, са принципите на партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката за изпълнение на плановите документи. В съответствие със закона, основен принцип при разработването на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. е принципът на партньорство, а чрез осигурената информация и публичност се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. се разработва, обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Главната цел на действията за прилагане на принципа на партньорството е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на изработването и изпълнението на ПИРО за очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на неговата реализация.

Реалното участие на икономическите и социални партньори на Общината във всички етапи на разработване, изпълнение, наблюдение, оценка и актуализация на Плана за интегрирано развитие на Община Борован за периода 2021 – 2027 г. се препоръчва като задължително условие за успешната му реализация, защото:

1. Партньорите могат да имат важни знания в определена икономическа и социална сфера на развитие, която може да бъде слабо позната на общинските служители, които не са се сблъскали често с конкретните проблеми;
2. Партньорите контролират капитала и човешките ресурси;
3. Партньорите са заинтересовани от развитието на своята община, защото икономическият растеж в общината означава и увеличение на техните доходи;
4. Участието на партньорите при подготовката, съгласуването, обсъждането и контрола на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на ПИРО;
5. Чрез участието на партньорите, ПИРО се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението на общината.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се постигне по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на средства.

Участието на обществеността в процесите по разработване, наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО може да създаде благоприятни очаквания за бързото икономическо и социално развитие на община Борован. Положителните икономически очаквания могат да увеличат преките инвестиции и да увеличат въздействието на обществената политика.

Планът за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. се разработи чрез прилагане на принципа на партньорство. Това включи информиране на всички заинтересовани страни. Даде се възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения, както чрез формални и неформални работни срещи с потесен кръг участници, така и чрез работа във фокус-групи и организиране на публични дискусии със социалните и икономически партньори и гражданското общество.

Обменът на мнения и информация се състоя и чрез провеждане на анкети, вземане на интервюта, допитвания и отзиви, с кметовете и кметските наместници в населените места в общината, с общинските съветници, с представители на общинската

администрация, на бизнеса, на образователните и социални институции, на неформални структури на гражданското общество, с граждани.

Спазването на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност се осъществяват чрез следните конкретни действия:

1. Представяне в подходяща форма на информация за предвижданията на Плана за интегрирано развитие за периода до 2027 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта човешките ресурси, на инфраструктурата и околната среда;

2. Фокусиране вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;

3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред Кмета, Общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество, за осигуряване на висока ефективност при изпълнението на ПИРО;

4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината, за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност за общината;

5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за реализация на ПИРО.

Основната цел на прилагането на принципите на информираност и публичност във връзка с ПИРО е да се повиши обществената осведоменост, както и прозрачността относно прилагането на мерките за местно развитие. Осигуряването на нужната информация и публичност е основна предпоставка за успешното разработване и изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г.

В началния етап на разработване на Плана обществеността беше приканена да споделя предложения за разработването на ПИРО в писмен вид, както и да присъства на организирани открити обсъждания на Плана от работната група по неговото изработване. За целта на сайта на Общината бяха публикувани съответни съобщения, информиращи обществеността за стартирането на процеса на планиране, анкетна карта за предварително проучване на актуалните икономически, социални, инфраструктурни проблеми и проблемите на човешките ресурси в общината и за нагласите на жителите на общината за визията, основните цели и приоритети на ПИРО, а също така бяха използвани и други местни медии.

Такъв подход трябва да се следва и при актуализирането и усъвършенстването на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. Възможностите на модерните телекомуникационни средства могат успешно да се използват в процеса на приобщаване на партньорите и широката общественост към приоритетите и целите на ПИРО. Откритите обсъждания на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. във всеки етап от неговото изпълнение могат да бъдат обявявани в печата, самият ПИРО и неговите изменения да бъдат публикувани в Интернет-страницата на общината и в други местни публични институции.

Основна отговорност за осигуряване на информация и публичност на процеса на разработване, съгласуване, актуализиране и изпълнение на ПИРО, имат Кмета на общината и Общинският съвет, в съответствие с техните компетенции. Но във всички етапи ще участват, и ще се разпределят отговорности между всички групи партньори: териториални и местни административни структури на изпълнителната власт,

икономически и социални партньори, НПО, граждански сдружения, широка общественост, като в зависимост от етапа, нивото на съучастие ще бъде в различна степен. Ще се прилагат и трите форми на взаимодействие между посочените групи: информирание, консултиране и съгласуваност, ангажираност и активно участие.

В процеса на изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на ПИРО. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информирание, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на Интернет-страницата на общината.

Важен фактор са действията на партньорите в процеса на реализация на Плана за избягване на потенциалните екологични рискове. В етапите на наблюдение и оценка на ПИРО е желателно активно участие на местните и регионалните екологични власти за своевременно координиране и комуникиране при разрешаване на потенциални „конфликти“ между икономическото развитие на общината и околната среда.

Част IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

ПИРО като стратегически документ интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните потенциали за развитие на общината и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

В тази връзка определянето на приоритетни зони за развитие и прилагането на интегриран подход и сътрудничество с други общини и държавата при реализиране на потенциалите за развитие на общината ще доведе до повишаване благосъстоянието на общността и икономическото развитие на региона.

За реализирането на тази цел през новия планов период 2021 – 2027 г., община Борован ще насочи своите усилия за обособяването на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“, в общинския център – с. Борован. Този комплекс ще представлява първи етап от изграждане на Зона за интегриран подход „Село Борован – европейско селище с характеристики, доближаващи го до типичния малък град, с икономически социален и културен потенциал за ускорено развитие като урбанистичен център и център на община“.

Зоната за интегриран подход към момента представлява селска територия с преобладаващи обществено - обслужващи функции, с комплексни проблеми, свързани със застрояването, обитаването, транспортното обслужване, с незадоволително състояние на икономиката и на техническата инфраструктура. Зоната е със сграден фонд от различни типове жилищни и административни сгради с потребност от обновяване. В сравнение с останалите села от общината, с. Борован има задоволителни демографски показатели, добре функционираща образователна, културна и социална инфраструктура и има потенциал за тяхното развитие и в бъдеще. В същото време са налични недоизградени и неблагоустроени елементи на обществено - обслужващата среда – обществени пространства, улично осветление, паркове и детски площадки, недобро състояние на улични, тротоарни и алеийни настилки, липса на канализация.

Като център на едноименна община, село Борован през новия програмен период ще бъде обект на различни интервенции, включващи реализацията на различни проекти и дейности, които го определят като зона за интегриран подход. Концепцията за изграждане на такава зона предстои да бъде изяснявана, като тя ще включва различни обекти и ще се осъществява на отделни етапи както през програмния период 2021 – 2027 г., така и след това.

Към настоящия момент усилията на общината ще бъдат насочени към реализацията на първия етап, а практическото изграждане на самата Зона за интегриран подход ще започне през втората половина на програмния период

Първият етап - „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“, следва да бъде осъществен до средата на плановия период, като паралелно започне изграждането на идейната концепция за втория етап, през който се предвижда развитието на общинския център – с. Борован като модерно селище от урбанизиран европейски тип, което предлага привлекателна среда за живот, работа и реализация на човешкия фактор, със съвременна социална, пътна, водоснабдителна и канализационна инфраструктура, мотивираща младите хора да останат и да се развиват в родния край.

Община Борован има готовността да започне осъществяването на първия етап – изграждане на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“, при първата възможност за намиране на финансов ресурс от собствени и привлечени средства.

Историческа обосновка за изграждане на Историко-мемориалния комплекс

Пътят на Ботевата чета от Козлодуйския бряг до връх Вола е една от най-героичните и светли страници в българската история, изпълнена с драматизъм и величие, които вълнуват и изпълват с гордост сърцата на всеки българин поколения наред. В името на поддържане на живата памет за безпримерния героизъм на падналите за свободата на Отечеството и за формирането на патриотично възпитание на бъдещите поколения, сме длъжни да съхраним историческите факти и спомена за събитията, свързани с нашия регион и конкретно – с община Борован.

По-долу е представена част от тези драматични събития:

„ Първоначално определеният срок за преминаване на четата в България не успява да бъде спазен и едва от 16 май 1876 г., последователно в Гюргево, Зимница, Турну Мъгуреле, Корабия и Бекет, четниците на групи започват да се качват на австрийския параход „Радецки“. Нарочно е избран кораб на централноевропейска страна, за да не се предизвикат евентуални усложнения за румънското правителство. Четниците се представят за градинари, пътуващи за Кладово, Сърбия. Командването на четата предвижда завладяване на кораба и поемане на управлението му, в случай че капитанът откаже да спре на предварително определеното за дебаркиране място.

Към 11:00 часа на 17 май, когато „Радецки“ приближил устието на р. Огоста, по даден от войводата знак, четниците пристъпили към завземане на парахода. Захари Стоянов пише: *„То е било гръм, трясък и пукот. Като че на всяка дъска от парахода се е трошила... Не само дъски хвърчели по въздуха, но цели сандъци се носели на ръце, ножове дрънчели, фишеци, паласки и чанти нападали.“*

Поставен пред свършен факт, капитан Дагоберт Енглендер предоставил „Радецки“ на разположение на войводата. Коректното държане на нашите революционери оставило силно впечатление сред екипажа и пътниците. Капитан Енглендер не само улеснил слизането на родния бряг, но когато във Видин бил поканен от Осман паша да натовари 1000 турски войници и да ги закара до Козлодуй, за да преследват четата, категорично отказал.

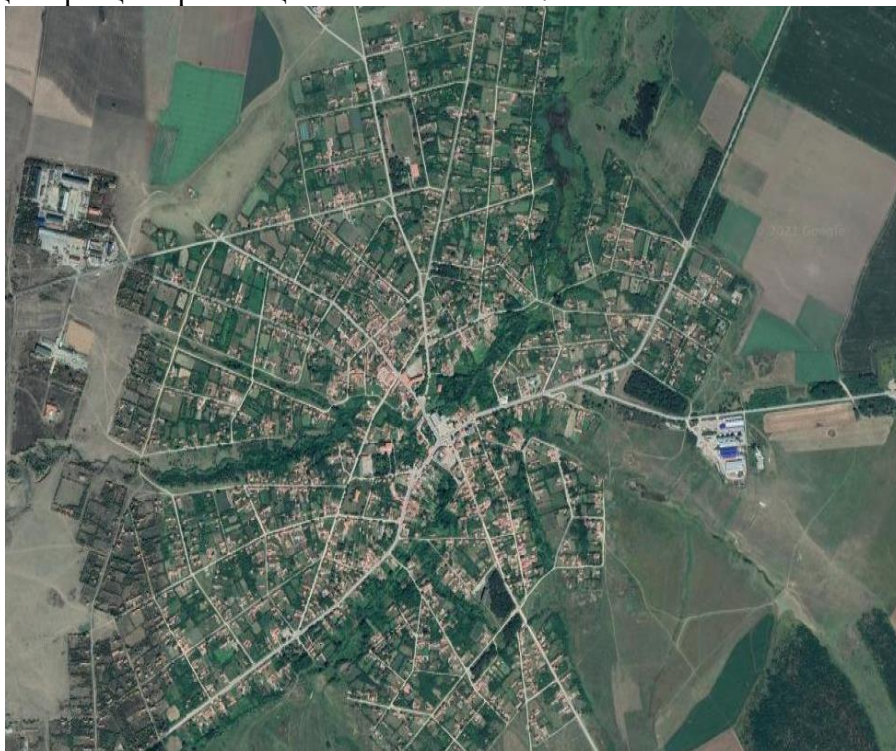
Въстаниците слезли на козлодуйския бряг под строй, с развято знаме. Те

целунали родната земя и положили клетва, че са готови да дадат живота си за нейното освобождаване. Четата, начело с авангард под командването на Никола Войновски, се отправила на поход. Най-напред спряла в с. Козлодуй, където разпръснала група черкези, набавила си няколко коня за войводата и щаба му и взела осем коли за импровизирания обоз. От с. Козлодуй към четата се присъединил местният учител – Младен Павлов от Видин. Към 14:00 часа тя напуснала Козлодуй и до вечерта стигнала с. Бутан. Там четниците използвали колите, за да направят мост през пълноводната р. Огоста и да преминат на другия бряг. Като продължили пътя си, те излезли на пътя Рахово (Оряхово) – Враца и прекъснали телеграфната връзка. През нощта четата продължила своето движение в походен ред със строги мерки за охрана. Четата се водила от авангард от 30 – 40 души, а главните сили се движели в две колони от двете страни на импровизирания обоз. Така четата била в готовност да води бой при внезапно нападение на противника. Движейки с такива мерки за охрана, четата респектирала група черкези, които от време на време откривали огън по нея, но не смеели да я доближат. Преминавайки край с. Алтимир, към полунощ въстаниците влезли в с. Борован, където претърпели първото си разочарование. Тук към четата трябвало да се присъединят 400 въстаници от района. С тях тръгнал обаче само един.“

Събитията след това до трагичната смърт на поета-революционер на 20 май 1876 г., и разпръскването на оцелелите четници, са известни. От общо 198 четници загиват 94 души, 26 са заточени, 2 умират в затворите, 76 дочакват свободата на България.

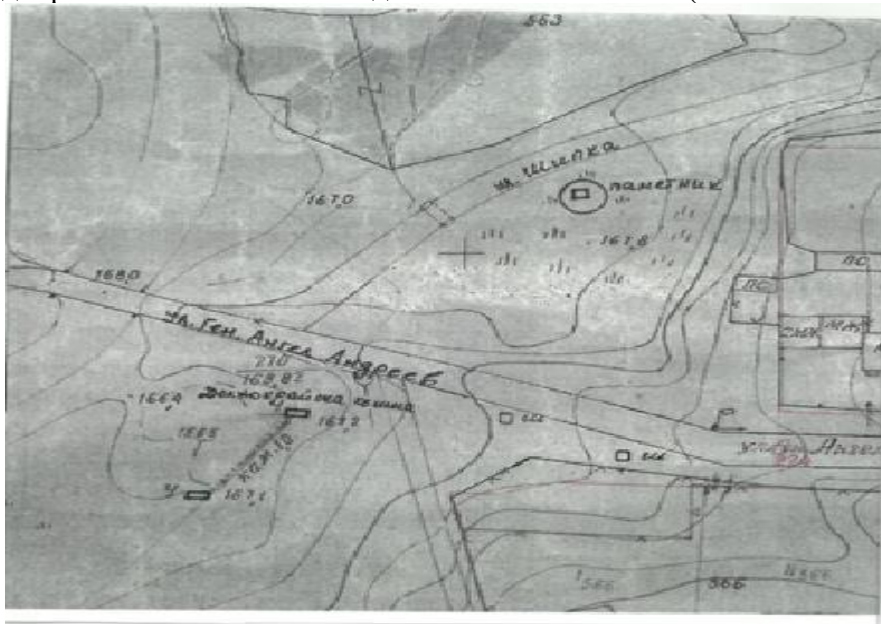
Местоположение на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“

Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“, се намира на територията на с. Борован, която територия лимитира и границите на Зоната за интегриран подход „Село Борован – европейско селище с характеристики, доближаващи го до типичния малък град, с икономически социален и културен потенциал за ускорено развитие като урбанистичен център и център на община“. Вж. Схема № 4.

Сх. № 4. Схема на с. Борован, обл. Враца

Долнокрайската чешма е с площ 2030кв.м., УПИ I, кв.157 по Плана на с.Борован . За нея има и одобрен ЧИПУП със Заповед №286 от 21.10.2004г.(вж. схема №5).

Сх. № 5. Местоположение на историко-мемориалния комплекс

Паметната плоча е в кв.20, с площ 1840кв.м по Плана на с.Борован. Паметната плоча не е отразена в Плана на селото и липсва информация, кой и кога я е поставял.

Сегашно състояние:

Към момента на тази територия се намират:

1. Паметник, в сравнително лошо състояние;
2. Чешма с прокарани тръби, в лошо състояние.

Сегашното състояние на обекта е видно и от приложените по-долу снимки:

Необходими дейности по изграждане на историко-мемориалния комплекс:

- 1.Отводняване на терена около паметника на Ботев и долнокрайската чешма;
- 2.Почистване на участъците от тиня;
- 3.Насипване със земя и трамбоване на участъците;
- 4.Реновиране на паметната плоча или поставяне на нова такава, която да бъде регистрирана като паметник в Плана на с.Борован.;
5. Възстановяване на чешмата;
- 6.Облагородяване с дървесна и цветна растителност около паметника и чешмата;
- 7.Създаване на кътове за отдих;

8. Поставяне на информационни табели.

През новия планов период може да се търсят възможности и за осъществяване на допълнителни дейности, като:

1. Обособяване по пътя, по който четата е напуснала селото, на Ботева алея, в която участниците в похода и жители на селото ежегодно да засаждат в памет на историческото събитие по едно дъбово дърво, обозначено с паметна табелка;

2. Създаване на постоянна експозиция „Пътят на Ботевата чета“ в музея на с. Борован, в сътрудничество с други музеи.

Финансова обосновка

А. Необходими средства:

За осъществяване на посочените по-горе осем дейности ще са необходими около 53 500 лв.

Б. Източници на средства за изграждане на „Историко-мемориалния комплекс“:

1. Проекти по Национални програми и Оперативни програми на ЕС;
2. Републикански и общински бюджет;
3. Дарения от бизнеса, граждански организации и сдружения, индивидуални дарения

При създаването на Алеята ще се разчита и на доброволен труд на гражданите

Мотиви и очаквани ефекти от изграждане „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“

Необходимостта от изграждане на Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ е продиктувана от редица предпоставки:

Паметникът на Ботев и историческото място, където е спряла четата, са се превърнали в един от символите на с. Борован. Паметникът обаче в момента не е в добро състояние и се нуждае от реновиране. Това прави реставрацията му и облагородяването на мястото около него изключително навременни и актуални. Основна задача на Община Борован е да запази и съхрани обекта за бъдещите поколения.

Със своята уникалност, предвиденият за изграждане мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ ще бъде запазен като историческа ценност, и ще има възможност бързо да се позиционира като важна атракция, която привлича не само поклонници от ежегодния поход по стъпките на Ботевата чета, но много посетители от общината, региона и страната.

Доброто поддържане на комплекса ще предразполага туристите на територията на с. Борован да останат да посетят музея и другите интересни места в общината, а не просто да продължат по пътя си. Реализацията на проекта за изграждане на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ ще спомогне община Борован да не остане непозната и непопулярна като туристическа дестинация за потенциалните посетители от България и чужбина. За това много ще спомогне и музеят с експозицията за Ботевата чета, който да предложи на посетителите на с. Борован модерно и съвременно туристическо предлагане.

С изграждането на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ ще се постигнат следните цели:

- Съхраняване, реставрация и опазване на обект с историческо значение за бъдещите поколения;
- Повишаване привлекателността на общината като туристическа дестинация;
- Промотиране на възможностите за финансиране на местни инициативи, както и да се усъвършенства местния капацитет за усвояване на средства от Европейския съюз и от

Национални програми;

- Инвестицията в осъществяване на Комплекса е и инвестиция в човешкия потенциал: източник на родолюбие и любов към историята на България и нейните национални герои, мотивиращ фактор за младите хора да останат в общината и да работят за нейното развитие и благоденствие.

Част V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Както е известно, интегрираният подход е един от новите моменти в регионалното и пространствено планиране през плановия период 2021 – 2027 г. Интегрираният подход в стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие изисква да се търси и да се отчита не само локалният ефект от отделните мерки в Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г., но и да се държи сметка за възможния и съзнателно търсен мултипликационен ефект от тези мерки. Мултипликационният ефект е:

1. Интегрален;
2. Синергетичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
3. Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване и на метричните резултати от функционирането на социо-икономическата система;
4. Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализиран в една сфера, винаги води след себе си, пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани с конкретната сфера подсистеми.

Макар да са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината, процесите на реализиране на мерките в тези системи функционално се преплитат помежду си, зависят едни от други, предопределят се едни други. Така подобряване качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване развитието на икономиката; развитието на икономиката, от своя страна, ще позволи подобряване на инфраструктурата, повишаване качеството на човешките ресурси и мотивация на хората да останат и да работят в общината, повишавайки нейната привлекателност като предпочитано място за живот, труд и отдых. С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Всичко това налага, както при формулирането, така и при изпълнението на мерките и дейностите в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г., представени в Програмата за реализация на ПИРО, съзнателно да се търсят, да се разкриват и да се развиват интеграционните връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е представена в **ПРИЛОЖЕНИЕ № 1**.

Планът за интегрирано развитие на община Борован представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато Програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектите/проектните идеи, за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в ПИРО, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализацията му, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на ПИРО.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. съдържа Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (**ПРИЛОЖЕНИЕ №1А**).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март 2020 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Индикативният списък с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като проектите по своята същност могат да представляват мерки, съвкупност от мерки или част от мерки за реализация на отделните приоритети. В този смисъл, включените в Приложение №1А проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение №1.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни идеи в Приложение №1А е, че общината, съвместно с партньорите са преценили, че : а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и б) съответният проект има известна степен на проектна готовност.

В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност със списък съгласно приложение №1А, но той може да бъде добавен по-късно, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март 2020 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. съдържа и Индикативна финансова таблица (**ПРИЛОЖЕНИЕ № 2**).

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. и описва финансовата рамка на поетите ангажменти по изпълнението на ПИРО. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проекти/проектни идеи. В този смисъл Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни

помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Част VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Измененията в климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони, дават отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране, върху управлението на водите, земята и природните ценности.

Стратегическите документи в областта на околната среда на национално ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на климата и адаптация към климатичните промени, които следва да бъдат съобразени с характерните особености и проблеми на всеки регион, област и община. През 2019 г. Правителството на Р България одобри Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие, като на национално ниво разработването на стратегията е залегнало в Закона за ограничаване изменението на климата. Документът очертава стратегическата рамка и приоритетите по отношение на адаптацията към изменението на климата до 2030 г. Целта е да се намали уязвимостта на страната спрямо последиците от изменението на климата и да се подобри капацитета за адаптация на екологичните, социалните и икономическите системи към въздействията на изменението на климата. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата обхваща девет сектора - „Селско стопанство“, „Гори“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Води“, „Енергетика“, „Транспорт“, „Градска среда“, „Човешко здраве“ и „Туризм“. Част от документа е и разработеният План за действие, в който са определени целите и приоритетите за подобряване на капацитета за адаптация. В плана детайлно са разписани дейности за всеки от секторите, в това число необходим финансов ресурс, очаквани резултати, отговорни институции за тяхното прилагане. За първи път в България е изготвен и макроикономически анализ, в който са оценени социално-икономическите последици от въздействията от изменение на климата. Изчисленията показват, че ако не се предприемат действия, изменението на климата ще окаже негативно влияние във финансово отношение, като е възможно да ликвидира икономическия растеж на страната до 2050 г.

Адаптирането на подходите в планирането към измененията на климата в община Борован, област Враца ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия - хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия.

В община Борован през 2020 г. е направена екологична оценка на Общия устройствен план, която определя доколко и по какъв начин процесите на регионалното и пространствено развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот на територията на общината, какви са основните проблеми, свързани с изменението на климата и какви са мерките, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяване на ОУПО.

Доколкото Общият устройствен план е документ с дългосрочна визия за развитие за 15-20 години напред, а Планът за интегрирано развитие на общината е с хоризонт 7 години, може да се приеме, че анализите, оценките, прогнозите и мерките в Доклада за екологична оценка на ОУПО относно ограничаване изменението на климата, адаптиране към климатичните промени и намаляване на риска от бедствия, са актуални и по отношение на Плана за интегрирано развитие на община Борован за плановия период 2021 – 2027 г. Макар да не се предвижда разработване на предварителен доклад за екологична оценка на ПИРО, следва да се отбележи, че в съответствие с действащата нормативна уредба, при изпълнението на всяка от мерките в Плана за интегрирано развитие на общината, свързана с реализация на инвестиционни проекти, за които е задължителна ОВОС, такава ще бъде извършвана преди икономическата оценка, финансиране и стартиране на съответните обекти.

В Доклада за екологична оценка на ОУПО анализът на текущото състояние на околната среда е направен по основни компоненти на средата: въздух; води; почви; ландшафт; биологично разнообразие – растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии; отпадъци; вредни физични фактори. В този доклад са предвидени редица адекватни мерки за ограничаване изменението на климата, както и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия. Предвидените мерки са съобразени основно с:

1. Директивите на ЕС в областта на околната среда;
2. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие;
3. Плановите за управление на риска от наводнения, както и със забраните, ограниченията и регламентите на чл. 143, 146, 149, ал. 2 и ал. 3 от Закона за водите;
4. Целите и приоритетите на програмите на Националния доверителен екофонд и Третия национален план за действие по изменение на климата, предвиждащи намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори;
5. Закона за защита при бедствия;
6. Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
7. Областния план за защита при бедствия на Област Враца;
8. Общинската Програма за намаляване на риска от бедствия в община Борован 2018 г.;
9. Общинската Програма за управление на дейностите по отпадъците на община Бяла 2017 – 2020 г.
10. Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Борован за периода 2020-2030 г.
11. Краткосрочна общинска програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива за периода 2020 – 2023 г.

Предвидените мерки в Плана за интегрирано развитие на общината са напълно съобразени с набелязаните в Доклада за екологична оценка на ОУПО мерки за ограничаване изменението на климата, както и с мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

В Общинската програма за защита при бедствия в община Борован се посочва, че на територията на общината е възможно възникването на различни по вид бедствия,

които могат да предизвикат значителни загуби в човешки и материални ресурси. Най - характерни от тях са : земетресения; наводнения; снегонавяване и обледяване; силни бури; горски и полски пожари; радиоактивно замърсяване и други аварийни събития с възможни радиационни последици за населението и околната среда; химично замърсяване - промишлени аварии, свързани с отделяне на опасни вещества; биологично замърсяване; големи пътно-транспортни произшествия.

Възникването на бедствия на територията на община Борован може да доведе до сериозни затруднения в нормалната работа на инфраструктурата в районите на бедствията, да се нарушат жизнено важни системи за управление и нормалното функциониране на стопанските обекти. Основната цел на Общинската програма за защита при бедствия е защитата на живота и здравето на населението, опазване на околната среда и имуществото при бедствия, възникнали на територията на община Борован. Набелязване на превантивни мерки за предотвратяването или намаляване неблагоприятните последици в резултат от бедствия и извънредни ситуации, организиране и координиране на дейностите по защитата при възникването им - оказване помощ на пострадалите, ресурсно осигуряване, подпомагане и възстановяване на засегнатите райони, ограничаване мащабите на възможните последици, ликвидиране на последиците за населението и околната среда.

Във връзка с това, в Общинската програма за защита при бедствия в община Борован са набелязани следните мерки за предотвратяване или намаляване на последиците от бедствия:

- Мерки за предотвратяване или намаляване на риска от сеизмично въздействие;
- Мерки за предотвратяване или намаляване на риска от наводнения;
- Мерки за намаляване на риска от обилни снеговалежи, снежни бури и заледяване;
- Мерки за предотвратяване или намаляване на риска при радиационна авария;
- Мерки за предотвратяване или намаляване на риска от авария с опасни химични вещества;
- Мерки за предотвратяване или намаляване на риска от биологично заразяване (пандемии по хората и заразни болести по животните)
- Мерки за предотвратяване и намаляване на риска от големи пожари за горски територии, земеделски масиви и критичната инфраструктура.

Важни раздели от Общинския план за защита при бедствия в община Борован са също и конкретните политики, методи и дейности за намаляване на риска чрез превенция, разпределението на задълженията и отговорните органи и лица, както и средствата и ресурсите, предвидени за ликвидиране на последиците от бедствия.

Освен че всички мерки в Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. пряко и косвено са съобразени и хармонизирани с набелязаните в Доклада за екологична оценка на ОУПО мерки за ограничаване изменението на климата, както и с мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия, в ПИРО са набелязани и конкретни мерки в тази насока, с което се слага допълнителен акцент върху важността на проблема за ограничаване изменението на климата, за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

Тези мерки са:

1.13. Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологичното земеделие и за разширяване на площите, предназначени за развитие на биологично земеделие;

1.17. Оказване на съдействие от страна на Общината при осъществяване на дейностите по залесяване, подобряване стопанисването и опазването на горите;

2.4. Реконструкция на мостовете на територията на община Борован;

- 2.5. Повишаване енергийната ефективност на обществени сгради;
- 2.6. Въвеждане на ВЕИ в обекти на общинската инфраструктура;
- 2.17. Ремонт на язовирите – общинска собственост;
- 3.24. Ежегодно разработване и организиране на изпълнението на Годишен план за защита на горските територии на общината от пожари;
- 3.27. Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината;
- 3.28. Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата;
- 2.29. Провеждане на информационни кампании във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението;
- 3.30. Приемане на годишни програми за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии, и др.

Част VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

Ефективната реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован през 7-те години на неговото действие изисква способност за адаптация към променящите се характеристики на общината и на околната нормативно-правна, икономическа и социална среда. За да бъде ПИРО основа за разработване на стратегическите документи и през последващия планов период, е необходимо той да е актуален и в края на 2027 г. Това определя нуждата от разработване на система за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г.

Целта на системата е да се определи степента на изпълнение на планираните цели, да се проследи съответствието на ПИРО с променящите се условия и да се аргументира нуждата от неговата актуализация.

Системата за наблюдение и оценка на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение;
- Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация;
- Актуализация.

Основните задачи на системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. , са:

1. Осигуряване на необходимата информация за извършване на наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО, в т.ч. – определяне на източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на необходимата информация;
2. Приложение на системата от индикатори на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. ;
3. Определяне на съответните звена, които трябва да осъществяват необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО;
4. Регламентиране на функциите на тези звена и последователността на извършваните дейности във времето;
5. Осигуряване на пълноценна координация и взаимодействие на участващите структури в този процес;
6. Успешно публично представяне на резултатите от наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО.

Източниците на информация за наблюдение и оценка на регионалното развитие се определят в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Наблюдението, оценката и актуализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Борован 2021 – 2027 г. се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, Агенция по заетостта към МТСП, АПИ, Дирекция регионална служба по

заестостта - Враца, Бюро по труда – с. Борован, информационния портал за европейските фондове в България, данни от отделни фирми и лични стопанства в общината, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общината.

Основни участници в процесите на наблюдение, оценка и актуализация на Плана са Общинският съвет на Община Борован, Кмета на общината, специализираните дирекции в местната администрация, различните институции, осигуряващи необходимата информация и заинтересованите страни – представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители на общината. Кметовете и кметските наместници в съставните села на общината също са част от системата за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Те наблюдават осъществяването на общите дела на общинското развитие в рамките на селищата и осигуряват информация за състоянието и тенденциите в развитието на техните землища.

Обвързването на изброените звена в единна система за взаимодействие позволява всеобхватно наблюдение на ПИРО и точна оценка на неговия прогрес и на ограничаващите го фактори.

Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението и оценката на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Борован.

В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие, Кметът на общината:

1. организира изработването на Плана за интегрирано развитие на общината и го внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
2. ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината;
3. представя Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от Общинския съвет;
4. осигурява публичност и прозрачност на Плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му.

Съществена функция на Кмета е планиране на вътрешна организационна структура, където детайлно са разпределени задълженията на специализираните дирекции в общината, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие Общинският съвет:

1. обсъжда и приема Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината;
2. контролира осигуряването на съответствие на Общия устройствен план с Плана за интегрирано развитие на общината;
- 3 одобрява Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината.

За реализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Борован 2021 – 2027 г. се извършва междинна оценка в средата на периода на неговото действие. Междинната оценка е ключов инструмент за оценка на изпълнението на ПИРО и представлява логическо продължение на предходните годишни доклади. Изводите на междинната оценка водят до евентуална актуализация на ПИРО.

Междинната оценка включва:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на ПИРО.

През периода на действие на ПИРО могат да се извършват допълнителни тематични оценки и оценки за специфични случаи, по преценка на общинските органи за управление.

За изпълнението на ПИРО се извършва последваща оценка на въздействието, не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие.

Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Планът за интегрирано за развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е отворена система и може да се актуализира. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително “твърд” в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано за развитие на Община Борован 2021 – 2027 г. има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., а също така отразяват и спецификата на района.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в Матрица на индикаторите (**ПРИЛОЖЕНИЕ № 3**).

Избраните индикатори са:

✓ **Конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;

✓ **Измерими** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

✓ **Достъпни** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;

✓ **Адекватни** - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

✓ **Обвързани са с времето** - на базата на периодична информация, позволяват сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г., както и Списъка на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

За целите на ПИРО са използвани два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. Индикаторите за продукт не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект – включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

Част VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛ. 32 ОТ ЗРР

Съгласно Чл. 32, ал.1 на Закона за регионалното развитие, едновременно с разработването на ПИРО се извършва екологична оценка или се преценява необходимостта от извършване на екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда. Такава оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. не се налага, по съображения, представени в част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия. Планът за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. е рамков документ и не съдържа инвестиционни предложения, попадащи в обхвата по приложение No 1 към чл.92, т.1 и приложение No 2 към чл.93, ал.1 т. 1 и 2 от ЗООС и/или други инвестиционни предложения с предполагаемо значително въздействие върху околната среда.

Съгласно Чл. 32, ал. 2, на Закона за регионалното развитие, по преценка на кметовете на общини, като компетентни органи за разработването на ПИРО, може да се извършва предварителна оценка за социално-икономическото им въздействие.

Предварителната оценка за социално-икономическо въздействие е изготвена успоредно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. Тя съдържа:

1. Оценка на структурата и съдържанието на плановия документ;
2. Оценка на вътрешната и външна съгласуваност на ПИРО, в 4 поднаправления:
 - а) Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа;
 - б) Съответствие между идентифицираните проблеми в аналитичната част и предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО;
 - в) Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво;
3. Оценка на въздействието на ПИРО върху процесите на социално-икономическо развитие на община Борован;
4. Оценка на финансовите въздействия на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г.;

5. Оценка за реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа;
а) Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите;
б) Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.

I. Общ преглед на структурата и съдържанието на плановия документ

Планът за интегрирано развитие на община Борован е разработен като средносрочен документ за периода 2021-2027 г., с помощта на който се определят визията, стратегическите цели и приоритетите за развитието на общината, както и мерките/дейностите и ресурсите за неговата реализация. Основната цел е ПИРО да бъде практическо средство и методическо ръководство за управление на общината с участието на всички заинтересовани страни в рамките на местното развитие - общинска администрация, неправителствени организации и частен бизнес.

В структурно отношение Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Аналитичната част обхваща обща характеристика на общината, задълбочен анализ на икономическото състояние на общината, на развитието на социалната сфера и на човешките ресурси, на инфраструктурното развитие, на екологичното състояние, на административния капацитет на общинската администрация, на културно-историческото наследство, на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор, на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници. В тази част е разработен секторен SWOT-анализ и са изяснени взаимовръзките на резултатите от аналитичната част с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

Стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. включва разделите: Цели и приоритети за развитие на община Борован за периода 2021 - 2027 г.; Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО, при спазване на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност; Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини - приоритетни зони за въздействие; Индикативен списък на важни за общината проектни идеи с проектобюджети и оптимален график на изпълнение; Обща оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО; Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие; Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия; Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.

Основни компоненти на стратегическата част на ПИРО са визията, стратегическите цели, основните приоритети, и конкретните мерки и дейности за постигане на целите и приоритетите на ПИРО. Целите и приоритетите на ПИРО са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като са обвързани с постигането на конкретни резултати за територията на община Борован. Те отразяват местните потенциали за развитие и са съсредоточени върху решаването на конкретните проблеми на общината. Приоритетите, дефинирани в ПИРО, логически произтичат от аналитичната част на документа, като са фокусирани върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и по-конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел.

Между визията, стратегическите цели, приоритетите на ПИРО и конкретните мерки и дейности има добре изразена връзка, така че изпълнението на мерките и дейностите естествено ще доведат до реализация на стратегическия документ през периода 2021-2027 г.

В Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г са включени **3 стратегически цели и 4 основни приоритета**, както следва:

Стратегически цели:

Стратегическа цел I: Развитие на конкурентоспособна местна икономика, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, преработващата промишленост, туризма и съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

Стратегическа цел II: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство.

Стратегическа цел III: Развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.

На посочените стратегически цели съответстват следните **основни приоритети** на ПИРО, насочени към потенциала за развитие на община Борован:

Приоритет 1: Икономическо развитие на общината, насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите в секторите на общинската икономика, с приоритет - селско стопанство, преработваща промишленост, туризъм и съпътстващи дейности и услуги.

Приоритет 2: Развитие на инфраструктурата, опазване на околната среда, природното богатство и културно-историческото наследство.

Приоритет 3: Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот и жизнената среда, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в общината.

Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

Към Приоритет 1 са включени 27 мерки; към Приоритет 2 – 35 мерки; към Приоритет 3 – 36 мерки; към Приоритет 4 – 25 мерки.

Формулираните мерки и дейности към отделните приоритети са логически обвързани с идентифицираните в аналитичната част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. проблеми и нужди на целевата територия. По този начин с реализацията на ПИРО ще се постигне желаното положително въздействие в социално-икономическото развитие на общината и ще се подобри текущото ѝ състояние.

В общото структуриране на стратегическата част на разработения План за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. не се наблюдават повторения или застъпване на части от целите, приоритетите и мерките.

В плановия документ е включена Програма за реализация на ПИРО (Приложение № 1), включваща индикативен бюджет и източници на финансиране, както следва: Републикански бюджет, Общински бюджет, средства от Европейските фондове, Национални програми, частни инвестиции и други привлечени средства.

Предвидените действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО отговарят на изискванията, заложи в Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г.

Прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност между Общинската администрация, бизнеса, неправителствените

организации и други заинтересовани лица е реализирано при разработването на плановия документ, чрез проведени анкети, допитвания, интервюта, работа във фокус групи и обществени обсъждания.

Изводът, който се налага е, че Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е добре структуриран, съдържателен и отговаря на всички нормативни изисквания за разработването на този вид планови и стратегически документи.

II. Вътрешна и външна съгласуваност

1. Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите е достатъчно подробен и задълбочен и е разработен по основни сектори на социо-икономическата система на общината – стопански сектор, човешки ресурси, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда. Такава детайлизация на SWOT-анализа позволява реалистично формулиране на визията и приоритетите на ПИРО, както и по-голяма конкретизация на отделните мерки и дейности в него.

Наличието на едни и същи силни страни в SWOT – анализа на различните стопански сектори е индикатор за това, че общината през новия планов период трябва да се стреми да се възползва максимално от тези силни страни, за постигане на т.нар. мултипликационен ефект, който е в основата на интегрирания подход в регионалното и пространствено планиране. Това означава още, че общината приоритетно трябва да насочва ограничените си ресурси именно в посока засилване на силните страни, както и към преодоляване на слабите страни, разкрити чрез секторните SWOT – анализи, особено ако е открита повторяемост на тези слаби страни в тях.

SWOT- анализът е изпълнен в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите - на външни фактори. В ПИРО успешно са изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е пълен и задълбочен.

Изведените водещи силни страни в SWOT- анализа на *стопанския сектор* са свързани с развитието на селското стопанство, преработващата промишленост, туризма и свързаните с тях подотрасли и дейности в общинската икономика. Това ще са и лостовете, които трябва максимално да се използват в плановия период 2021-2027 г.

Водещите проблеми на общината, посочени в квадранта „Слаби страни“ на SWOT- анализа, за отстраняването на които трябва да се работи много методично, са: «Ниска конкурентоспособност и ниска добавена стойност на структуроопределящите отрасли », «Обезлюдяване на малките населени места» «Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите лица», , „Ниски доходи на голяма част от населението“, „Влошена демографска характеристика“ , „Липса на крупни инвеститори“, и др.

Основните възможности за развитие на община Борован, обобщени в SWOT-анализа на стопанския сектор, са: «Диверсификация на икономиката на общината», «Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с модернизация на производството и повишаване конкурентоспособността на местната икономика», «Развитие на културно-исторически, познавателен, приключенски и еко туризъм», „Провеждане на насърчителна държавна политика по отношение на МСП и земеделието“, и др.

Изведени са и следните потенциални заплахи за бъдещето на общината, както следва:

1. Икономически упадък, увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт;

2. Задълбочаване на демографските проблеми, миграция и застаряване на населението;

3. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи;

4. Слаба и недостатъчно активна намеса на държавата за подпомагане на селското стопанство;

5. Силна външна конкуренция и фалиране на дребните селскостопански производители;

6. По-висока субсидирана подкрепа за земеделие в съседни страни;

7. Липса на достатъчно инвестиции от страна на производителите;

8. Риск от природни бедствия и лоши климатични условия;

9. Непокриване на ветеринарно-санитарните изисквания за производство на животновъдна продукция.

Изведените водещи силни страни в SWOT- анализа на *сектор „Човешки ресурси“*, са:

1. Добре функционираща образователна система;

2. Наличие на свободна и евтина работна ръка;

3. Наличие на междуетнически диалог;

4. Развита социална инфраструктура и социални дейности;

5. Развита инфраструктура и традиции в областта на културата, младежките дейности и спорта.

Водещите проблеми на общината, посочени в квадранта „Слаби страни“ на SWOT- анализа, са: „Трайно негативни демографски тенденции“, „Неефективни политики за задържане на младите хора в общината“, „Ниско образователно равнище на населението и отсъствие на квалифицирани човешки ресурси“, „Увеличаване на дела на безработните и зависимите от социална подкрепа“.

Основните възможности за развитие на община Борован, обобщени в SWOT- анализа на човешките ресурси са сериозен потенциал за растеж, ако бъдат използвани. Сред тях водещо място имат: „Достъп до европейско финансиране на проекти и програми за развитие на човешките ресурси“, „Оптимизиране на образователната система спрямо потребностите на пазара на труда“, „Участие в програми за обучение на работното място, програми за професионално обучение“, „Подобряване на образователното равнище на малцинствата и социално-слабите“ и „Интензивно развитие на местния административен капацитет и потенциал“.

В резултат на секторния SWOT- анализ, са изведени следните потенциални заплахы за бъдещето на общината, свързани с развитието на човешкия фактор:

1. Задълбочаване на демографските проблеми;

2. Увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт;

3. Обезлюдяване, икономически, социален и културен упадък на селата в общината;

4. Маргинализация и социално изключване на малцинствените групи;

5. Нарастащо отчуждаване между публичните институции и гражданите, политическа апатия и неразвито гражданско съзнание.

Изведените водещи силни страни в SWOT- анализа на *сектор „Развитие на инфраструктурата и опазване на околната среда“*, са: „Добро състояние на атмосферния въздух, почвите и повърхностните води“, „Изградена техническа и социална инфраструктура“, „Осигуреност с питейна вода на населението“, „Съхранена разнообразна природа, наличие на защитени територии и биоразнообразие“ „Добра транспортна свързаност между общинския център и съставните села“, и др.

Водещите проблеми на общината, посочени в квадранта „Слаби страни“ на SWOT- анализа, са: „Занемарено благоустройство в селата на общината“,

„Незадоволително състояние на инфраструктурата на здравеопазването в селата“, „Незадоволително състояние на пътната мрежа“, „Липса на канализация в селата на общината“, „Недостатъчни грижи за зелената система и озеленяването в селищата на общината“.

Основните възможности за развитие на община Борован, обобщени в SWOT-анализа на сектор „Развитие на инфраструктурата и опазване на околната среда, са: “Използване на финансовите инструменти на ЕС за развитие на производства с нисък риск от замърсяване на околната среда“, “Въвеждане на съвременни технологии, позволяващи реализацията на мерки за енергийна ефективност“, „Повишаване на инвестиционната активност за използване на алтернативни енергоизточници“, „Интегриране със съседни общини за изпълнение на съвместни проекти, свързани с опазване на околната среда“, и др.

В резултат на секторния SWOT- анализ, са изведени следните потенциални заплахи за бъдещето на общината, свързани с развитието на инфраструктурата и опазването на околната среда:

1. Промяна в националната политика за финансиране на инфраструктурата, която да лиши общината до достъп до финансов ресурс;
2. Пренебрегване на грижите към природното и културно-историческо наследство, благоустройството и инфраструктурните мрежи поради липса на достатъчно ресурси за поддържането им;
3. Намаляване на субсидиите и целевите трансфери от централния бюджет за общината;
4. Риск от засушаване и възникване на ерозионни процеси;
5. Нарушаване структурата на ландшафта и развитие на производства и дейности с висок риск за околната среда;
6. Ниска култура по отношение на природоползването и природоопазването. Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал и възможностите, които предоставя средата.

Целите са определени в съответствие с “Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., като е приложена комбинацията от метода на еквивалентността и метода на конверсията.

Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района, възможностите за интегрирано развитие и връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината. Планирани са действия за развитие на потенциала и специфичните конкурентни предимства на общината за преодоляване на наличните дефицити, в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

2.2. Съответствие между идентифицираните проблеми в аналитичната част и предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО

Ситуационният анализ на общината е структуриран тематично в дванадесет параграфа, включени в Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Борован.

В параграф Обща характеристика на общината е направен анализ на местоположението и географските особености на община Борован, на природно-

ресурсния потенциал - релеф, почви, климат, води и полезни изкопаеми, защитени зони, защитени територии и биоразнообразие. Местоположението на общината е анализирано от гледна точка на предимствата и ограниченията за развитие. Структурата на природния комплекс е разгледана достатъчно подробно, като са описани релефа, климата, почвите и водните ресурси.

В анализа е намерила място оценката на компонентите на природната среда, защитените територии и техните най-важни характеристики. Сравнителните природо-географски предимства на общината и тяхното ефективно използване и усвояване са от важно значение за устойчивото и балансирано развитие на територията.

В параграфа Селищна система и урбанизация е направена характеристика на селищната система и на урбанистичната структура на общината и са представени общите характеристики на населените места извън общинския център, синтезирани на базата на анкетно проучване, допитване и доклади на кметовете в селата.

В общата характеристика на общината е включен анализ на етническия състав на населението и на историческата обвързаност на общината с други територии.

В параграфа Състояние на местната икономика, е направен анализ на състоянието на водещите отрасли - селско стопанство, преработваща промишленост, търговия и услуги, транспорт, туризъм.

Направена е оценка на състоянието инвестициите и инвестиционната политика на общината през предходния планов период 2014 – 2020 г.

В параграфа Развитие на социалната сфера и човешките ресурси е направена демографска характеристика на общината, на пазара на труда, заетостта и безработицата.

Динамиката и структурата на човешките ресурси са представени чрез анализа на основни демографски фактори като брой население, разпределение по населени места, възрастова структура, образователно равнище, естествен прираст, механичен прираст, безработица и трудова заетост, благосъстояние и жилищна политика. Направените изводи отразяват правилно демографската ситуация в общината и са свързани с продължаващите процеси на депопулация на общинската територия, влошена възрастова, образователна и професионална структура на населението и наличието на все още над средното за страната равнище на безработица. Тези изводи са от особена важност за демографската рамка на реализация на ПИРО.

Отчетени са факторите, повлияващи икономиката на общината, произтичащи от членството на България в ЕС. Икономиката на общината е показана в нейното развитие и структура. Направена е обща характеристика на общинската икономика и са изведени основните тенденции в развитието.

Подробният икономически анализ по отделни сектори описва последователно структурата и тенденциите в развитието на селското и горското стопанство, преработващата промишленост, търговията и услугите, туризма. Анализът на всеки отделен сектор изяснява мястото на сектора в развитието на общината, посочени са характерните тенденции и проблеми на съответния отрасъл.

Извършен е секторен анализ на образованието - образователна структура и образователна инфраструктура; на здравното обслужване, на социалната инфраструктура и социални услуги и на спорта в общината.

В третата част на ситуационния анализ на ПИРО е анализирано инфраструктурното развитие, свързаност и достъпност на територията, в следните направления: транспортна инфраструктура - пътна мрежа, транспортна мрежа и транспортно обслужване; водоснабдяване; енергийна инфраструктура и енергийна ефективност. Оценено е екологичното състояние и рисковете за околната среда и населението на общината от антропогенната дейност на хората и обективните природни фактори. Приведени са подробни данни, подкрепящи направените изводи. Изводите,

изведени на база анализа, подчертават отсъствието на вредни за околната среда процеси, липсата в района на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда. Това, заедно с благоприятните климатични условия, е фактор за развитие на земеделие и животновъдство, както и на интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, ловен туризъм и др.

Отделено е внимание на административния капацитет на общинската администрация за реализация на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021 – 2027 г.

В аналитичната част на ПИРО е направен анализ на културно-историческото наследство в общината, и е акцентувано на анализа на елементите на културното наследство в общинския център.

В аналитичната част на ПИРО е анализирана още връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, с потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.

За целите на стратегическата част на ПИРО, е извършен SWOT-анализ, който е разработен по основни сектори на социо-икономическата система на общината – стопански сектор, човешки ресурси, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда. Такава детайлизация на SWOT-анализа позволява по-реалистичното формулиране на визията и приоритетите на ПИРО, както и по-голямата конкретизация на отделните мерки и дейности. В края на аналитичната част на ПИРО са изследвани взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

В така представения ситуационен анализ са обхванати основните статистически данни, моментното състояние и главните тенденции в развитието на всеки един от анализирания сектори. Направени са важни изводи, които са отправни точки за извършването на SWOT-анализа и формулирането на приоритетите за развитие. Планирани са действия за развитие на потенциала и конкурентните предимства на общината за преодоляване на посочените дефекти, въз основа на анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Стратегическата част на ПИРО е в съответствие с аналитичната и между двете има тясна и ясно изразена връзка и зависимост. Предвидените цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО са насочени към решаване на проблемите и задоволяване на идентифицираните в анализа нужди на целевата територия и нейното население. В дългосрочен аспект изпълнението на ПИРО трябва да доведе до икономическо съживяване на общината, намаляване на безработицата, ръст на доходите и жизнения стандарт, преодоляване на демографската криза, подобряване на инфраструктурата и др. положителни въздействия.

2.3. Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е разработен съгласно изискванията на Закона за регионално развитие / в сила от 31.08.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г./ и Правилника за неговото приложение, съгласно които той е неразделна част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие.

Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки/дейности и висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи на национално ниво, попадащи във времевия хоризонт на ПИРО, като: Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г. (актуализация 2019 г.),

Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., и Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен регион на планиране за периода 2021 – 2027 г. Освен това, Планът изцяло е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

Планът за интегрирано развитие на община Борован е разработен и в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и с изискването този документ да допринася в максимална степен за постигането на цел 5 на кохезионната политика: „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Планът за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г. е разработен също в съответствие с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., определящи унифицирани процедури за изработване, оценка, одобряване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия.

Реализирането на разработените в Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. стратегически цели ще доведе до:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, намаляване на безработицата, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт;
- Развитие на конкурентноспособна местна икономика;
- Съхраняване на демографския потенциал и осигуряване на необходимата среда за развитие на човешките ресурси в общината;
- Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите и социалните процеси в населените места на общината;
- Подобряване на средата на обитаване – по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни здравни, социални и образователни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство;
- Повишаване ролята на местната власт за ускоряване развитието на общината;
- Изграждане на ефективна и прозрачна администрация и финансов мениджмънт в община Борован.

В Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. ясно са очертани възможностите за преодоляване на различията между отделните селища и предпоставките и условията за оптимизиране на функциите на общинския център, който ще играе все по-важна роля за повишаване на конкурентоспособността на икономиката и устойчивото развитие на общината. Изпълнението на приоритетите, мерките и дейностите, предвидени в ПИРО ще допринесат за изпълнение на целите на Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

В Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. е постигната съгласуваност с принципите и целите на европейската регионална политика, свързани с конвергенция, регионална конкурентоспособност и заетост и териториално сътрудничество. При формулирането на целите в стратегическата част на ПИРО са отчетени особеностите на района за планиране и основните направления на европейската регионална политика.

По този начин реализацията на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. и постигането на неговите стратегически цели директно ще допринесе за реализацията на регионалните, национални и европейски цели, дефинирани в плановите и стратегически документи от по-високо ниво.

3. Оценка на въздействието на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. върху процесите на социално-икономическо развитие на общината

Като цяло, аналитичната част на ПИРО дава относително пълна картина за текущото състояние на социално-икономическото развитие на община Борован към края на 2019 г. Плановият документ е балансиран както по отношение на обхвата, структурата и съдържанието, така и по отношение на обема и представената статистическа информация.

Общата оценка на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. в частта анализ на социално-икономическото развитие е следната:

- изследвани са главните аспекти на местното развитие;
- открити са основните приоритети и проблеми, което е позволило обвързването и обобщаването им в анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите;
- отразени са специфични области като икономическо развитие, конкурентоспособност, развитие на човешките ресурси, заетост и безработица;
- не са налични противоречия между текстове в отделните раздели, отразени са взаимовръзките между отделните сектори;
- представената статистическа информация е актуална, като са използвани данни на НСИ, Главна дирекция „Грао“, ТСБ – Враца и данни от други достоверни местни източници – общинска администрация и др. официални местни институции.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на общината и предвид заложените в Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението, може да се направят съответните изводи за въздействието на документа. Стойностите на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на ПИРО.

Ако Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. и заложените в него мерки и конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Борован до края на плановия период (2027 г.) ще регистрират ръст, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт и доходи, по-добри обществени услуги, по-уютна жизнена и околна среда.

Очакваните положителни въздействия върху социално-икономическото развитие на общината са следните:

- Икономическо съживяване и растеж, чрез рационално използване на всички разполагаеми в общината ресурси за селскостопанско производство, преработваща промишленост, логистика, туризъм и съпътстващи дейности и услуги;
- Преодоляване на демографската криза - увеличаване на раждаемостта, намаляване емиграцията и привличане на нови жители на територията на общината, повишаване броя на населението, броя на учениците в училище и броя на децата в детските градини до 2027 г.;
- Намаляване на безработицата, повишаване коефициента на заетост и коефициента на икономическа активност;
- Постигнато по-високо качество на административни, образователни, здравни и социални услуги;

- Подобряване инфраструктурата на общината;
- Увеличаване дела на обработваемата земеделска земя и залесените горски площи;
- Развитие на културата, културните институции и традиции, на спорта и младежките дейности;
- Повишаване на енергийната ефективност и увеличаване дела на ВЕИ;
- Увеличаване дела на населението с подобро водоснабдяване и осигурен ширококолов достъп до интернет;
- Ремонтирани пътища, улици, площади и обновен общински сграден фонд;
- Увеличаване на доходите на населението, и др. положителни въздействия.

При определяне на приоритетите за развитие на община Борован успешно е постигната връзка с набелязаните стратегически цели, като всеки един от тях допринася за постигането им и ще окаже определено положително социално-икономическо въздействие върху целевата територия и нейното население. Идентифицираните основни проблеми, потенциал и предимства в развитието на община Борован са позволили да се определят приоритети, които да доведат до едно балансирано и устойчиво развитие с оптимален ефект през следващите седем години.

Като цяло, формулираните стратегически цели, приоритети, мерки и дейности, както и финансовата им обвързаност чрез индикативен бюджет позволяват да се направи извода, че успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до значителен икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Борован в края на плановия период. Набелязаните приоритети и мерки, с които трябва да се постигне визията и стратегическите цели в стратегическата част на ПИРО са уместни от гледна точка на стимулирането на икономическия и социален живот в района.

Анализът на социално-икономическото въздействие на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. показва, че той може да даде значителен тласък на икономиката на общината през периода 2021-2027 г. и да доведе до решаване на важни демографски и социални проблеми в община Борован.

Очакванията са, че чрез реализацията на заложените мерки и дейности в дългосрочен период ще се разшири обхвата на местната икономика и усвои потенциала ѝ за създаване на работни места, генериране на доходи и повишаване на жизнения стандарт, което да доведе до повишаване на равнището и развитие на човешкия капитал.

В Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. са отразени конкретни количествени очаквания по отношение на индикаторите за мониторинг и това дава възможност да се прецени очакваното социално-икономическо въздействие на ПИРО и да се установи точно дали то ще оправдае изразходването на планираните финансови ресурси.

4. Оценка на финансовите въздействия на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г.

Предвидените финансови средства за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на общината, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието ѝ. От друга страна, разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности.

Финансовите ресурси за изпълнение на ПИРО са представени в индикативния бюджет в Приложение № 1. Изразът „Не е приложимо“, както и празните клетки в

индикативния бюджет за някои мерки и дейности означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Борован. При обоснована необходимост от допълнително заплащане, както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Борован за периода 2021 – 2027: описание на предвидените мерки и дейности (Приложение № 1), финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране.

В стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. са посочени основните източници на финансови средства, които условно могат да се обособят в следните групи – Общинско финансиране, Външно публично финансиране и Частно финансиране.

Необходимите финансови ресурси по отделни приоритети, и общо за целия ПИРО, са обобщени в Приложение № 2 – Индикативна финансова таблица, и детайлно описани в Приложение № 1. В Приложение № 2 е направено аргументираното уточнение, че поради смесения характер на финансирането по отделни мерки, определянето на относителния дял на финансовите ресурси по източници на финансиране ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на плановия период 2021 -2027 г.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. предвижда най-големи инвестиции за реализиране на Приоритет 2 „Развитие на инфраструктурата, опазване на околната среда и природното богатство“.

На второ място по обем на предвидените инвестиции е Приоритет 1 „Икономическо развитие на общината, насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите в секторите на общинската икономика, с приоритет - промишленост, селско стопанство, логистика и туризъм”.

На следващо място по обем на предвидените средства е Приоритет 3 „Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот и жизнената среда, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в общината” , Приоритет 4 „Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги“, е на четвърто място.

За реализация на мерките и дейностите по всички приоритети на ПИРО основната част от финансовите средства ще бъдат с източник фондове на ЕС и Републикански бюджет. От разпределението на публичните разходи в бюджета на община Борован по функции е видно, че тя няма финансов капацитет за самостоятелно финансиране на голямата част от мерките и дейностите в ПИРО.

В бюджета няма възможност и за заделяне на много средства за разработване, управление, изпълнение и съфинансиране на проекти и дейности от ПИРО. Трудностите пред общината в голяма степен ще са при осигуряването на собственото финансиране. Един европейски проект изисква доста голям собствен ресурс да бъде реализиран, преди средствата по него да бъдат възстановени. Собственият финансов принос на бенефициентите в повечето случаи е задължителен и ще се движи в различни граници, според финансиращата програма. Това налага общините да осигуряват самостоятелно съответния процент от средствата за съфинансиране от други източници. В тази връзка община Борован трябва да има готовност за структуриране на едно сложно финансиране, което да обезпечи реализирането на икономически рентабилни проекти. Важно е, че в ПИРО се отделя внимание и върху реализиране на проекти чрез публично-частни партньорства (ПЧП), което е модерен и алтернативен

начин за финансиране. Неговите форми, структуриране и механизми са нормативно уредени със Закона за концесиите в сила от в сила от 01.01.2018 г.

От гледна точка на ресурсите, Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. е много голяма финансова програма, годишните разходи по която в отношение към БВП са доста високи. ПИРО предвижда големи инвестиции в инфраструктурата и растеж на икономиката на общината, постигане на конкурентоспособност, намаляване на безработицата и подобряване стандарта на живот на хората, и по-малки по размер разходи за развитие на социалната сфера, на човешките ресурси и подобряване на жизнената среда, както и за изграждане на ефективна и прозрачна администрация в община Борован.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, ПУДООС, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съфинансиране на проекти могат да се ползват краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет.

5. Оценка за реалистичност приложимост и изпълнимост на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г.

5.1. Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите

Реализацията на ПИРО на община Борован през плановия период 2021 – 2027 г. е обвързано с постигането на три основни стратегически цели, на които съответстват 4 приоритета.

Заложените приоритети отразяват изчерпателно специфичните конкурентни предимства на общината за планиране на нейното развитие за периода 2021-2027 г и водят до постигане на стратегическите цели и реализиране на дългосрочната визия за развитие на общината.

Като цяло заложените цели в Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. са реалистични и изпълними, насочени към решаване проблемите на целевата територия и нейното население, съобразно наличните ресурси, потенциал и възможности за привличане на инвестиции.

За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на ПИРО е изградена добре структурирана система от индикатори.

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., а също така отразяват и спецификата на района.

Избраните индикатори са:

✓ **Конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;

✓ **Измерими** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

- ✓ **Достъпни** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- ✓ **Адекватни** - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- ✓ **Обвързани са с времето** - на базата на периодична информация, позволяват сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г., както и Списъка на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

За целите на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. са използвани два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Избраните индикатори за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Избраните индикатори за резултат ще отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие ще се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на ПИРО.

5.2. Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност

Механизмите за оценка и наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г се позовават на действащите нормативни документи, методически указания и добри практики от предишния програмен период 2014-2020 г.

В стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г са уточнени основните компоненти на системата за наблюдение и оценка на ПИРО и нейните основни задачи. Системата за наблюдение включва предмета на наблюдението, участниците в този процес, източниците на информация, реда и начина за наблюдение, оценка, и прилагане принципа на партньорство и публичност.

Предмет на наблюдение на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е изпълнението на целите и приоритетите, заложен в ПИРО.

Основни участници в процесите на наблюдение, оценка и актуализация на Плана са Общинският съвет на Община Борован, Кмета на общината, специализираните дирекции в местната администрация, различните институции, осигуряващи необходимата информация и заинтересованите страни – представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители на общината. Кметовете в останалите села също са част от системата за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Те наблюдават осъществяването на общите дела на общинското развитие в рамките на селищата и осигуряват информация за състоянието и тенденциите в развитието на техните землища.

В документа, на базата на нормативните изисквания, залегнали в Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, изчерпателно са описани ролята и отговорностите на Общинския съвет и на Кмета на общината по отношение управлението на ПИРО, в т.ч. по отношение на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.

Източниците на информация за наблюдение и оценка на регионалното развитие са определени в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Наблюдението, оценката и актуализацията на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, Агенция по заетостта към МТСП, АПИ, Дирекция регионална служба по заетостта - Враца, Бюро по труда- с. Борован, информационния портал за европейските фондове в България, данни от отделни фирми и лични стопанства в общината, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общината.

Обвързването на изброените звена в единна система за взаимодействие позволява всеобхватно наблюдение на ПИРО и точна оценка на неговия прогрес и на ограничаващите го фактори.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата общинска политика. Тя осигурява на управлението механизми за контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага съответните органи на местното самоуправление да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят, като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на ПИРО и да насърчи повишаването на отговорността на местната власт пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност - промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

Положителен момент при формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г е препоръчителното създаване на специална експертна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти:

- В процеса на изготвянето на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически партньори, гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, фокус-групи, допитвания и справки с широк кръг участници.

Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни.

- По време на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г.

В процеса на изпълнение на ПИРО основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на ПИРО. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересовани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Борован в интернет.

В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2027 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се постигне по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в местното самоуправление.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на ПИРО се осъществява от Кмета на община Борован и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Борован 2021 – 2027 г следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинското ръководство и общинската администрация е да бъдат осъществени необходимите стъпки за

непрекъснатото информиране и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на ПИРО.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

Заклучение

Общото заключение от Предварителната оценка на Плана за интегрирано развитие на Община Борован 2021 – 2027 г е, че документът е разработен в съответствие с нормативната база и по-конкретно - Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г.

Документът отговаря на националната политика в областта на регионалното развитие и съответства на Европейската регионална политика.

Общите цели на Плана за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г са насочени към постигане на висок и устойчив икономически растеж, висок жизнен стандарт, устойчиво и балансирано развитие при съхраняване на природната и развитие на селищната среда. Като цяло целите на ПИРО са оправдани предвид реалните условия; връзките между избраните приоритети и цели са кохерентни и добре развити.

От гледна точка на ресурсите, Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. е ресурсоемък и максимално напрегнат, но като цяло е реалистичен и изпълним. Бюджетните ресурси на община Борован са ограничени и е необходимо ежегодно да се прави преглед на мерките и дейностите, включени в ПИРО и да се преоценява тяхната приоритетност и възможности за реализация.

Индикаторите като цяло са адекватни и измерими, като дават възможност за по-всеобхватна и задълбочена оценка на изпълнението, макар да са свързани със събирането на голям обем информация за изпълнението.

Планът за интегрирано развитие на община Борован 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия.

На разработения План за интегрирано развитие на община Борован 2021 – 2027 г. основателно може да се даде висока оценка. Той може да бъде реално работещ инструмент, позволяващ на общинското ръководство да взема оптимални управленски решения, които да са в унисон с формулираната визия на общината: **„Община Борован – община с интегрирано развитие на местната икономика, на техническата и на социалната инфраструктура; предлагаща благоприятни възможности за живот и труд, с добри икономически, социални и екологични условия в населените места, с оптимална среда за развитие на бизнеса и за пълноценна реализация на човешкия фактор.“**

П Р И Л О Ж Е Н И Я

Приложение № 1

ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 : ОПИСАНИЕ НА ПРЕДВИДЕНИТЕ МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ

П Р И О Р И Т Е Т	М Я Р К А	Дей- ност/ Про- ект- на идея ¹¹	Кратко описание	Терито- рия/зона за прила- гане на интегри- ран подход (зона на въз- дей- ствие) ¹²	Индика- тивен бюджет (лв)	Източ- ник на финан- сиране	Срок за изпъл- нение	Адми- нистра- тивна струк- тура (звено в община- та), отго- ворно за реали- зация на мярката
Първи основен приоритет: Икономическо развитие на общината, насърчаване на предприемачеството, инвестициите и иновациите в секторите на общинската икономика, с приоритет - селско стопанство, преработвателна промишленост, туризъм и съпътстващи дейности и услуги								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I.	1.1.		Създаване на нови и разрастване на съществуващите фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма					
I.		1.1.1.	Създаване на нови фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма	Цялата територия	Не е приложимо ¹³	Бизнес	постоянен	Общ.администрация

¹¹ Мярката и дейността съвпадат, когато мярката включва само 1 дейност. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от 1 дейност

¹² Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай, че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната

¹³ Изразът „Не е приложимо“, както и празните клетки означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Борован. При обоснована необходимост от допълнително заплащане, както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината.

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

I.		1.1.2.	Разрастване и модернизация на съществуващите фирми в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма	Цялата територия	Не е приложимо	Бизнес	постоянен	Общ.администрация
I.	1.2.		Разработване на план за привличане на нови инвестиции за развитие на икономиката на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.3.		Съдействие на бизнеса за поддържане и създаване на нови работни места	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.4.		Изготвяне и разпространение на информационни материали, ориентирани към потенциални инвеститори, промотиращи общината и възможностите за инвестиции	Цялата територия	1 000	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
I.	1.5.		Насърчаване на предприемачите за развитие на иновативни предприятия в структуроопределящите отрасли на местната икономика	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.6.		Провеждане на регулярни срещи на ръководството на общината с представители на бизнеса при изготвяне на инвестиционните програми	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
I.	1.7.		Разработване на Инвестиционен профил на община Борован и представянето му на Интернет-сайта на общината	Цялата територия	3 000	Общ. бюджет Проект	2023	Общ.администрация
I.	1.8.		Разширяване на публично-частното партньорство в секторите на общинската икономика	Цялата територия	Не е приложимо	Бизнес	2022 - 2027	Общ.администрация
I.	1.9.		Насърчаване стартирането на неселскостопански дейности в селата на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Бизнес Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.10.		Предоставяне на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд за насърчаване създаването на животновъдни ферми	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021 - 2023	Общ.администрация
I.	1.11.		Подкрепа на фермерите за увеличаване площите на трайните насаждения и на площите на зърнените култури с по-високи от средните за областта добиви,	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

			чрез провеждане на информационно-разяснителни кампании					
I.	1.12.		Подобряване на научно-техническото, информационното и пазарното обслужване на местните селскостопански производители					
I.		1.12.1.	Организиране, съвместно с Областна дирекция по безопасност на храните - Враца на информационна кампания за въвеждане и сертифициране по НАССР на животновъдните ферми в общината	Цялата територия	1 000	Проект Общ.бюджет	2021-2027	Общ.администрация ОДБХ
I.		1.12.2.	Организиране, съвместно с ОДБХ - Враца на информационна кампания за внедряване на стандарти за качество и изисквания за хуманно отглеждане на животните	Цялата територия	1 000	Общ.бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация ОДБХ
I.		1.12.3.	Осигуряване на необходимите пазарни площи за реализация на земеделската продукция	Цялата територия	30 000	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
I.	1.13.		Съдействие на фермерите за провеждане на обучения за стимулиране на биологичното земеделие и за разширяване на площите, предназначени за биологично земеделие	Цялата територия	Не е приложимо	Проект	2021-2027	Общ.администрация
I.	1.14.		Идентифициране на подходящи общински сгради и терени за стопанска дейност, с възможности за продаване, отстъпване на право на строеж, даване под наем или концесия, както и предоставяне за безвъзмездно ползване	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
I.	1.15.		Разработване на дългосрочна общинска стратегия за устойчиво развитие на туризма	Цялата територия	Не е приложимо	Проект Общ. бюджет	2021-2022	Общ.администрация
I.	1.16.		Съдействие на общината за развитие на рибовъдство и риболовен туризъм в язовирите на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Проект Бизнес	2022 - 2027	Общ.администрация
I.	1.17.		Оказване на съдействие от страна на Общината при осъществяване на дейностите по залесяване, подобряване стопанисването и опазването на горите	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
I.	1.18.		Създаване на рекламни материали за туристическите	Цялата	4 000	Проект	постоянен	Общ.адми-

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

			обекти в общината	територия		Общ. бюджет		нистрация
I.	1.19.		Разширяване легловата база на туризма в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Бизнес	постоянен	Общ.администрация
I.	1.20.		Разработване на проекти по Оперативни програми на ЕС с туристическа насоченост	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.21.		Разработване на интегрирани проекти с други общини по Програма „Региони в растеж“	Цялата територия и други общини	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.22.		Участие на общината с проекти по други Оперативни програми и Проекти	Цялата територия и други общини	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.23.		Взаимодействие на общината с туристически организации и сдружения за управление на туристическия район	Цялата територия и извън нея	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.24.		Развитие на сътрудничеството, икономическите и културни връзки с други общини в страната и чужбина	Цялата територия и извън нея	Не е приложимо	Проекти Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.25.		Организиране на културни събития за популяризиране на интегриран туризъм, базиран на природно-ландшафтните и културни дадености и ресурси и за привличане на туристи	Цялата територия	8 000	Проекти Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.26.		Развитие на туристическата инфраструктура в общината – изграждане на екопътеки	Цялата територия	95 000	Проекти Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
I.	1.27.		Обособяване на зона за прилагане на интегриран подход, I-ви етап: Изграждане на „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета в община Борован“ в с. Борован	Зона за прилагане на интегриран подход	53 500	Привл. средства Проект Общ.	2023-2024	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

						бюджет		
I.	1.28.		Изготвяне на Общ устройствен план на общината	Цялата територия	150 000	Общ. бюджет	2021	Общ.администрация
<u>Втори основен приоритет:</u> Развитие на инфраструктурата, опазване на околната среда, природното богатство и културно-историческото наследство								
II.	2.1.		Съдействие от страна на Общината при ремонта и поддръжката на пътищата от републиканска пътна мрежа на територията на община Борован	Цялата територия	Не е приложимо	Проект	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
II.	2.2.		Реконструкция и рехабилитация на съществуващи улици и принадлежностите към тях в селищата на общината	Цялата територия	3 650 000	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
II.	2.3.		Рехабилитация на уличното осветление в селищата на община Борован	Цялата територия	715 000	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
II.	2.4.		Реконструкция на мостовете на територията на Община Борован	Цялата територия	1 500 000	Проект Общ. бюджет	2021-2025	Общ.администрация
II.	2.5.		Повишаване енергийната ефективност на обществени сгради	Цялата територия	2 180 000	Проект	2021-2025	Общ.администрация
II.	2.6.		Въвеждане на ВЕИ в обекти на общинската инфраструктура	Цялата територия	95 000	Проект	2021-2027	Общ.администрация
II.	2.7.		Реконструкция на част от водоснабдителните системи в селата Добролево, Сираково, Нивянин и Малорад	Добролево Сираково, Нивянин и Малорад	6 758 050 (с ДДС)	Проект	2021-2022	Общ.администрация
II.	2.8.		Реконструкция на част от водоснабдителната система в село Борован	Борован	5 500 000	Проект	2021-2027	Общ.администрация
II.	2.9.		Ремонт и обновяване на площи в населените места в общината	Цялата територия	1 950 000	Проект	2022-2025	Общ.администрация
II.	2.10.		Осигуряване на висококачествен широколентов достъп до всички населени места в общината	Цялата територия	15 650 000	Проект	2021-2026	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

II.	2.11.		Изпълнение на дейностите по проект „Проект „Wifi4EU”	Цялата територия	15 000 евро + 5 400 лв	Проект Общ. бюджет	2021-2024	Общ.администрация
II.	2.12.		Рехабилитация, ремонт и обновяване на обществени зелени площи-паркове, градини и детски площадки в населените места в община Борован	Цялата територия	879 000	Проект Общ. бюджет	2021-2025	Общ.администрация
II.	2.13.		Извършване на основни и текущи ремонти на училищата и детските градини	Цялата територия	320 000	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
II.	2.14.		Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети	Цялата територия	10 000	Общ. бюджет Проект	2022 - 2024	Общ.администрация
II.	2.15.		Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови спортни площадки за фитнес на открито в община Борован	Цялата територия	180 000	Проект Общ. бюджет	2021 - 2026	Общ.администрация
II.	2.16.		Рехабилитация на уличната пътна мрежа в селищата на общината	Цялата територия	2 900 000	Проект Общ. бюджет	2022 - 2026	Общ.администрация
II.	2.17.		Ремонт на язовирите общинска собственост	Цялата територия	1 800 000	Общ. бюджет Проект	2021 - 2025	Общ.администрация
II.	2.18.		Корекция на коритото на р. Скът при с. Нивянин и с. Борован	Нивянин Борован	927 000	Проект Общ. бюджет	2021 - 2025	Общ.администрация
II.	2.19.		Почистване на речните корита и дерета в населените места на община Борован	Цялата територия	113 000	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
II.	2.20.		Почистване на нерегламентирани сметища в покрайнините на селищата в общината	Цялата територия	198 000	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
II.	2.21.		Ремонт и обновяване на сгради на кметства в общината	Цялата територия	870 000	Проект Общ. бюджет	2021 - 2026	Общ.администрация
II.	2.22.		Ремонт на сградата на търговския дом в с. Сираково	сСираково	1 300 000	Проект Общ. бюджет	2021 - 2026	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

II.	2.23.		Дообзавеждане на читалищата в с. Малорад, с. Борован и с. Добролево и с. Нивянин	с.Малорад Борован Добролево Нивянин	915 000	Проект Общ. бюджет	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация
II.	2.24.		Ремонт и оборудване на помещенията и сградите на пенсионерските клубове в община Борован	Цялата територия	37 500	Проект Общ. бюджет	2021 - 2024	Общ.адми- нистрация
II.	2.25.		Съдействие на общината за ремонт и реставрация на църквите в с. Борован, с. Малорад и с. Добролево	с.Борован Малорад Добролево	Не е прило- жимо	Проект дарения	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация Църковно настоятел- ство
II.	2.26.		Съдействие на общината за изографисване на църквата в с. Нивянин	с Нивянин	Не е прило- жимо	Проект дарения	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация Църковно настоятел- ство
II.	2.27.		Изографисване на параклис в с. Сираково	сСираково	18 000	Общ. бюджет Проект дарения	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация
II.	2.28.		Изграждане на обредни домове в гробищните паркове на територията на община Борован	Цялата територия	250 000	Общ. бюджет Проект	2023 - 2027	Общ.адми- нистрация
II.	2.29.		Реставриране на паметници на културата и забележителности свързани с историята на община Борован	Цялата територия	95 000	Проект Общ. бюджет	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация
II.	2.30.		Надграждане на системата за видеонаблюдение на територията на общината и осигуряване свързаността ѝ с РУ на МВР – гр. Бяла Слатина	Цялата територия	35 000	Общ. бюджет Проект	2021 - 2024	Общ.адми- нистрация
II.	2.31.		Ремонт и обновяване на стадион в с. Борован	с.Борован	2 580 000	Проект	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация
II.	2.32.		Реконструкция, ремонт и оборудване/обзавеждане на съществуващата спортна инфраструктура в селата Малорад, Добролево, Борован	с.Малорад Добролево Борован	480 000	Проект	2022 - 2026	Общ.адми- нистрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

II.	2.33.		Изграждане на спортна площадка в ОУ „ Кирил и Методий“ с.Малорад	с.Малорад	97 000	Проект Общ. бюджет	2021 - 2023	Общ.адми- нистрация
II.	2.34.		Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община „Борован“ - с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“, с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/), с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - /от ос 48 до ос 63/), ул. „Иван Вазов“- /от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - /от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - /от ос 123 до ос 130/, с. Нивянин / за Сколаре/ (ул. Лазар Петров - /от ос 37 до ос 83/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 83 до ос 76/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 76 до ос 70/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 70 до ос 69/)	Цялата територия	6 663 208, 00	Проект Общ. бюджет	2021 - 2023	Общ.адми- нистрация
II.	2.35.		Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в общинския център с. Борован	с.Борован	62 353 000, 00	Проект	2022 - 2027	Общ.адми- нистрация
<u>Трети основен приоритет:</u> Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот и жизнената среда, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в общината								
III.	3.1.		Участие на общината в програми, насочени към осигуряване на заетост на продължително безработни лица	Цялата територия	Не е прило- жимо	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.адми- нистрация
III.	3.2.		Съдействие на Бюрото по труда за организиране на обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица и лица в неравностойно положение	Цялата територия	Не е прило- жимо	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.адми- нистрация
III.	3.3.		Съдействие на бизнеса за осигуряване на адаптирани работни места за нуждите на хора с увреждания	Цялата територия	Не е прило- жимо	Проект Общ. бюджет	2021-2027	Общ.адми- нистрация
III.	3.4.		Насърчаване на работодателите за наемане на работа на	Цялата	Не е	Общ.	постоянен	Общ.адми-

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

			младежи до 29 години	територия	приложимо	бюджет		нистрация
III.	3.5.		Разработване и провеждане на активни политики за интеграция на етническите общности	Цялата територия	Не е приложимо	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.6.		Разработване и провеждане на активни политики за обхващане на всички деца в детските градини на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.7.		Разработване на политики за подобряване на социалния статус на рисковите групи	Цялата територия	Не е приложимо	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.8.		Подпомагане на социално слаби граждани	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.9.		Изграждане на детски площадки и кътове за отдих и игри на открито в населените места	Цялата територия	315 000	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.10.		Адаптиране на съществуващите детски площадки и спортни съоръжения в детските градини и училищата към изискванията за безопасност и функционалност	Цялата територия	210 000	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.11.		Благоустрояване на централната част и на паркови територии в населените места	Цялата територия	680 000	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.12.		Разработване на общинска стратегия за развитието на спорта	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.13.		Поддържане и модернизация на съществуващите спортни бази на територията на общината	Цялата територия	203 000	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.14.		Кандидатстване по европейски програми за развитие на спорта в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

III.	3.15.		Разширяване дейността на спортните клубове с деца и юноши	Цялата територия	75 000	Проект Общ. Бюджет	постоянен	Общ.администрация, Заинтересовани институции
III.	3.16.		Осигуряване на целогодишен достъп до спортни съоръжения за масов спорт и игра на децата и младежите	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация,
III.	3.17.		Финансово подпомагане развитието на масов детско – юношески спорт и участието в турнири	Цялата територия	49 000	Общ. бюджет /проект Спонсори	постоянен	Общ.администрация,
III.	3.18.		Финансиране на дейности от ежегодния Спортен календар	Цялата територия	15 000	Общ. бюджет /проект Спонсори	постоянен	Общ.администрация,
III.	3.19.		Разработване на дългосрочни програми за развитие на основните културни институции в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.20.		Стимулиране дейността на читалищата в населените места на общината					
		3.20.1.	Ежегодна оценка на потребностите на читалищата по обективни критерии	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
		3.20.2.	Включване на читалищата в проекти за подобряване на тяхната ефективност и материално-техническа база	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.21.		Разработване на политики за превенция на социалното изключване на хората в неравностойно положение, за	Цялата територия	Не е прило-	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

			преодоляване на изолацията на маргинализираните групи и за активизиране на гражданското общество за толерантност и съпричастност към тях		жимо	/проект		Заинтересовани институции
III.	3.22.		Поддържане в добър вид на гробищните паркове	Цялата територия	11 000	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
III.	3.23.		Поддръжка на общинската дълготрайна декоративна растителност	Цялата територия	5 500	Проекти Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.24.		Ежегодно разработване и организиране на изпълнението на Годишен план за защита на горските територии на общината от пожари	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.25.		Разработване съвместно с ветеринарните власти на Общинска програма за контрол върху кучешката популация на територията на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.26.		Осъществяване на контрол при изпълнението на дезинсекции, дератизации и деакаризации в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.27.		Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2022	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.28.		Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

					жимо	проект спон-сори		
III.	3.29.		Провеждане на информационни кампании във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект спон-сори	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.30.		Приемане на годишни програми за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация Заинтересовани институции
III.	3.31.		Съдействие на Бюрото по труда при организиране на обучения за стартиране и управление на собствен бизнес	Цялата територия	Не е приложимо	Проект Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
III.	3.32.		Приключване изпълнението на дейностите по Проект „Аз, ти, тя, той, заедно за социална интеграция в Община Борован“ (удължен)	Цялата територия	275 052	Проект	2021-2022	Общ.администрация
III.	3.33.		Изпълнение на дейности по Целева програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация 2020“	Цялата територия	20 200	Проект	2021	Общ.администрация
III.	3.34.		Изпълнение на дейности по Проект „Топъл обяд в условията на пандемия от Ковид – 19“	Цялата територия	130 090	Проект	2021-2022	Общ.администрация
III.	3.35.		Приключване изпълнението на дейностите по Проект „Общините Криводол и Борован с грижа за по-добър живот” Компонент 3	Цялата територия	43 210	Проект	2021	Общ.администрация
III.	3.36.		Изпълнение на дейностите по Проект „Патронажна	Цялата територия	110 380	Проект	2021-2022	Общ.администрация

			грижа +“					
Четвърти основен приоритет: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги								
IV.	4.1.		Повишаване капацитета на общинската администрация за управление, изпълнение, наблюдение и оценка на планови стратегически документи					
IV.		4.1.1.	Разработване на програми за обучение на общинските служители, които изпреварващо да посрещат нуждите от обучение на персонала	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.		4.1.2.	Участие в обучителни семинари и специализирани квалификационни курсове	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.		4.1.3.	Обмен на опит с други общини	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.		4.1.4.	Въвеждане на добри практики за подобряване работата на общинската администрация	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.2.		Повишаване капацитета на общинската администрация за използване на европейски фондове	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.3.		Разширяване обхвата на предоставяните услуги на „едно гише“ и електронните административни услуги	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.4.		Повишаване информираността на гражданите за дейността и резултатите от работата на администрацията чрез по-широко използване на електронните и печатни медии	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.5.		Включване на гражданите и бизнеса в процеса на планиране на проектите	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.6.		Подобряване на финансовия мениджмънт на общината					
IV.		4.6.1.	Подобряване на контрола и гарантиране на прозрачност при изразходване на публичните средства	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	постоянен	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

IV.		4.6.2.	Повишаване събираемостта на местните данъци и такси	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
IV.		4.6.3.	Оптимизиране на системата на заплащане на общинските служители, съобразена с квалификацията и периодичното оценяване на резултатите от труда	Община	Не е приложимо	Общ. бюджет	постоянен	Общ.администрация
IV.	4.7.		Разработване, съвместно с училищата в общината на програма за превенция на ранното отпадане на децата от училище	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.8.		Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от придобиване на образователен ценз с оглед бъдеща реализация на младежите в рамките на общината	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.9.		Насърчаване от страна на Общината на сътрудничеството между бизнеса и образователните институции за развитие на професионалните умения на човешките ресурси и обвързването им с потребностите на пазара	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.10.		Създаване на условия за пълноценно използване на свободното време на младите хора	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.11.		Подкрепа от страна на общината за пълноценна интеграция и социализация на учениците от различните малцинствени групи	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

								ции
IV.	4.12.		Насърчаване активното участие на младите хора в превантивни програми и кампании за намаляване на престъпността, насилието и зависимостите	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.13.		Разширяване участието на млади хора в дейности, заложи в Общинския културен календар, Общинския спортен календар, клубна и читалищна дейност	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет проект	2021-2027	Общ.администрация Заинтересовани институции
IV.	4.14.		Осигуряване на облекчен достъп до медицински услуги на всички жители на общината					
IV.		4.14.1.	Създаване на условия за профилактични прегледи по населени места с изнесени центрове	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация МБАЛ -
IV.		4.14.2.	Осигуряване на медицински специалисти в здравните кабинети и в детските градини и училища	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
IV.		4.14.3.	Осигуряване на цялодневно медицинско обслужване на деца и ученици в детските градини и училищата	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация МБАЛ
IV.	4.15.		Провеждане на информационни и разяснителни кампании за повишаване на здравната култура на населението и превенция на хронични и епидемиологични заболявания	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация МБАЛ
IV.	4.16.		Включване на подрастващите в здравно-профилактични и образователни програми за подобряване на здравната, половата и общата култура	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация МБАЛ
IV.	4.17.		Подобряване на качеството и разширяване на услугата Домашен социален патронаж, в населените места на общината	Цялата територия	20 000	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.18.		Администриране на услугата „Личен асистент“	Цялата територия	Не е прило-	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

					жимо	Проект		
IV.	4.19.		Участие на общината в програми и проекти със социална насоченост	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.20.		Ежегодно подпомагане дейността на културните институции, чрез финансиране на културния календар на Община Борован	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.21.		Организиране на местни културни празници и инициативи, свързани с местните обичаи и традиции	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.22.		Обогатяване на интернет страницата на общината с информация за младежки проекти, програми, стипендии, обучение, стажуване, конкурси, мобилност на младите хора и др. възможности за развитие	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.23.		Насърчаване дейността на самодейните художествени състави	Цялата територия	Не е приложимо	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.24.		Сключване на договори за партньорство с други общини в страната и в чужбина	Цялата територия и извън нея	Не е приложимо	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация
IV.	4.25.		Участие на общината в съвместни културни мероприятия с партньорски организации в страната и в чужбина	Цялата територия и извън нея	Не е приложимо	Общ. бюджет Проект	2021-2027	Общ.администрация

Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в Плана за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021 – 2027 г.

Приоритет	Мярка	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в лв.)	Допълнителна информация
I.	1.27.	Проект „Обособяване на зона за прилагане на интегриран подход I-ви етап: „Историко-мемориален комплекс „Пътят на Ботевата чета през община Борован“ в с. Борован“	Предпроектно проучване	Предвижда се проектът да се реализира през 2023 – 2027 г.	53 500 лв	Източник на финансиране: Програма за развитие на селските райони и Програма „Региони в растеж“
II.	2.7.	Проект „Реконструкция на част от водоснабдителните системи в селата – с. Добролево, с. Сираково, с. Нивянин и с. Малорад и - община Борован“	Продължаващо изпълнение	Предвижда се проектът да завърши през 2021 г.	5 711 725,00 лв.	Източник на финансиране: Програма за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г.
II.	2.2.	Проект „Реконструкция и рехабилитация на нови и съществуващи улици и принадлежностите към тях в селата Борован и Малорад на община Борован“ по процедура за безвъзмездна финансова помощ № BG06RDNP001-7.001 по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура” от Мярка – 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони” по „Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г“	Продължаващо изпълнение	Проектът ще се реализира в периода 2020-2023 г.	1 480 558,82 лв.	Източник на финансиране: Програма за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г.

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

II.	34.	Проект „Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община Борован - с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“, с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/), с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - /от ос 48 до ос 63/, ул. „Иван Вазов“- /от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - /от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - /от ос 123 до ос 130/, с. Нивянин / за Соколаре/ (ул. Лазар Петров - /от ос 37 до ос 83/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 83 до ос 76/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 76 до ос 70/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 70 до ос 69/)	Продължаващо изпълнение	Проектът се реализира в периода 2020-2023 г.	6 663 208,00 лв.(с ДДС)	Източник на финансиране: Програма за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г.
II.	35.	Проект „Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в с. Борован“	Предпроектно проучване	Предвижда се проектът да се реализира през 2023 – 2027 г.	62 353 000,00 лв.	Източник на финансиране: ПУДООС/ Програма за развитие на селските райони/ Програма „Региони в растеж“
III.	3.32.	Проект „Аз, ти, тя, той, заедно за социална интеграция в Община Борован“ (удължен)	Продължаващо изпълнение	Проектът се реализира в периода 2021-2022 г.	275 052 лв.	Източник на финансиране: ОП РЧР - ОП НОИР
III.	3.33.	„ Топъл обяд в условията на извънредна	Продължаващо	Проектът се	20 200	Източник на финансиране:

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

		ситуация 2020“	изпълнение	реализира в периода 2020-2021 г.	лв.	Оперативна програма за храни и/или материално подпомагане, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица
III.	3.34.	Проект „ Топъл обяд в условията на пандемия от Ковид-19“	Продължаващо изпълнение	Проектът се реализира в периода 2020-2021 г.	130 090 лв.	Източник на финансиране: ОПХМП, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица
III.	3.35.	Проект „Общините Криводол и Борован с грижа за по-добър живот” Компонент - 3	В процес на изпълнение	2021 г.	43 210,00 лв.	Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.040 „Патронажна грижа за възрастни лица с увреждания- Компонент 2” в рамките на Приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване” по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020
III.	3.13.	Проект „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на спортна инфраструктура в село Малорад,община Борован”	В процес на изпълнение	2020 -2021г.	97 103,77 лв	ПРСР 2014-2020г.
IV.	3.36.	Проект „Приемна грижа+“	В процес на изпълнение	2021 -2022г.	110 380 лв.	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“

Общ индикативен бюджет на всички проекти: 76 938 027,59 лв

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

План за интегрирано развитие на община Борован за периода 2021-2027 г.

Период 2021 - 2027	Собствени средства – Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикан- ски бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО (лв.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Приоритет I									346 500
Приоритет II									121 054 158
Приоритет III									2 142 432
Приоритет IV									20 000
ОБЩО									123 563 090

Забележка:

Към момента на съставяне на ПИРО, графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8 и 9 остават празни, тъй като не могат да бъдат попълнени с точност, поради следното:

1. В Приложение № 1 - Програма за реализация на ПИРО на община Борован за периода 2021 – 2027 : описание на предвидените мерки и дейности, е уточнено, че: „празните клетки означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Борован. При обоснована необходимост от допълнително заплащане , както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината“. Следователно за тези мерки и дейности към момента на разработване на ПИРО не са предвидени съответни суми и последните не участват в графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9 и 10 на настоящото Приложение № 2;
2. Почти за всички мерки/ проекти, заложи в ПИРО, се предвижда смесено финансиране – от общинския бюджет, от републиканския бюджет, от проекти по оперативните програми и от други източници, като предварително не е определен процентът на съучастие.

Следователно, и в настоящото Приложение № 2 не може да се отграничат сумите и относителния дял на собствените средства, на средствата от републиканския бюджет, на средствата от ЕС и на средствата от други източници;

3. За проектите в готовност за кандидатстване и изпълнение, с които общината ще кандидатства по различни оперативни програми и фондове през плановия период 2021-2027 г., не е определен индикативен бюджет.

Определянето на точния размер на сумите и относителният им дял за графи 2; 3;4;5;6;7;8 и 9 ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на плановия период 2021 -2027 г.

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРОВАН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна Единица	Източник на информация	Период на отчитане	Целева стойност ¹⁴
Приоритет I.					
Мярка 1.1.	Създадени нови и разширени съществуващи предприятия в сферата на селското стопанство, преработващата промишленост, търговията, услугите и туризма				
Дейност 1.1.1.	Създадени нови предприятия	Бр.	Община Борован	5 г.	7
Дейност 1.1.2.	Разширени и модернизирани съществуващи предприятия	Бр.	Община Борован	4 г.	5
Мярка 1.2.	Разработен план за привличане на инвестиции	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Мярка 1.3.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	1 г.	3
Мярка 1.4.	Изготвени и разпространени видове информационни материали	Бр.	Община Борован	2 г.	4
Мярка 1.5.	Брой предприемачи, насърчени за развитие на иновативни предприятия в структуроопределящите отрасли на местната икономика	Бр.	Община Борован	2 г.	5
Мярка 1.6.	Проведени срещи с представители на бизнеса	Бр.	Община Борован	1 г.	3
Мярка 1.7.	Изготвен инвестиционен профил	Бр.	Община Борован	2 г.	1
Мярка 1.8.	Нараснал брой ПЧП	Бр.	Община Борован	4 г.	2
Мярка 1.9.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 1.10.	Предоставени площи	дка	ОБС „Земеделие“	4 г.	40
Мярка 1.11.	Увеличени площи	%	Община Борован	4 г.	20
Мярка 1.12.	Подобрено научно-техническо, информационно и пазарно обслужване на местните селскостопански производители				
Дейност 1.12.1.	Организиран информационни кампании	Бр.	Община Борован,ОДБХ	3 г.	2
Дейност 1.12.2.	Организиран информационни кампании	Бр.	Община	3 г.	3

¹⁴ Знакът „X“ в някои от клетките означава, че целева стойност не може да бъде определяна предварително, поради липса на информация за измеренията на потребностите от съответната мярка през плановия период

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

			Борован,ОДБХ		
Дейност 1.12.3.	Увеличени площи	%	Община Борован	4 г.	20
Мярка 1.13.	Проведени обучения	Бр.	Община Борован	4 г.	2
Мярка 1.14.	Създадена база данни	Бр.	Община Борован	2 г.	1
Мярка 1.15.	Разработена стратегия	Бр.	Община Борован	3 г.	1
Мярка 1.16.	Осъществени дейности за подкрепа на рибовъдството и риболовния туризъм	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 1.17.	Увеличени залесени площи	%	ТП «Държавно горско стопанство Враца»	6 г.	10
Мярка 1.18.	Създадени видове рекламни материали	Бр.	Община Борован	4 г.	4
Мярка 1.19.	Разширена леглова база	%	Община Борован	4 г.	15
Мярка 1.20.	Разработени проекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 1.21.	Брой участия	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 1.22.	Брой участия	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 1.23.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 1.24.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	5 г.	х
Мярка 1.25.	Брой културни събития	Бр.	Община Борован	3 г.	2
Мярка 1.26.	Развита туристическа инфраструктура				
Дейност 1.26.1.	Брой екопътеки	Бр.	Община Борован	3 г.	1
Дейност 1.26.2.	Брой обекти с подобрен достъп	Бр.	Община Борован	2 г.	2
Мярка 1.27.	Обособена зона за прилагане на интегриран подход – I-ви етап	Бр.	Община Борован	3 г.	1
Мярка 1.28.	Изготвен Общ устройствен план	Бр.	Община Борован	2 г.	1
Приоритет II.					
Мярка 2.1.	Ремонтиран и поддържан път	Км	Община Борован	5 г.	х
Мярка 2.2.	Реконструирани и рехабилитирани улици	Км	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.3.	Подменени осветителни тела	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.4.	Реконструирани мостове	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.5.	Сгради с подобрена енергийна ефективност	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.6.	Обекти с въведени ВЕИ	Бр.	Община Борован	5 г.	х
Мярка 2.7.	Реконструирана водоснабдителна мрежа	Км	Община Борован	2 г.	х
Мярка 2.8.	Реконструирана водоснабдителна мрежа	Км	Община Борован	5 г.	х
Мярка 2.9.	Ремонтирани и обновени площи	Бр.	Община Борован	5 г.	х

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

Мярка 2.10.	Населени места с осигурен широколентов достъп	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.11.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.12.	Рехабилитирани, ремонтирани и обновени обществени зелени площи – паркове и др.	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.13.	Обекти с извършени основни и текущи ремонти	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.14.	Ремонтирани и обновени обекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.15.	Рехабилитирани и изградени спортни площадки	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.16.	Рехабилитирана улична пътна мрежа	Км	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.17.	Ремонтирани язовири	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.18.	Коригирано корито	Бр.	Община Борован	3 г.	1
Мярка 2.19.	Почистени речни корита и дерета	Бр.	Община Борован	2 г.	х
Мярка 2.20.	Почистени нерегламентирани сметища	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.21.	Ремонтирани сгради	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.22.	Ремонтирана сграда	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Мярка 2.23.	Дообзаведени читалища	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.24.	Ремонтирани клубове	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 2.25.	Осъществени дейности	Бр.	Община Борован	5 г.	х
Мярка 2.26.	Осъществени дейности	Бр.	Община Борован	5 г.	х
Мярка 2.27.	Изографисан параклис	Бр.	Община Борован	4 г.	1
Мярка 2.28.	Изградени обредни домове	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.29.	Реставрирани паметници	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.30.	Надградена и свързана система	Бр.	Община Борован	4 г.	1
Мярка 2.31.	Ремонтиран стадион	Бр.	Община Борован	4 г.	1
Мярка 2.32.	Реконструирани и ремонтирани спортни обекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 2.33.	Изградена спортна площадка	Бр.	Община Борован	3 г.	1
Мярка 2.34.	Рехабилитирана пътна мрежа	Км.	Община Борован	2 г.	х
Мярка 2.35.	Изградена канализационна мрежа с ПСОВ	Км.	Община Борован	6 г.	1
Приоритет III.					
Мярка 3.1.	Брой програми	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.2.	Брой курсове	Бр.	Бюро по труда	3 г.	х
Мярка 3.3.	Брой работни места	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.4.	Наети младежи	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.5.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	х

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

Мярка 3.6.	Брой инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.7.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	5 г.	х
Мярка 3.8.	Брой подпомогнати лица	Бр.	Община Борован	2 г.	х
Мярка 3.9.	Изградени детски площадки и кътове за отдих	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.10.	Адаптирани площадки и съоръжения	Бр.	Община Борован	2 г.	х
Мярка 3.11.	Благоустроени обекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.12.	Разработена стратегия	Бр.	Община Борован	2 г.	1
Мярка 3.13.	Поддържани спортни бази	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.14.	Брой проекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.15.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.16.	Брой обекти с осигурен достъп	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.17.	Размер на финансовото подпомагане	Лв.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.18.	Размер на финансиране	Лв.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.19.	Разработени програми	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.20.	Осъществена подкрепа на читалищата				
Дейност 3.20.1.	Извършени оценки	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Дейност 3.20.2.	Брой проекти	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.21.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.22.	Поддържани гробищни паркове	Бр.	Община Борован	2 г.	х
Мярка 3.23.	Поддържани площи	Дка	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.24.	Разработен план	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Мярка 3.25.	Разработена програма	Бр.	Община Борован	4 г.	1
Мярка 3.26.	Осъществени проверки	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.27.	Изготвени планове	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.28.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	х
Мярка 3.29.	Осъществени кампании	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.30.	Брой програми	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Мярка 3.31.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	х
Мярка 3.32.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	1 г.	х
Мярка 3.33.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	1 г.	х
Мярка 3.34.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	1 г.	х
Мярка 3.35.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	1 г.	х
Мярка 3.36.	Изпълнени дейности	Бр.	Община Борован	1 г.	х

Приоритет IV.

Мярка 4.1.	Повишен капацитет на общинската администрация за управление, изпълнение, наблюдение и оценка на планови стратегически документи				
Дейност 4.1.1.	Разработени програми	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Дейност 4.1.2.	Осъществени семинари и курсове	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Дейност 4.1.3.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Дейност 4.1.4.	Брой практики	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.2.	Брой проекти	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.3.	Брой нови услуги	Бр.	Община Борован	5 г.	x
Мярка 4.4.	Брой публикации	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.5.	Брой проекти	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.6.	Подобрен финансов мениджмънт на общината				
Дейност 4.6.1.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	5 г.	x
Дейност 4.6.2.	Повишена събираемост	%	Община Борован	4 г.	5
Дейност 4.6.3.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	2 г.	x
Мярка 4.7.	Разработена програма	Бр.	Община Борован	2 г.	1
Мярка 4.8.	Брой кампании	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.9.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.10.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	2 г.	x
Мярка 4.11.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.12.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.13.	Осъществени дейности	Бр.	Община Борован	2 г.	x
Мярка 4.14.	Осигурен облекчен достъп до медицински услуги на всички жители на общината				
Дейност 4.14.1.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	2 г.	x
Дейност 4.14.2.	Осигурени обекти	Бр.	Община Борован	1 г.	x
Дейност 4.14.3.	Осигурени обекти	Бр.	Община Борован	1 г.	x
Мярка 4.15.	Проведени кампании	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.16.	Брой програми	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.17.	Разширена услуга	%	Община Борован	3 г.	10
Мярка 4.18.	Брой лица, ползващи услугата	Бр.	Община Борован	3 г.	x
Мярка 4.19.	Реализирани участия	Бр.	Община Борован	4 г.	x
Мярка 4.20.	Размер на финансирането	Лв.	Община Борован	1 г.	x
Мярка 4.21.	Организираны празници и инициативи	Бр.	Община Борован	3 г.	x

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

Мярка 4.22.	Обогатена интернет-страница	Бр.	Община Борован	1 г.	1
Мярка 4.23.	Осъществени инициативи	Бр.	Община Борован	2 г.	x
Мярка 4.24.	Сключени договори	Бр.	Община Борован	5 г.	x
Мярка 4.25.	Осъществени участия	Бр.	Община Борован	4 г.	x

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Стратегическа цел 1 Развитие на конкурентоспособна местна икономика, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, преработващата промишленост, туризма и съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите	1. Обем на произведената продукция	Хил. лв	НСИ, Общината	1 г.	13 319	14 062
	2. Приходи от дейността	Хил. лв	НСИ, Общината	1 г.	21 352	22 129
	3. Печалба	Хил. лв	НСИ, Общината	1 г.	1 821	2 417
	4. Добавена стойност	Хил. лв	НСИ, Общината	1 г.	5 341	5 715
	5. Разходи за възнаграждения	Хил. лв	НСИ, Общината	1 г.	1 671	1 803
	6. Средна брутна месечна заплата	Лева	НСИ, Общината	1 г.	692	846
	7. Заети лица ¹⁵	Брой	НСИ, Общината	1 г.	269	284
	8. Наети лица ¹⁶	Брой	НСИ, Общината	1 г.	186	202
	9. Чуждестранни преки инвестиции	Евро	НСИ, Общината	4 г.	-	X
	10. Разходи за придобиване на ДМА	Хил. лв	НСИ, Общината	2 г.	3 466	3 502
Стратегическа цел 2 Балансирано териториално	1. Увеличаване дължината на пътищата:					

¹⁵ Данните се изчисляват в еквивалент на пълна заетост

¹⁶ Данните се изчисляват в еквивалент на пълна заетост

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство	а) в отлично състояние б) в добро състояние 2.Подновена водопроводна мрежа 3. Осигурен широколентов интернет 4. Съхранена природна среда 5. Развитие на културата, културните институции и спорта	км км км Бр.селища	Общината Общината Общината Общината Общината Общината	4 г. 4 г. 4 г. 3 г. 4 г. 3 г.		
Стратегическа цел 3 Развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.	1. Подобрено здравеопазване 2.Осигурена заетост на работната сила 3.Развита образователна система 4. Развитие на социалната инфраструктура и социалните услуги 5.Подобрено качество на административните услуги 6.Електронно управление 7.Разширяване на партньорството с бизнеса и организациите на гражданското общество 8.Интеграция на малцинствените групи		Общината Общината Общината Общината Общината Общината Общината	3 г. 3 г. 4 г. 4 г. 4 г. 5 г. 4 г. 6 г.		

Приложение № 4

Реализирани проекти в община Борован през периода 2014-2020 г, финансирани по различни програми, фондове, национални проекти, републикански бюджет и др. външни източници на финансиране

№ по ред	Проекти	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет
1	Внедряване на енергоспестяващи мерки и рехабилитация на административните сгради на Община Борован	626 822,00	2014	Публично инвестиционна програма „Региони в растеж“
2	Ремонтно – възстановителни работи по сградата на поликлиниката в с. Борован	282 875,00	2014-2016	Междуведомствена Комисия по бедствия и аварии и Капиталова програма на община Борован
3	Ремонтно – възстановителни работи по сградата на Кметство с. Добролево	227 278,00	2014-2016	Междуведомствена Комисия по бедствия и аварии
4	Ремонт на водопровод с.Нивянин	19 684,00	2014	Капиталова програма на община Борован
5	Ремонт и реконструкция на сградата на читалище "Просвета 1919" в с. Малорад	377 318,00	2014	Публично инвестиционна програма „Региони в растеж „
6	Изграждане на културно-информационен център в ромската махала с. Малорад	461 789,00	2014	Публично инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие „
7	Изграждане на мултифункционални спортни площадки в с.Борован, с.Малорад и с.Добролево	1 050 883,00	2014-2016	ПРСР 2007-2013г.
8	Рехабилитация на паркове и зелени площи“Централен парк с.Борован – зона за отдих“ - За чиста околна среда	9 867,00	2014	ПУДООС
9	Спортна площадка в ЦДГ Борован филиал с.Нивянин – За чиста околна среда	4 504,00	2014	ПУДООС
10	Рехабилитация на паркове и зелени площи	10 000,00	2014	ПУДООС

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

	„Централен парк на с.Добролево – зона за отдих“ - За чиста околна среда			
11	Изграждане на отводнителна система за отводняване на централната част на с.Нивянин	5 752,00	2015	Капиталова програма на община Борован
12	Рехабилитация и ремонт на улична мрежа с. Малорад- ул."Въло Цоловски", ул."Коста Петров",ул."Цар Самуил", част от ул."Цено Къчовски“	232 284,00	2015	Публично инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие „
13	Закупуване на нова машина за сметосъбиране за нуждите на община Борован	50 112,00	2015	Капиталова програма на община Борован
14	Ремонт и реконструкция на сградата на читалище „Пробуда 1926“с.Добролево	316 193,00	2014-2015	ПРСР 2014-2020
15	Изграждане на параклис в с. Сираково	51 070,00	2015	Капиталова програма на община Борован
16	Ремонт и обновяване на здравна служба с Борован и медицински кабинет в с.Добролево	60 456,00	2016	Капиталова програма на община Борован
17	Рехабилитация на общинска пътна мрежа участъци VRC 2002 Добролево - Сираково VRC1016 Сираково – Алтимир VRC1016 Сираково - Рогозен	54 409,00	2016	Капиталова програма на община Борован
18	Реконструкция и рехабилитация на път VRC 1015 Нивянин – Борован - Малорад	5 349 896,00	2012-2016	ПРСР 2007-2013
19	Доизграждане културно информационен център – 2ри етап	705 712,00	2016-2019	ПМС
20	Закупуване на контейнери тип „Бобър“ за населените места в община Борован	29 995,00	2016-2017	Капиталова програма на община Борован
21	Поставяне на PVC дограма и външен основен ремонт на сградата на кметство с.Малорад	65 154,00	2017	Капиталова програма на община Борован
22	Основен ремонт на покрива на общинска сграда - ТСУ	25 709,00	2017	Капиталова програма на община Борован
23	Ремонтно възстановителни работи на сградата на кметство с.Сираково	19 991,00	2017	Капиталова програма на община Борован
24	Аварийно- възстановителни работи по съоръжения – мост при с.Малорад	697 879,00	2017-2019	ПМС
25	Ремонт на помещенията определени за нуждите на Общински съвет Борован	37 808,00	2016-2017	Капиталова програма

				на община Борован
26	Цялостен ремонт на ул. "Дружба" с. Добролево	83 714,00	2017-2018	Капиталова програма на община Борован
27	Цялостен ремонт на кръстовището в с.Малорад/ пресечката ул."Г.Димитров" и ул"Цено Къчовски" – 112 кв.м.и изкърпване на улична мрежа в с.Малорад – ул."Г.Генов, ул."Н.Парапунов, ул.Цар Симеон I „- 472,40 кв.м.	28 398,00	2017-2018	Капиталова програма на община Борован
28	Рехабилитация и ремонт на улици в община Борован - ул. Иван Нивянин, ул. Иванко, ул. Цар Асен, ул. Симеон, ул. Патриарх Евтимий, ул. Пенчо Славейков в с.Борован, общо 2800 кв.м , ул. Ген.Ангел Андреев, ул. Паисий Хилендарски, ул. Тошка Петрова, ул. Рашо Трифонов, ул. Хан Крум с. Борован, общо 2140 кв.м ул.Дружба, ул. Вестител, ул. Здравец, ул. Веселец и ул. Кирил и Методий - с. Добролево, общо 1880 кв.м ул." Васил Левски" с.Борован	1 482 042,91	2017-2020	ПМС
29	Доставка и монтаж на автоспирки на територията на община Борован	4 180,00	2017	Капиталова програма на община Борован
30	Рехабилитация на централен площад пред читалище с.Борован и изграждане на достъпни преходи от тротоари към пътно платно за хора с увреждания, майки с детски колички , възрастни и деца и направа на нови тротоари около парк.	24 913,00	2017	Капиталова програма на община Борован
31	Основен ремонт на изпускателна система на язовир „Гарвански геран“с.Малорад	69 593,00	2018	ПМС
32	Основен ремонт на изпускателна система на язовир „Езерска падина“ с.Малорад	69 561,00	2018	ПМС
33	Пясъкоструене на военни паметници в с.Борован, с.Добролево,с.Нивянин и с.Сираково	4 000,00	2018	ПМС
34	Реконструкция на част от водоснабдителните системи в селата – с. Добролево, с. Сираково, с. Нивянин и с. Малорад и - община Борован	5 711 725,00	2018-2021	ПРСР 2014-2020г.
35	Реконструкция на общинска четвъртокласна пътна мрежа в община Борован - с. Борован, ул. „Иван Вазов“ (от ОТ 380 до Път VRC 1015, дължина 1000м) и път Добролево Сираково (път VRC 1016, дължина 1400 м.)“,	5 607 303,00	2018-2021	ПРСР 2014-2020г.

	с. Малорад – от моста за Рогозен до граница Малорад-Рогозен (ул. Георги Димитров /от ос 72 до ос 259/, извън регулация /от ос 259 до границата с Рогозен/), с. Сираково (извън регулация - /от границата с Рогозен до ос 48/, ул. „Ерменко“ - /от ос 48 до ос 63/), ул. „Иван Вазов“- /от ос 63 до ос 60/, ул. „Георги Димитров“ - /от ос 48 до ос 63/), с. Нивянин / за Буковец/ (ул. „Димитър Илиев“ - /от ос 37 до ос 112/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 112 до ос 123/, ул. Максим Горки - /от ос 123 до ос 130/, с. Нивянин / за Соколаре/ (ул. Лазар Петров - /от ос 37 до ос 83/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 83 до ос 76/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 76 до ос 70/, ул. „Иван Нивянин“ - /от ос 70 до ос 69/)			
36	Изготвяне на Общ устройствен план	73 200,00	2018-2020	Капиталова програма на община Борован
37	Ремонт на ромски клубове с.Борован и с.Добролево	9 244,02	2019	Капиталова програма на община Борован
38	Ремонт на кметство и културно – просветен дом село Нивянин	459 486,45	2019	ПМС
39	Рехабилитация на ул.“Гео Милев“с. Борован	171 426,70	2019	Капиталова програма на община Борован
40	Ремонт на ул.“ Хан Аспарух“, ул“ Кукуш“, ул.“Баба Тонка“, ул.“Сълково бранище“ с.Борован	105 996,00	2019	Капиталова програма на община Борован
41	Парк с.Нивянин – оценка на съответствието и комплексен доклад	600,00	2019	Капиталова програма на община Борован
42.	Проект „Ефективни политики и партньорство през следващия програмен период, в помощ на община Борован“	53 947,96	2014г.	ОПАК
43.	Община Борован – част от Българското Председателство“	2 998,00	2018г.	Национално сдружение на общините
44.	Повишаване на административния капацитет на служители в община Борован за изготвяне, мониторинг и оценка на Концепция за интеграция на уязвими групи и на Общинска стратегия за интеграция на ромите	2000,00	2017г.	Програма „Ромакт“ на Съвета на Европа
45.	Обучение на служители от общинска администрация в община Борован за	2340,00	2019г.	Програма „Ромакт“ на

	изготвяне на годишни наблюдения и оценки на изпълнението на ОПР			Съвета на Европа
46.	Проект „Служителите на Община Борован-компетентни и мотивирани за по-добро обслужване на гражданите и бизнеса“	34772,56	2015г.	ОПАК
47.	Проект “Бизнес Ориентирана Община с Визия за Административен Напредък - Борован	88203,76	2015г.	ОПАК
48.	Повишаване на административния капацитет на служители в община Борован за интеграция на ромското население	2 340,00	2017г.	Програма „Ромакт“ на Съвета на Европа
49.	Повишаване на уменията и квалификацията на общински служители – доброволци в екипа за превенция и самопомощ при бедствия и аварии	2 000 , 00	2014-2018г.	Капиталова програма на общината
50.	“Green thinking – self-awareness for flood risk prevention” - "Зелено мислене - самосъзнание за предотвратяване на риск от наводнения"(фаза договаряне)	582 971, 91 евро	2018-2021	Програма за трансгранично сътрудничество – България - Сърбия
51.	Национална програма „Асистенти хора с увреждания “	190 629,38	2015-2018г.	ПН“АХУ“
52.	Проект “Нови Алтернативи“	515 513,04	2014-2015г.	ОП“РЧР“
53.	Проект „Нови възможности за грижа“	291 889,69	2015-2016г.	ОП“РЧР“
54.	проект BG05M9OP001-2.002 "Право за независим живот"	499 849,00	2016-2018г.	ОП „РЧР“
55.	Проект“ Обучение и заетост за младите хора“	241 024,71	2016-2019г.	ОП „РЧР“
56.	Проект“ Обучение и заетост за младите хора“ – компонент II	31 397,33	2018-2019г.	ОП „РЧР“
57.	Проект“ Обучение и заетост“ - компонент II	225 019,88	2018-2019г.	ОП „РЧР“
58.	Проект“ Работа“	280 932,05	2018	ОП „РЧР“
59.	Насърчителни мерки и национални програми по заетост	495 742,71	2016-2019г.	НПДЗ
60.	„Домашен социален патронаж и обществена трапезария „	437 222,00	2012-2015	Фонд „Социална закрила“
61.	Проект : "Осигуряване на топъл обяд в община Борован " - Община Борован	1 196 141,00	2015- 2019	Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от фонда за Европейски

				подпомагане на най-нуждаещите се лица в България
62.	Проект "Заедно можем повече - за качествено обучение в детските градини в община Борован" Община Борован	32 583,60	2018г.	Конкурсна процедура 33.16-2017 Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства
63.	Проект „Аз, ти,тя и той, заедно за социална интеграция в Община Борован	830 000,00	2018-2020г.	ОП РЧР - ОП НОИР "Интегрирано проектно предложение BG05M9OP001 -2.018 “Социално - икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование Компонент 1
64.	Проект „Общините Криводол и Борован с грижа за по-добър живот” Компонент - 2	173 318,72	2019г.	Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001 -2.040 „Патронажна грижа за възрастни лица с увреждания- Компонент 2” в рамките на Приоритетна ос 2

План за интегрирано развитие на община Борован, област Враца 2021 – 2027 г.

				„Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване” по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020
--	--	--	--	---

ОБЩО СРЕДСТВА – **30 891 659,66 лева**

Справка за реализираните и в процес на реализация проекти в община Борован през 2020 г., финансирани от фондовете на ЕС, национално финансиране, финансиране със средства от общински и държавен бюджет

№ по ред	Проекти	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет
1.	„Реконструкция и рехабилитация на нови и съществуващи улици и принадлежностите към тях в селата Борован и Малорад на община Борован“ по процедура за безвъзмездна финансова помощ № BG06RDNP001-7.001 по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура” от Мярка – 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони” по „Програма за развитието на селските райони 2014-2020г“.	1 480 558,82	2020-2023г.	„Програма за развитието на селските райони 2014-2020г“.
2.	Непрекъснат образователен процес за децата и младежите от „Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждане“ в село Борован Община Борован	3 820,00	2020г.	„Целева програма за подпомагане на образователния процес“ от Фонд „Социална закрила”.
3.	Целево подпомагане с топъл обяд в община БОРОВАН	16 269,00	2020	Целева програма „Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация-2020г.“
4.	Проект „Общините Криводол и Борован с грижа за по-добър живот” Компонент -3	160 230,00	2020г.	Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.040 „Патронажна грижа за възрастни лица с увреждания-Компонент 2” в рамките на Приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на

				социалното включване” по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020
5.	Ремонт и рехабилитация на улици в община Борован“	1 290 000,00	2020г.	ПМС и капиталова програма на Община Борован
6.	Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и обзавеждане на спортна инфраструктура в село Малорад,община Борован”	97 103,77	2020-2021	ПРСР 2014-2020г.
7	Проект „ Младежка заетост“	89 509,00	2020г.	ОП РЧР
8	Проект“ Обучение и заетост за младите хора“ – компонент II	33 654,06	2016-2020	ОП „РЧР“
9	Проект“ Обучение и заетост“ - компонент II	244 200,00	2018-2020	ОП „РЧР“
10	Насърчителни мерки и национални програми по заетост	90 610,00	2016-2020	НПДЗ
11	Основен ремонт на покрива на здравна служба и пощата в с.Нивянин	24 993,00	2020	капиталова програма на Община Борован
12	Основен ремонт на покрива на сградата на образованието с.Борован	24 988,00	2020	капиталова програма на Община Борован
13	СРР на язовирите на територията на община Борован	30 840,00	2020	капиталова програма на Община Борован
14	Ремонт и рехабилитация на улица „Веслец“ с.Борован	45 994,00	2020	капиталова програма на Община Борован
15	Направа на разрушен тротоар пред тотопункт и възстановяване на решетките за отводняване в централната част на с.Борован	13 000,00	2020	капиталова програма на Община Борован
16	Основен ремонт на водостоци в община Борован	15 600,00	2020	капиталова програма на Община Борован
17	Основен ремонт на градски тоалетни в селата Добролево и Малорад	9 091,00	2020	капиталова програма на Община Борован
18	Монтиране на видеонаблюдение за селищата в община Борован	24 640,00	2020	капиталова програма на Община Борован
19	Направа на отоплителна система в ДГ „ Тошка Петрова „ ф-л Нивянин	13 500,00	2020	капиталова програма на Община Борован
20	Видеонаблюдение ЦНСТ	3 000,00	2020	капиталова програма на Община Борован
21	Оборудване по проект „Аз, ти, тя и той, заедно за социална интеграция в Община Борован	32 900,00	2020	ОП РЧР - ОП НОИР
22	Доставка и монтаж на автоспирка в с.Добролево	4 975,00	2020	капиталова програма на Община Борован
23	Закупуване на контейнери тип „Бобър“ за населените места в община Борован	9 980,00	2020	капиталова програма на Община Борован

ОБЩО СРЕДСТВА – 3 759 455,65 лева